

Tillsyn av regeltillämpningen på Mittuniversitetet

Tillsyn av regeltillämpningen på Mittuniversitetet

Rapport 2021:30

Utgiven av Universitetskanslersämbetet 2021

Författare: Stefan Axelsson, Jonas Nylinder, Sofia Tiberg

Diarienummer: 32-00217-21

Universitetskanslersämbetet • Hammarbybacken 31 • Box 6024, 121 06 Johanneshov
tfn 08-563 085 00 • fax 08-563 085 50 • e-post registrator@uka.se • www.uka.se

Innehåll

Sammanfattning	5
Tillgodoräknande.....	5
Studentinflytande	5
Kurs- och utbildningsplaner.....	6
Kursvärderingar.....	7
Anställning av personal.....	8
Överklagande och klagomål.....	8
Bisysslor.....	9
Oredlighet i forskning	10
Åtgärder	10
Inledning	11
Tillgodoräknande	12
Bakgrund.....	12
Underlaget från lärosätet.....	12
Stickprov	13
Lärosätets svar.....	13
Studentkårernas svar	15
Universitetskanslersämbetets bedömning.....	16
Studentinflytande	21
Bakgrund.....	21
Underlaget från lärosätet.....	22
Stickprov	22
Lärosätets svar.....	23
Studentkårernas svar	27
Universitetskanslersämbetets bedömning.....	29
Kurs- och utbildningsplaner.....	38
Bakgrund.....	38
Underlaget från lärosätet.....	39
Stickprov	39
Lärosätets svar.....	39
Studentkårens svar	42
Universitetskanslersämbetets bedömning.....	43
Kursvärderingar	50

Bakgrund.....	50
Underlaget från lärosätet.....	50
Stickprov	51
Lärosätets svar.....	52
Studentkårens svar	57
Universitetskanslersämbetets bedömning.....	59
Anställning av personal	65
Bakgrund.....	65
Underlaget från lärosätet.....	66
Stickprov	67
Lärosätets svar.....	67
Studentkårernas svar	68
Universitetskanslersämbetets bedömning.....	69
Överklagande och klagomål.....	78
Bakgrund.....	78
Underlaget från lärosätet.....	79
Stickprov	80
Lärosätets svar.....	80
Studentkårernas svar	82
Universitetskanslersämbetets bedömning.....	83
Bisysslor	92
Bakgrund.....	92
Underlaget från lärosätet.....	93
Stickprov	93
Lärosätets svar.....	93
Studentkårernas svar	94
Universitetskanslersämbetets bedömning.....	94
Oredlighet i forskning	98
Bakgrund.....	98
Underlaget från lärosätet.....	99
Stickprov	99
Lärosätets svar.....	99
Studentkårernas svar	100
Universitetskanslersämbetets bedömning.....	100

Sammanfattning

Universitetskanslersämbetet (UKÄ) utövar tillsyn över universitet och högskolor och ansvarar för kvalitetssäkring av högre utbildning och forskning. Inom ramen för tillsynsuppgiften granskar UKÄ de rättsliga frågor som berörs i *Standarder och riktlinjer för kvalitetssäkring inom det europeiska området för högre utbildning* (ESG). Denna form av lärosätetillsyn koordineras med de lärosätessgranskningar som genomförs inom ramen för UKÄ:s kvalitetssäkringsuppgift. De områden som har granskats utifrån bland annat reglerna i högskoleförfattningarna är tillgodoräknande, studentinflytande, kurs- och utbildningsplaner, kursvärderingar, anställning av personal, överklagande och klagomål, bisysslor samt oredlighet i forskning.

Tillgodoräknande

UKÄ har granskat hur Mittuniversitetet säkerställer att handläggningen av tillgodoräknandeärenden sker på ett rättssäkert och likvärdigt sätt. UKÄ konstaterar att universitetet har regler som syftar till att säkerställa en enhetlig och rättssäker handläggning av ärenden om tillgodoräknanden. UKÄ anser att reglerna i stort framstår som ändamålsenliga. Ämbetet har dock vissa synpunkter på reglerna. Bland annat anser UKÄ att det är lämpligt att Mittuniversitetet kompletterar styrdokumentet om tillgodoräknanden med information om de åtgärder som bör vidtas vid en ofullständig ansökan.

Stickprovsgranskningen visar att samtliga granskade beslut innehåller uppgifter om vilka föreskrifter som tillämpats. UKÄ anser dock att motiveringarna i två beslut tydligare hade kunnat beskriva vilka omständigheter som var avgörande för Mittuniversitetets ställningstagande. Granskningen visar även att handläggningstiderna, förutom i tre ärenden, får anses uppfylla kraven på snabb handläggning. UKÄ konstaterar dessutom att överklagandehänvisning har lämnats i samtliga av de granskade stickproven.

Studentinflytande

Studenterna har rätt att vara representerade när beslut fattas eller beredning sker som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation.

UKÄ bedömer att Mittuniversitetet, utifrån ett rättsligt perspektiv, har förutsättningar för att säkerställa att reglerna om studentrepresentation följs på alla nivåer i enlighet med vad som uttalats i förarbetena till bestämmelserna. UKÄ anser dock att det kan ifrågasättas att studentkårerna inte är representerade i vissa ledningsgrupper. Med hänsyn till att det har förts en dialog om förteckningen och att studentkårerna har möjlighet att göra en anmälan till UKÄ, stannar ämbetet dock vid detta uttalande. UKÄ anser även att det kan vara lämpligt att Mittuniversitetet efter dialog med studentkårerna ser över möjligheten att ta fram ett övergripande styrdokument om studentinflytande och studentrepresentation.

När det gäller studentinflytande när en enda person bereder eller fattar beslut konstaterar UKÄ att Mittuniversitetet har handledningar och rutiner som innehåller information om studentrepresentanternas rätt till information och samråd när rektor, förvaltningschef, dekan och prefekter fattar beslut som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation. UKÄ ser positivt på detta, men har vissa synpunkter på innehållet i dokumenten. Bland annat ifrågasätter UKÄ om en tid om cirka två arbetsdagar respektive minst 48 timmar kan anses vara tillräcklig för att uppfylla kravet i 2 kap. 14 § HF om information och samråd med en studentrepresentant i god tid före beslutet. UKÄ har stickprovsvis granskat femton ärenden. UKÄ har synpunkter på åtta av de granskade ärendena.

Kurs- och utbildningsplaner

Kurs- och utbildningsplaner hör till de främsta styrdokument som lärosätena har. Planerna är viktiga i såväl pedagogiskt som rättsligt hänseende. Mot denna bakgrund har ett antal kurs- och utbildningsplaner granskats.

Det finns inte några regler för när kurs- och utbildningsplaner ska vara beslutade, men utgångspunkten är att planerna ska beslutas och finnas tillgängliga i god tid innan utbildningen startar. UKÄ har vid sin granskning utgått från att kursplaner för fristående kurser och utbildningsplaner för program bör vara fastställda och tillgängliga för studenten senast den dag som den fristående kursen eller programmet öppnar för anmälan. Vad gäller kurser som ingår i program kan behov dock finnas av att

revidera kursplanen för de kurser som ingår i programmet, till exempel avseende kursinnehåll och kurslitteratur. UKÄ anser mot denna bakgrund att det som huvudregel bör vara möjligt att fastställa en revidering av detta slag senast åtta veckor före kursstart. Vissa andra revideringar kan dock behöva fastställas och göras tillgängliga för studenterna tidigare än åtta veckor före kursstart.

UKÄ bedömer att Mittuniversitetets nu gällande regler för kursplaner inte stämmer överens med ämbetets ovan redovisade ställningstaganden. Även universitetets regler för utbildningsplaner innehåller bestämmelser som avviker från dessa ställningstaganden. UKÄ konstaterar samtidigt att universitetet har antagit nya regler för kurs- och utbildningsplaner som börjar gälla från sommaren 2022, vilka i huvudsak överensstämmer med de ställningstaganden ämbetet har gjort.

När det gäller stickproven konstaterar UKÄ att två kursplaner och en utbildningsplan inte har fastställts i god tid innan utbildningen startade. För en utbildningsplan är det även oklart när revideringen av planen började gälla. I övrigt bedömer UKÄ att en av kursplanerna brister i tydlighet i fråga om examinationsform och att en utbildningsplan brister i tydlighet när det gäller att ange vilka kurser programmet omfattar.

Kursvärderingar

Lärosätet ska anordna kursvärderingar och sammanställa dem. Lärosätet ska även informera om resultaten och eventuella beslut om åtgärder som föranleds av kursvärderingarna. Resultaten ska också vara tillgängliga för studenterna.

Universitetet har riktlinjer för att säkerställa att kursvärderingar genomförs och sammanställs. Ämbetet anser dock att riktlinjerna bör förtydligas när det gäller hur studenterna informeras om resultaten och eventuella beslut om åtgärder och hur resultaten hålls tillgängliga för studenterna.

När det gäller stickproven har universitetet gett in sammanställningar av kursvärderingar för tre av de tio utvalda kurserna. UKÄ har synpunkter på att sammanställningar saknas för fyra av kurserna. För de kurser där sammanställningar har getts in ifrågasätter ämbetet om redovisningarna är tillräckliga för att anses utgöra resultat av kursvärderingarna. Av granskningen framgår även brister i efterlevnaden av högskoleförordningens bestämmelser om att informera och tillgängliggöra resultat och eventuella beslut om åtgärder.

Anställning av personal

I ESG anges att rättvisa och transparenta processer ska finnas vid rekrytering av personal. UKÄ har granskat om anställningsärenden har utannonserats och om man anslagit besluten. Dessutom har UKÄ granskat om kvinnor och män är jämställt representerade bland dem som berett ärendena och bland sakkunniga. Beträffande anställning genom kallelse har UKÄ granskat dokumenteringen av varför anställningen är av särskild betydelse, tillämpningen av sakkunnigbedömning samt vem som fattat anställningsbeslutet.

UKÄ har inga synpunkter på Mittuniversitetets redovisade hantering av anställningsärenden. När det gäller Mittuniversitetets anställningsordning har UKÄ dock följande synpunkt. Anställningsordningen innehåller korrekt information om kallelseförfarandet till anställning som professor i enlighet med vad som anges i 4 kap. 7 § HF. Dock framgår det inte att kallelseförfarandet bör användas restriktivt.

Av stickprovsgranskningen får anses framgå att Mittuniversitetet har lämnat korrekt information om lediga anställningar i 18 av de 20 granskade ärendena. Vad gäller de två kvarvarande ärendena uttalar sig UKÄ inte om Mittuniversitetet haft särskilda skäl för att inte informera om de lediga anställningarna. UKÄ utgår dock från att Mittuniversitetet beaktar de uttalanden som JO gjort och de avgöranden som publicerats på ÖNH:s webbplats när det gäller att informera om lediga anställningar. För ett av dessa ärenden påminner UKÄ även om bestämmelserna i förordningen (1984:819) om statliga platsanmälningar. När det gäller kravet på jämställd representation bland dem som bereder anställningsärendena konstaterar UKÄ att kravet inte har varit uppfyllt i tre ärenden.

Överklagande och klagomål

För att den klagande ska kunna ta tillvara rätten att få saken prövad i högre instans är det viktigt att lärosätena hanterar överklaganden rätt och lämnar korrekt information. Även beträffande beslut som inte får överklagas är det viktigt att lärosätena hanterar eventuella klagomål på ett korrekt sätt. I ESG:s riktlinjer anges bl.a. att det ska finnas lämpliga rutiner för att hantera klagomål från studenterna.

UKÄ konstaterar att universitetet har riktlinjer som anger hur överklaganden ska hanteras samt mallar för överklagandehänvisningar. UKÄ har ett flertal synpunkter på inskickade mallar i förhållande till bland annat reglerna i förvaltningslagen.

För den sökande är det viktigt att få sitt överklagande prövat av överinstansen så fort som möjligt. UKÄ har därför stickprovsvis granskat lärosätets överklagandehänvisningar och handläggningstider för överlämnande av ärenden till överinstansen. UKÄ har ett flertal synpunkter på innehållet i de överklagandehänvisningar som granskats. När det gäller tiden för överlämnande av överklagande konstaterar ämbetet att handläggningstiden i ett ärende inte uppfyller kraven på skyndsamt handläggning. Vidare anser ämbetet att handläggningstiden i två ärenden inte är acceptabla och att ämbetet i ett ytterligare ärende ser allvarligt på handläggningstiden. UKÄ förutsätter att universitetet genomför åtgärder för att förhindra att detta upprepas. UKÄ konstaterar också att det av utdrag ur NyA och i universitetets eget ärendehanteringssystem i ett ärende inte framgår när överklagandet lämnades till överinstansen.

UKÄ konstaterar att universitetet har riktlinjer för kränkande särbehandling, diskriminering, trakasserier, sexuella trakasserier och repressalier. UKÄ konstaterar dock att universitetet inte har några särskilda skriftliga rutiner, regler och riktlinjer eller liknande dokument för hantering av klagomål från studenterna. UKÄ anser att universitetet lämpligen bör utarbeta sådana rutiner. Ämbetet ser därför positivt på att ett sådant arbete har inletts. UKÄ ser det också som lämpligt att det arbetet sker i dialog med studentkårerna.

Bisysslor

En arbetstagare får inte ha någon anställning eller något uppdrag eller utöva någon verksamhet som kan rubba förtroendet för hans eller någon annan arbetstagares opartiskhet i arbetet eller som kan skada myndighetens anseende. En lärare vid en högskola får dock vid sidan av sin anställning som lärare ha anställning eller uppdrag eller utöva verksamhet som avser forskning eller utvecklingsarbete inom anställningens ämnesområde om läraren därigenom inte skadar allmänhetens förtroende för högskolan.

Universitetet har regler om otillåtna bisysslor och om hur anställda ska informeras om otillåtna bisysslor. Universitetet har också ett system för att se till att de anställda har tagit del av regler om otillåtna bisysslor. UKÄ bedömer sammantaget att universitetet har förutsättningar för att säkerställa att de anställda informeras om otillåtna bisysslor.

Universitetet har också ett system för att hämta in och dokumentera lärares ämnesanknutna bisysslor. UKÄ anser dock att universitetets regler när det gäller timarvoderade anställdas (inklusive lärare) skyldighet att lämna uppgift om bisysslor är oklar. UKÄ förutsätter

därför att universitetet ser över reglerna om bisysslor i det nämnda avseendet.

UKÄ har granskat om 20 anställda vid universitetet har lämnat uppgift om bisysslor och om universitetet har bedömt bisysslorna. Av stickproven och universitetets svar framgår att uppgifter om bisysslor inte lämnats i 13 av stickproven. UKÄ utgår från att universitetet genomför nödvändiga åtgärder så att reglerna om inhämtande av information om bisysslor följs fullt ut. I de två stickprov där uppgift om bisyssla har lämnats har universitetet bedömt bisysslorna.

Oredlighet i forskning

En forskningshuvudman, till exempel ett statligt universitet eller högskolor, har det övergripande ansvaret för att forskning utförs i enlighet med god forskningssed. Frågor om oredlighet i forskning ska prövas av en särskild nämnd. Ärenden som inte bedöms röra oredlighet i forskning men kan gälla andra avvikelser från god forskningssed hanteras av den berörda forskningshuvudmannen.

UKÄ konstaterar att universitetet har regler som fastställer hur misstanke om avvikelser från god forskningssed hanteras. Universitetet saknar dock bemyndigande att bestämma hur en anmälan ska anhängiggöras. Universitetet kan därför inte ställa upp krav på att en anmälan ska vara skriftlig eller att den måste göras till rektor.

UKÄ konstaterar vidare att högskoleförordningen inte ställer upp något krav på att en misstanke måste vara välgrundad och konkret för att kunna prövas. Inte heller ställer lagen om ansvar för god forskningssed och prövning av oredlighet i forskning upp något krav på att en misstanke om oredlighet i forskning måste vara välgrundad och konkret för att den ska överlämnas till Nämnden för oredlighet i forskning.

Åtgärder

UKÄ har i rapporten markerat de uttalanden som bör föranleda åtgärder av lärosätet (understruken text).

Inledning

Universitetskanslersämbetet (UKÄ) har till uppgift att utöva tillsyn över universitet och högskolor. Det innebär att ämbetet granskar lärosätenas rättstillämpning. UKÄ ansvarar även för kvalitetssäkring av högskoleutbildning, bland annat genom granskning av lärosätenas kvalitets-säkringsarbete. Det nationella kvalitetssäkringssystemet bygger bland annat på *Standarder och riktlinjer för kvalitetssäkring inom det europeiska området för högre utbildning* (ESG). Av dessa standarder och riktlinjer framgår att den externa kvalitetsgranskningen ska beakta kraven i det juridiska ramverk där lärosätena verkar.

I ESG finns ett antal områden som berör frågor som regleras i de svenska högskoleförfattningarna och den svenska förvaltningslagen. För att lärosätena ska kunna bedriva sin verksamhet med hög kvalitet är det grundläggande att de följer tillämpliga regler. UKÄ granskar därför de rättsliga frågor som berörs i ESG inom ramen för tillsynsverksamheten. Denna form av tillsyn benämns lärosätetillsyn. Lärosätetillsynen koordineras med de lärosätetsgranskningar som genomförs inom ramen för UKÄ:s kvalitetssäkringsuppgift.

I denna rapport redovisas UKÄ:s granskning av Mittuniversitetet. De områden som granskats är tillgodoräknande, studentinflytande, kurs- och utbildningsplaner, kursvärderingar, anställning av personal, överklagande och klagomål, bisysslor samt oredlighet i forskning.

UKÄ skickade den 16 april 2021 en remiss till Mittuniversitetet. Underlaget från universitetet kom in den 20 augusti 2021. UKÄ erbjöd också Studentkåren i Östersund och Studentkåren i Sundsvall att lämna ett skriftligt underlag om lärosätets tillämpning av de aktuella reglerna. Studentkåren har i ett gemensamt yttrande lämnat synpunkter.

UKÄ har remitterat ett utkast av rapporten till Mittuniversitetet för att ge lärosätet möjlighet att korrigera faktafel och rätta till eventuella missförstånd. Mittuniversitetet har inkommit med synpunkter på utkastet.

UKÄ:s rapporter från lärosätetillsynen publiceras på ämbetets webbplats www.uka.se.

Tillgodoräknande

Bakgrund

Om en student vid en högskola i Sverige har gått igenom viss högskoleutbildning med godkänt resultat, har studenten rätt att tillgodoräkna sig detta för högskoleutbildning vid en annan högskola. Detta gäller dock inte om det finns en väsentlig skillnad mellan utbildningarna. Detta anges i 6 kap. 6 § första stycket högskoleförordningen (1993:100), HF.

En student har rätt att tillgodoräkna sig annan utbildning än den som avses i 6 §, om de kunskaper och färdigheter som studenten åberopar är av en sådan beskaffenhet och har en sådan omfattning att de i huvudsak svarar mot den utbildning för vilken de är avsedda att tillgodoräknas. En student får även tillgodoräknas motsvarande kunskaper och färdigheter som har förvärvats i yrkesverksamhet. Det framgår av 6 kap. 7 § HF.

Beslut om tillgodoräknande av utbildning eller yrkesverksamhet får överklagas till Överklagandenämnden för högskolan (12 kap. 2 § 4 HF).

I ESG standard 1.4 anges att lärosätena på ett konsekvent sätt ska tillämpa fördefinierade och publicerade regler om bland annat erkännande. I riktlinjerna till denna standard anges följande.

Rättvist erkännande av examina för högre utbildning, studieperioder och reell kompetens, inklusive erkännande av icke-formellt och informellt lärande, är grundläggande komponenter för att säkerställa studenternas progression i sina studier och samtidigt främja rörligheten. Ändamålsenliga erkännandeprocesser är beroende av

- att lärosätets praxis för erkännande är i linje med principerna i Lissabonkonventionen om erkännande av bevis avseende högre utbildning i Europa-regionen
- samarbete med andra lärosäten, kvalitetssäkringsorgan och det nationella ENIC/NARIC-centret i syfte att säkerställa att erkännande görs på ett likvärdigt sätt i hela landet.

Underlaget från lärosätet

UKÄ har bett lärosätet att redogöra för hur lärosätet säkerställer att handläggningen av tillgodoräknandebeslut sker på ett rättssäkert och likvärdigt sätt inom lärosätet. Ämbetet har även bett lärosätet att bifoga eventuella styrdokument.

UKÄ har upplyst lärosätet om att ämbetet avser att stickprovsvisa undersöka beslutsmotiveringar, handläggningstider och överklagandehänvisningar i ett antal tillgodoräknandeärenden. UKÄ har bett lärosätet att bifoga en lista över samtliga avslagsbeslut i ärenden om tillgodoräknande som fattades under perioden 1 november 2020–30 april 2021.

Stickprov

UKÄ har valt ut 15 ärenden från listan och bett lärosätet att bifoga ansökan, beslut och överklagandehänvisning för respektive ärende. UKÄ har även bett lärosätet att ange handläggningstid och bifoga utdrag från ärendehanteringssystemet för respektive ärende.

Lärosätets svar

Mittuniversitetet har kommit in med följande dokument.

- *Regler och handlägningsordning avseende tillgodoräkningen* (MIUN 2016/2106)
- *Tillgodoräknande?!* (informationsbroschyr, oktober 2019)
- *Mittuniversitetets besluts- och delegationsordning* (MIUN 2019/657)
- *Besluts- och delegationsordning för fakultetsnämnd respektive dekan vid fakulteten för naturvetenskap, teknik och medier* (MIUN 2019/1140)
- *Fakulteten för humanvetenskaps besluts- och delegationsordning* (MIUN 2019/658)
- *Regler för beslut som rör forskarutbildning vid fakulteten för humanvetenskap* (MIUN 2014/723)
- *Förvaltningens beslut- och delegationsordning* (MIUN 2019/657)
- *Arbetsordning för Mittuniversitetets förvaltning* (MIUN 2019/1439)
- *Mall: Individuell studieplan – preliminär version som bifogas ansökan om antagning till forskarutbildning*
- *Mall: Allmän studieplan för utbildning på forskarnivå i (ämne)*

Mittuniversitetet har svarat i huvudsak följande.

Av Mittuniversitetets delegationsordning framgår att rektor delegerat till förvaltningschef, som i sin tur enligt förvaltningens beslut- och delegationsordning delegerat till avdelningschef på avdelningen för studieadministration, att besluta om tillgodoräknande på grund- och avancerad nivå samt avge yttrande i överklagandeärenden som rör avslag

på ansökan om tillgodoräknande på grund- och avancerad nivå. Chefen för studieadministration har vidaredelegerat hanteringen av tillgodoräknande till handläggare inom examensfunktionen. Handläggningsprocessen av tillgodoräknanden på grund- och avancerad nivå är därmed centraliserad och ansvaret ligger på examensfunktionen vid avdelningen för studieadministration.

Mittuniversitetets tillgodoräknandeordning innehåller regler gällande såväl studentens rättssäkerhet som universitetets myndighetsansvar i tillgodoräknandeärenden samt handläggningsordning som ska underlätta likvärdig hantering och bedömning av tillgodoräknandeansökan. Tillgodoräknandeordningen gäller tillgodoräknanden inom utbildning på grund- och avancerad nivå.

För den period som granskningen gäller, användes ärendehanteringssystemet Nilex för tillgodoräknanden kopplat till grund- och avancerad nivå. Till Nilex finns en skriftlig intern rutinbeskrivning gällande handläggningsprocessen. Från den 3 maj 2021 byttes till ärendehanteringssystemet NSP och dess konkreta handbok för tillgodoräknandeärenden är ännu inte färdigställd.

Den som vill ansöka om tillgodoräknande på grund- och avancerad nivå hänvisas till en digital ansökan på Mittuniversitetets webbplats, studentwebben. Den som är student kan ansöka om tillgodoräknande. På studentwebben och Mittuniversitetets webbplats finns information och anvisningar om hur ansökan om tillgodoräknande går till.

Som stöd till de ämneskunniga vid institutionerna finns en utarbetad broschyr i pappersform. Broschyren har omformats till en digital, något uppdaterad, version som under 2021 kommer att publiceras för medarbetare på Mittuniversitetets webbplats.

För att säkerställa att handläggningen av tillgodoräknandeärenden sker på ett rättssäkert och likvärdigt sätt inom Mittuniversitetet har även en användargrupp bildats och det första mötet ägde rum den 11 februari 2020. Syftet med användargruppen är att effektivisera, kvalitetssäkra och underlätta ärendehantering för samtliga berörda. Användargruppen består i nuläget av två ämnesföreträdare från fakulteten för naturvetenskap, teknik och medier, en fakultetshandläggare, en studentrepresentant och två handläggare från examensfunktionen. Användargruppen har digitala möten två gånger per år och minnesanteckningar förs. För att erfarenheterna från användargruppen ska komma fler till del sänds minnesanteckningarna för kännedom till prefekter och ämnesföreträdare vid båda fakulteterna, till samtliga fakultetshandläggare som handlägger tillgodoräknanden i Ladok, samt till utbildningsadministrativ chef och kanslichef.

När det gäller studier på forskarnivå framgår det av Mittuniversitetets besluts- och delegationsordning att rektor har delegerat till respektive fakultetsnämnd att besluta om tillgodoräknande vid antagning till studier på forskarnivå samt besluta om tillgodoräknande under tid för pågående studier på forskarnivå. Besluta om yttrande i överklagandeärenden som rör tillgodoräknande inom forskarnivå har delegerats till dekan.

I respektive fakultets besluts- och delegationsordning har beslutsmandaten delegerats vidare. Rådet för utbildning på forskarnivå har delegerats att besluta om tillgodoräknande vid antagning till studier på forskarnivå. När det gäller att besluta om tillgodoräknande under tid för pågående studier på forskarnivå har detta inom fakulteten för naturvetenskap, teknik och medier delegerats till ämnesföreträdare och inom fakulteten för humanvetenskap delegerats till berört forskarkollegium.

Som framgår i avsnittet ovan omfattar tillgodoräknandeordningen tillgodoräknanden inom utbildning på grund- och avancerad nivå. Tillgodoräknandeordningen utgör dock vägledning för tillgodoräknanden inom utbildning på forskarnivå. Respektive fakultet har egna rutiner. I regler för beslut som rör forskarutbildning vid fakulteten för humanvetenskap framgår principer när det gäller tillgodoräknanden. För fakulteten för naturvetenskap, teknik och medier framgår principerna i lokala regler som är inlagda i ämnets allmänna studieplaner. Vid antagning används en mall där begäran om tillgodoräknade vid forskarstudier finns med.

Studentkårernas svar

Studentkåren i Östersund och Studentkåren i Sundsvall har svarat i huvudsak följande.

Sedan handläggningen av tillgodoräknanden centraliserats är det studentkårernas uppfattning att kvalitet och rättssäkerhet förbättrats. Samtidigt är det viktigt att kunskapen om regelverket kring tillgodoräknanden sprids till institutionerna för bästa möjliga rättssäkerhet.

Studentkårerna vill uppmärksamma UKÄ på några begränsningar som Mittuniversitetet anger för vilka som kan ansöka om tillgodoräknanden.

På Mittuniversitetets webbplats anges under rubriken Vad krävs för att jag ska kunna ansöka om tillgodoräknande? följande. ”För att kunna ansöka måste du vara student vid Mittuniversitetet.” Samma krav återfinns under rubriken 2.2 Vem kan tillgodoräkna? i regler och handlägningsordning avseende tillgodoräknanden. Vidare framstår det som att man bara kan ansöka om tillgodoräknanden via serviceportalen

vilket i sin tur kräver att sökande har möjlighet att logga in på den portalen.

På en annan plats på Mittuniversitetets webbplats står att läsa följande. ”Ansökan (endast den som är student vid Mittuniversitetet, registrerad på kurs/program, har rätt att ansöka om tillgodoräknande här).” Studentkårerna ställer sig tveksamma till kravet på att vara ”registrerad på kurs/program” som definition på att vara student.

Mittuniversitetet begränsar i såväl text som teknik möjligheten att ansöka på ett sätt som vi anser kan ifrågasättas. Studentkårerna har meddelat universitetet sin syn på definitionen av student vid arbetet med handläggningsordningen samt hänvisat till såväl UKÄ som Överklagandenämnden för högskolan och de utlåtanden och avgöranden dessa gjort i frågan.

En del studenter som ansöker om tillgodoräknande upplever att de lägger ner väldigt mycket av sin tid på detta och att informationen om hur de bör gå tillväga för att tillgodoräkna sig är bristfällig och otydlig.

Universitetskanslersämbetets bedömning

Rättssäker och likvärdig handläggning av tillgodoräknandeärenden

UKÄ noterar att Mittuniversitetet genom styrdokumentet *Regler och handläggningsordning avseende tillgodoräkningen* har regler som syftar till att säkerställa en enhetlig och rättssäker handläggning av ärenden om tillgodoräkningen. UKÄ anser att reglerna i stort framstår som ändamålsenliga. Ämbetet har dock följande synpunkter.

UKÄ noterar att det i styrdokumentet för tillgodoräkningen bland annat anges att det åligger sökanden att lämna in de handlingar sökanden vill åberopa för tillgodoräkningen (avsnitt 4.1.1 Bedömningsunderlag). Vidare anges att examensfunktionen granskar ansökan och vid behov kontaktar sökande för kompletteringar och klargöranden (avsnitt 4.2 Granskning av ansökan). Det anges även att examensfunktionen vanligtvis inte inhämtar utlåtande från akademien när ansökan inte blir komplett trots påminnelser, utan att avslag eller avvisning görs (avsnitt 4.3 Begäran om utlåtande).

Däremot konstaterar UKÄ att styrdokumentet för tillgodoräkningen inte innehåller någon information om vilka åtgärder som bör vidtas om en

ansökan om tillgodoräknande förblir ofullständig trots påminnelser. Av 20 § första stycket FL följer att om en framställning är ofullständig eller oklar ska en myndighet i första hand hjälpa den enskilde till rätta inom ramen för sin allmänna serviceskyldighet enligt 6 § andra stycket FL. Enligt 20 § andra stycket FL får myndigheten besluta att förelägga den enskilde att avhjälpa en brist som finns kvar, om bristen medför att framställningen inte kan läggas till grund för en prövning i sak. I ett sådant föreläggande ska det anges att följderna av att föreläggandet inte följs kan bli att framställningen inte tas upp till prövning. Mot denna bakgrund anser UKÄ att det är lämpligt att Mittuniversitetet kompletterar styrdokumentet om tillgodoräkningen med information om de åtgärder som bör vidtas vid en ofullständig ansökan.

I styrdokumentet för tillgodoräkningen anges att överklagandet ska ställas skriftligen till Överklagandenämnden för högskolan, men skickas per post till Mittuniversitetet (avsnitt 8 Omprövning och överklagande). Av 43 § första stycket andra meningen FL följer att överklagandet ska ges in till den myndighet som har meddelat beslutet (beslutsmyndigheten). UKÄ konstaterar dock att det inte finns något författningsstöd för att ett överklagande ska ges in per post. UKÄ utgår från att Mittuniversitetet ser över styrdokumentet för tillgodoräkningen i detta avseende.

UKÄ noterar att studentkårerna har påpekat att det framstår som att man bara kan ansöka om tillgodoräkningen via serviceportalen. UKÄ noterar även att Mittuniversitetet har uppgett att den som vill ansöka om tillgodoräknande på grund- och avancerad nivå hänvisas till en digital ansökan på Mittuniversitetets webbplats, studentwebben. UKÄ noterar vidare att det i styrdokumentet för tillgodoräkningen anges att ansökan bör ske skriftligen och att information om ansökningsförfarandet och formulär hittas via Mittuniversitetets webbplats (avsnitt 4.1 Ansökningsförfarande).

Enligt 19 § FL inleds ett ärende hos en myndighet genom en ansökan eller annan framställning. Det ställs inte upp något krav på att framställningen ska ha en viss form (prop. 2016/17:180 s. 305). Eftersom Mittuniversitetet i styrdokumentet om tillgodoräkningen anger att ansökan *bör* ske skriftligen, förutsätter UKÄ att ansökan även kan göras på andra sätt än skriftligen eller digitalt via serviceportalen eller Mittuniversitetets webbplats, studentwebben. Under denna förutsättning har UKÄ inga synpunkter i denna del. UKÄ föreslår dock att Mittuniversitetet ser över informationen på universitetets webbplats så att den överensstämmer med bestämmelsen i 19 § FL och universitetets styrdokument om tillgodoräkningen.

Studentkårerna har även påpekat att det på Mittuniversitetets webbplats står att ”endast den som är student vid Mittuniversitetet, registrerad på kurs/program, har rätt att ansöka om tillgodoräknande här”. UKÄ noterar att det i styrdokumentet för tillgodoräknanden anges att för att ansöka om tillgodoräknande måste du vara student vid Mittuniversitetet, och att det betyder att du måste vara antagen till och bedriva högskoleutbildning vid Mittuniversitetet (avsnitt 2.2 Vem kan tillgodoräkna?). UKÄ konstaterar att formuleringarna i styrdokumentet stämmer överens med vad som anges i bestämmelserna i 1 kap. 4 § och 6 kap. 8 § HF. Eftersom UKÄ förutsätter att ansökan även kan göras på andra sätt än via Mittuniversitetets webbplats, se ovan, har ämbetet inga synpunkter i denna del. UKÄ förslår dock att Mittuniversitetet ser över informationen på universitetets webbplats så att den överensstämmer med vad som anges i bestämmelserna i 1 kap. 4 § och 6 kap. 8 § HF samt universitetets styrdokument om tillgodoräknanden.

Stickprov

UKÄ har granskat 15 stickprov som avser ansökan om tillgodoräknande. Ämbetet konstaterar att samtliga beslut innebar avslag på ansökan.

Beslutsmotiveringar

Av 32 § FL framgår att ett beslut som kan antas påverka någons situation på ett inte obetydligt sätt som huvudregel ska innehålla en klargörande motivering, om det inte är uppenbart obehövligt. En sådan motivering ska innehålla uppgifter om vilka föreskrifter som har tillämpats och vilka omständigheter som har varit avgörande för myndighetens ställningstagande.

UKÄ konstaterar att samtliga granskade beslut innehåller uppgifter om vilka föreskrifter som tillämpats. Besluten uppfyller därmed kravet i 32 § FL i detta avseende.

Vidare konstaterar UKÄ att samtliga granskade beslut innehåller besluts-motiveringar. Ämbetet har dock synpunkter på följande motiveringar i två beslut.

- MIUN 2020/2637: ”Ansökan kan ej tillstyrkas då de redovisade meriterna i kursen BY2006, inte i tillräcklig omfattning och nivå uppfyller kraven för att tillgodoräknas till kursen BT012G.”
- MIUN 2020/2303: ”Ämnessakkunnig avstyrker ansökan och motiverar detta med att lärandemålen på de två kurserna inte är kompatibla.”

UKÄ anser att motiveringarna i dessa två beslut tydligare hade kunnat beskriva vilka omständigheter som var avgörande för Mittuniversitetets ställningstagande. UKÄ utgår från att Mittuniversitetet genomför de åtgärder som behövs för att säkerställa att kraven i 32 § FL om besluts-motiveringar följs framöver.

Handläggningstider

Enligt 9 § FL ska ett ärende handläggas så enkelt, snabbt och kostnads-effektivt som möjligt utan att rättssäkerheten eftersätts. Vad dessa krav på handläggningen mer konkret innebär är dock inte närmare reglerat. En bedömning får därför göras i varje enskilt fall av om kraven enligt bestämmelsen är uppfyllda. Vid denna bedömning får ärendenas karaktär beaktas, exempelvis kan ett tillgodoräknandeärende som kräver en mer omfattande utredning motivera en längre handläggningstid.

UKÄ noterar att det i styrdokumentet *Regler och handlägningsordning avseende tillgodoräkningen* anges att Mittuniversitetets praxis är att ansökan om tillgodoräknande ska vara utredd och beslutad inom två månader från det att ansökan med tillhörande underlag för bedömning har inkommit, samt att handläggningstiden också kan vara kortare eller längre (avsnitt 4.7 Handläggningstid).

Mittuniversitetet har redovisat handläggningstiderna för de 15 granskade ärendena. Mittuniversitetet har även skickat in ärendekorten från ärendehanteringssystemet för respektive ärende.

UKÄ konstaterar att handläggningstiden i 11 ärendena uppgår till som längst 8 veckor. I ytterligare ett ärende (MIUN 2020/1916) uppgår handläggningstiden till drygt 9 veckor. UKÄ har inga synpunkter på handläggningstiderna i dessa 12 ärenden, utan bedömer att Mittuniversitetet uppfyller förvaltningslagens krav på en snabb handläggning.

För ett ärende (MIUN 2020/2517) uppgår handläggningstiden till drygt 10 veckor. För ett ärende (MIUN 2020/2303) uppgår handläggningstiden till knappt 13 veckor. För ett ärende (MIUN 2021/523) uppgår handläggningstiden till drygt 14 veckor. Handläggningstiderna i dessa tre ärenden framstår som något för lång. UKÄ utreder däremot inte om det finns godtagbara förklaringar till handläggningstiderna i dessa tre ärenden, utan utgår från att Mittuniversitetet beaktar detta uttalande när universitetet ser över hanteringen av ärenden om tillgodoräknande.

Överklagandehänvisningar

För en redogörelse av den rättsliga regleringen, se avsnittet *Överklagande och klagomål* nedan.

UKÄ konstaterar att överklagandehänvisning har lämnats i samtliga av de granskade stickproven.

Studentinflytande

Bakgrund

Kvalitetsarbetet är en gemensam angelägenhet för högskolornas personal och studenterna. Studenterna ska ha rätt att utöva inflytande över utbildningen vid högskolorna. Högskolorna ska verka för att studenterna tar en aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen. Detta framgår av 1 kap. 4 och 4 a §§ högskolelagen (1992:1434), HL.

Studenterna har rätt att vara representerade när beslut fattas eller beredning sker som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation (2 kap. 7 § HL). Om beslut kräver en bedömning av uppläggning, genomförande av eller kvalitet i utbildningen, eller om beslut kräver en bedömning av organisation av eller kvalitet i forskningen, ska besluten fattas av personer med vetenskaplig eller konstnärlig kompetens. Om sådana bedömningar ska göras av en grupp personer ska majoriteten av personerna i gruppen ha vetenskaplig eller konstnärlig kompetens. Styrelsen får dock besluta att en sådan majoritet inte behövs om det finns särskilda skäl. Det framgår av 2 kap. 6 § HL.

Av 2 kap. 14 § högskoleförordningen (1993:100), HF, framgår följande om studentrepresentation. Om beslut ska fattas eller beredning genomföras av en enda person ska information lämnas till och samråd ske med en studentrepresentant i god tid före beslutet eller slutförandet av beredningen. Om beslut fattas av en grupp av personer enligt vad som anges i 2 kap. 6 § HL har studenterna rätt att vara representerade med minst tre ledamöter. Antalet studentrepresentanter i en sådan grupp får dock vara färre om det finns särskilda skäl med hänsyn till det totala antalet ledamöter i gruppen. I övrigt beslutar en högskola själv om sådan rätt till representation för studenterna som avses i 2 kap. 7 § HL.

Av ESG standard 1.2 framgår bland annat att lärosätena ska ha processer för utformning och inrättande av utbildningar. Bland riktlinjerna för standarden nämns att utbildningarna ska utformas i dialog med studenterna, och att en formell process ska följas när de inrättas.

Utbildningarna ska granskas och revideras regelbundet i dialog med studenter och andra intressenter. Det framgår av riktlinjerna för standard 1.9 som handlar om kontinuerlig uppföljning och regelbunden granskning av utbildningarna.

Underlaget från lärosätet

UKÄ har bitt lärosätet att besvara ett antal frågor om studentinflytande.

A. Studentinflytande genom medverkan i beredande och beslutande organ

A.1 Hur säkerställer lärosätet att reglerna om studentrepresentation följs? Har lärosätet fastlagda principer, riktlinjer eller liknande dokument för hur studentinflytandet ska förverkligas på alla nivåer inom lärosätet? Bifoga i så fall dokumentet.

A.2 Har lärosätet och studentkåren kommit överens om i vilka organ som studenterna ska vara representerade? Bifoga i så fall överenskommelsen. Om en sådan överenskommelse saknas, bifoga en lista över samtliga beredande och beslutande organ som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation.

A.3 Finns det organ där studenterna inte är representerade (och där beslut fattas eller beredning sker som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation)? Om så är fallet, ange vilka dessa organ är och anledningen till att studenterna inte är representerade i dem.

B. Studentinflytande när en enda person bereder eller fattar beslut

Hur säkerställer lärosätet att denna regel följs? Har lärosätet fastlagda principer, riktlinjer eller liknande dokument som gör klart för personalen hur den ska gå till väga för att informera och samråda med studentrepresentanter i god tid? Bifoga i så fall dokumentet.

UKÄ har upplyst lärosätet om att granskningen görs genom att ämbetet stickprovsvis väljer ut ett antal beslut och ställer frågor till lärosätet. UKÄ har bitt lärosätet att bifoga en lista över samtliga beslut som fattades av prefekt eller motsvarande befattningshavare under perioden 1 november 2020–30 april 2021.

Stickprov

UKÄ har valt ut 15 ärenden och bitt lärosätet att bifoga dokumentation i respektive ärende som visar hur lärosätet har säkerställt studentinflytandet. Om sådan dokumentation skulle saknas, har UKÄ bitt lärosätet att ange anledningen till det. För det fall information och samråd med studentrepresentant inte har skett enligt 2 kap. 14 § HF i ärendena, har UKÄ bitt lärosätet att ange anledningen till det.

Lärosätets svar

Mittuniversitetet har kommit in med följande dokument.

- *Arbetsordning för Mittuniversitetet* (MIUN 2019/580)
- *Arbetsordning för fakulteten för naturvetenskap, teknik och medier* (MIUN 2019/1139)
- *Arbetsordning för fakulteten för humanvetenskap* (MIUN 2019/658)
- *Arbetsordning för Mittuniversitetets förvaltning* (MIUN 2019/1439)
- *Universitetsstyrelsens riktlinjer för beslut om utseende av studentkårer vid Mittuniversitetet för perioden den 1 juli 2019–30 juni 2022* (MIUN 2018/2058)
- *Avtal mellan Mittuniversitetet och studentkåren i Sundsvall om finansiering av studentkårens verksamhet* (MIUN 2020/2204)
- *Avtal mellan Mittuniversitetet och studentkåren i Östersund om finansiering av studentkårens verksamhet* (MIUN 2020/2203)
- *Förteckning över samtliga varaktiga beslutande och beredande organ inom Mittuniversitetet*
- *Handledning inför beslut hos rektor* (MIUN 2021/1121)
- *Handledning inför beslut hos förvaltningschef* (MIUN 2021/1122)
- *Rutiner för dekanens beslutsmöten vid fakulteten för humanvetenskap* (MIUN 2019/2216)
- *Rekommendation till rutiner för prefektbeslut inom fakulteten för humanvetenskap* (MIUN 2019/2217)
- *Rutiner för dekans beslutsmöte vid fakulteten för naturvetenskap, teknik och medier* (MIUN 2021/1358)

Mittuniversitetet har i huvudsak svarat följande.

Studentinflytande genom medverkan i beredande och beslutande organ

Mittuniversitetets båda studentkårer (Studentkåren i Östersund och Studentkåren i Sundsvall) utgör centrala samarbetspartners i arbetet med studentinflytande, och ett viktigt instrument för detta samarbete är tillsättning av studeranderepresentanter i beredande och beslutande organ. Samarbetet regleras i samverkansavtalen. Arbetet med att utse studentkårerna regleras i riktlinjer för utseende av studentkårer.

För att säkerställa att reglerna om studentrepresentation följs har Mittuniversitetet ett antal styrdokument. Det handlar bland annat om Mittuniversitetet arbetsordning och arbetsordningarna för respektive fakultet och förvaltningen.

På universitetsövergripande nivå finns förutom Mittuniversitetets arbetsordning som synliggör studentrepresentation, en handläggningsordning inför beslut hos rektor. När det gäller förvaltningen framgår studentrepresentation i förvaltningens arbetsordning och en handläggningsordning finns inför beslut hos förvaltningschef. Båda handläggningsordningarna tydliggör att studenterna har rätt att vara representerade när beslut fattas eller beredning sker som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation.

Vid ärendeberedning inför rektorsbeslut och förvaltningsbeslut kontrolleras att studenter varit med i beredningen när det gäller beslut som har betydelse för utbildningens eller studenternas situation. Detta sker genom direktkontakt med föredraganden om det inte framgår av underlaget. Här handlar det om att säkerställa att beredning har skett i råd eller organ där studenter finns representerade eller att kontakt har tagit med studentkårerna. Beslut som tas av rektor eller förvaltningschef har ofta beretts i fakultetsnämnd eller råd (till exempel ledningsråd, utbildningsråd, forskningsråd, klassificeringsråd, råd för grundutbildning, råd för forskarutbildning, anställningsråd) där studenter finns representerade. Information om kommande beslut skickas till studentkåreerna senast kl. 13.00 torsdagen innan beslutsmötet. Vilka studentrepresentanter som varit med vid själva beslutet framgår av beslutsmallen.

Fakulteternas arbetsordningar säkrar att studenterna har rätt till studentrepresentation i samtliga kollegiala organ (fakultetsnämnd och underliggande beredande råd, ämnes- och forskarkollegium, programråd). Beredning av ärenden inför råd och nämnd görs inom kansliet. Vid mer omfattande ärenden i fakultetsnämnden förekommer att arbetsgrupper tillsätts bestående av nämndens ledamöter inklusive studentrepresentanter. Vid beredning av ärenden i ämnes- och forskarkollegium finns en variation i hur det sker, det kan hanteras av ordföranden eller av enskilda ledamöter. Det förekommer att frågor först har diskuterats i ett programråd. Beredning av kurs- och utbildningsplaner inför behandling av ämneskollegium sker oftast inom ett lärarlag. Dock förs diskussion i ämneskollegiet inför beslut då studenter deltar.

Inom fakulteten för humanvetenskap finns det upprättade rutiner för dekanbeslut och rekommendationer till rutiner för prefektbeslut. Inom fakulteten för naturvetenskap, teknik och medier finns rutiner för dekans beslutsmöte. Vid dekanens beslutsmöte på fakulteten för naturvetenskap, teknik och medier har även prefekter, rådsordföranden och kanslichef möjlighet att hantera sina beslutsärenden för att säkerställa studentrepresentation.

Fakulteten för humanvetenskap har även skickat ut ett dokument om sammanträdesjuridik till ämneskollegierna som redogör för studenternas rätt till delaktighet och gjort en genomgång med studentkårerna om vilka typer av ärenden som, ur ett studentperspektiv, studenter inte behöver vara delaktiga i. Under 2020-2021 har fakulteten som aktivitet att skapa dialog kring form och rutiner för studenters delaktighet i beslut och i förberedelser för beslut.

I Mittuniversitetets mallar för interna projekt framgår även att studenter ska finnas representerade när projektet har betydelse för utbildningen eller studenternas situation. Detta genom att det under rubriken Beskrivning av ansvar och organisation framgår följande: ”Beskriv projektets organisation med eventuell styrgrupp, beställare, projektledare, projektgrupp och referensgrupp, ta kontakt med kårerna om deras deltagande i projektet. Högskolelagen 4 kap. 9 § En studentkår ska ha som huvudsakligt syfte att bevaka och medverka i utvecklingen av utbildningen och förutsättningarna för studier vid högskolan.”

Mellan Mittuniversitetet och studentkårerna i Östersund och Sundsvall finns samverkansavtal som reglerar samarbetet inom universitetets verksamhetsområde. I samverkansavtalen framgår att Mittuniversitetet ska tillhandahålla en uppdaterad förteckning över samtliga varaktiga beslutande och beredande organ inom Mittuniversitetet där studentrepresentation ska finnas. Förteckningen upprättas av en handläggare vid universitetsledningens stab som utses av förvaltningschefen. Årligen uppdateras förteckningen. Senaste gången förteckningen uppdaterades var inför höstterminen 2020 och en ny uppdatering kommer att ske inför höstterminen 2021. Studentkårerna ansvarar för att utse student- och/eller forskarstuderanderepresentanter till samtliga organ och arbetsgrupper som omfattas av förteckningen.

I samband med den senaste uppdateringen, hösten 2020, fördes en dialog mellan studentkårerna och ledningen gällande studentrepresentation. Dialogen gällde framför allt tre grupperingar där studenterna upplevde att de inte fanns representerade. Dessa grupperingar var universitetsledningens grupp (ULG), förvaltningens ledningsgrupp (FLG) och dekanernas ledningsgrupp (HLG och DLG).

I samband med diskussionerna landade man i att universitetsledningens grupp (ULG) varken är ett bredande eller beslutande organ. Samtliga ärenden som ska beredas eller beslutas ska lyftas till ledningsrådet där studenterna finns representerade.

Inte heller dekanernas ledningsgrupper (HLG och DLG) kan klassas som ett beredande eller beslutande organ, utan det är en sammankomst med gemensamma dialoger kring aktuella frågor mellan dekanerna och deras

linjechefer. Varannan gång har dock fakulteten för humanvetenskap ett möte benämnt HLG+ och då är ordföranden från respektive studentkår inbjudna. Beredning av ärenden inom fakulteterna ska ske i råden (råd för utbildning på grund- och avancerad nivå, råd för utbildning på forskarnivå, anställningsråd) där studenter finns representerade.

När det gäller förvaltningens ledningsgrupp (FLG) så är det inget beslutande organ men kan i vissa fall vara beredande. Dialog har förts mellan studentkårerna och förvaltningschef där man beslutat att eventuell beredning av beslut som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation ska ske i ledningsrådet och inte i förvaltningens ledningsgrupp. Studentkårerna har även varit inbjudna till förvaltningens ledningsgrupp för att informera om studentkårernas arbete och studentrepresentation.

I samband med UKÄ:s tillsyn har förteckningen som nämnts i ovanstående avsnitt gått igenom en extra gång för att se vilka beslutande organ och andra organ som eventuellt saknar studentrepresentation. Studentrepresentationen skiljer sig åt mellan organen. När det gäller centrala organ samt vid fakulteternas råd och nämnder är samtliga av studentrepresentationsuppdragen fyllda. I de programråd och ämneskollegier som finns har tillsättning av studentrepresentanter varit svårare. I dagsläget är knappt hälften av studentrepresentationsuppdragen fyllda när det gäller programråd och ämneskollegier. Detta är nära sammanknutet med mer allmänna svårigheter att engagera studenter i studiepolitiska frågor samt oklarhet i hur studentrepresentationen ska utformas. Mittuniversitetet och studentkårerna arbetar gemensamt för att finna vägar att hantera denna problematik. Vid brister i tillsättningen av studentrepresentanter har bland annat dialog förts mellan studentkårerna och aktuella organ. Utifrån dialogerna har överenskommelser skett.

Studentinflytande när en enda person bereder eller fattar beslut

Som framgår i avsnittet ovan kontrolleras vid ärendeberedning inför rektorsbeslut och förvaltningsbeslut att studenter varit med i beredningen när det gäller beslut som har betydelse för utbildningens eller studenternas situation. Detta sker genom direktkontakt med föredraganden om det inte framgår av underlaget. Här handlar det om att säkerställa att beredning har skett i råd eller organ där studenter finns representerade eller att kontakt har tagits med studentkårerna.

Av handledningar inför beslut hos rektor och beslut hos förvaltningschef framgår att om beslut ska fattas eller beredning ska genomföras av en enda person ska information lämnas till och samråd ske med en studentrepresentant i god tid före beslutet eller slutförandet av beredningen (2 kap. 14 § HF). Om ett beslut, som har betydelse för utbildningen eller

studenternas situation, bereds av en enda person ska e-post skickas till studentkårernas ordförande innan ärendeberedningen inför rektorsbeslut, cirka 1,5 vecka. Information om kommande beslut skickas till studentkårerna senast kl. 13.00 torsdagen innan själva beslutsmötet.

Enligt rutinerna för dekans beslutsmöte vid fakulteten för naturvetenskap, teknik och medier samt fakulteten för humanvetenskap framgår att om beslut ska fattas eller beredning ska genomföras av en enda person, ska information lämnas till och samråd ske med en studentrepresentant i god tid före beslutet eller slutförandet av beredningen. Detta framgår även i rekommendationen till rutiner för prefektbeslut inom fakulteten för humanvetenskap.

Studentkårernas svar

Studentkåren i Östersund och Studentkåren i Sundsvall har i huvudsak svarat följande.

Som Mittuniversitetet anger i sitt svar regleras studentrepresentation och studentinflytande genom ett antal olika styrdokument. Studentkårerna kommer påtala hur kårerna ser att Mittuniversitetets säkerställande av studentrepresentation och studentinflytande brister. Studentinflytandet regleras genom de avtal som Mittuniversitetet sluter med studentkårerna kopplat till tilldelandet av kårstatus. Studentkårerna anser att det skapar bra förutsättningar för studentkårerna att från grunden påverka hur studentinflytandet upprättas på bästa sätt. Studentkårerna anser dock att Mittuniversitetet saknar ett eget ställningstagande för hur universitetet ser på studentinflytande, för att på så sätt skapa en kultur inom den egna organisationen som bejakar studentinflytandet.

Studentrepresentation följs årligen upp i Mittuniversitetets årsredovisning. Dock ser studentkårerna att dessa siffror är svårapporaterade då det inte anges några fasta antal i ämneskollegium eller programråd. Det finns heller inget styrdokument som beskriver studentrepresentanters funktion eller rättigheter och skyldigheter. Det är ett problemområde då studentrepresentanter (främst i ämneskollegium eller på programrådsnivå) vid flertalet tillfällen stöter på motstånd och blir tillsagda att de enbart är med för att lyssna och inte påverka. Antalet representanter är heller inte fastslaget i ämneskollegium eller programråd.

Utöver det ser studentkårerna det som problematiskt att beredningen av kurs- och utbildningsplaner ofta sker inom lärarlag. Visserligen förs det en dialog i ämneskollegium inför beslutet, men då beredningen redan är gjord är det svårt för studentrepresentanter att ha ett verkligt inflytande i det skedet.

Studentkårerna har också haft synpunkter gällande naturvetenskapliga fakultetens arbetsordning, då det i den anges vilken nivå studentrepresentanten ska befinna sig på i sin utbildning, och gällande om det ska vara en forskarstuderande eller en student på grund- och avancerad nivå.

Studentkårerna har lyft ovan problemområden med Mittuniversitetet, och ett visst arbete har påbörjats. Studentkårerna efterfrågar dock att Mittuniversitetet tar fram ett dokument som tydliggör universitets syn på studentinflytande och studentrepresentation, samt anger tydliga rutiner för hur universitetet ska arbeta för att säkerställa att det egna ansvaret för ett välfungerande studentinflytande tas.

Studentkårerna vill understryka att det finns en generell okunskap om studentinflytande och studentrepresentation inom Mittuniversitetets organisation, som till viss mån motverkar studentkårernas arbete vid rekrytering av studentrepresentanter. Studentkårerna anser att ett kulturarbete inom Mittuniversitetet bör göras för att höja statusen på studentinflytande bland personalen, för att på så sätt underlätta studentkårernas rekrytering av studentrepresentanter.

Studentkårerna får årligen en lista på de organ som studenter ska vara representerade i, där det anges antal studentrepresentanter, och i vissa fall efterfrågas det också representanter inom specifika utbildningsnivåer. Listan fylls sedan i gemensamt av båda studentkårerna. Kompletteringar av listan kan göras under året och en bra dialog mellan lärosätet och studentkårerna förs gällande detta på central nivå.

Vid ett par olika tillfällen har studentkårerna framfört till Mittuniversitetet att det brister i studentinflytande i några olika organ. Detta gäller universitetsledningens grupp (ULG), förvaltningens ledningsgrupp (FLG) samt dekanernas ledningsgrupper på humanvetenskapliga fakultetens (HLG) och naturvetenskapliga fakulteten (DLG).

Universitetsledningens grupp (ULG): Mittuniversitet framför att det varken är ett beredande eller beslutande organ, och att samtliga ärenden som diskuteras i organet också diskuteras i ledningsrådet där det finns studentrepresentation. Studentkårerna menar dock att ULG har nyttjats som beredande råd. Efter dialog med Mittuniversitetet så har ett gemensamt förhållningssätt tagits där ULG fortgår utan representation, men utökad tid för beredning av diverse ärenden ges till ledningsråd och under rektorns beslutsmöten.

Förvaltningens ledningsgrupp (FLG): Gällande FLG så pågår en löpande dialog med förvaltningschefen hur studentinflytandet ska säkerställas. Detta gäller dock hela förvaltningen, där det inte finns några rutiner eller

regler gällande studentinflytande och studentrepresentation i dagsläget. Arbetet är således omfattande.

Humanvetenskapliga fakultetens ledningsgrupp (HLG+): Studentkårerna har rätt att utse representanter för HLG+, som är en längre mötesform av humanvetenskapliga fakultetens ledningsgrupp och sker med några månaders mellanrum. Övriga frågor som diskuteras inom HLG som berör kårerna lyfts på dekanens beslutsmöte. Studentkårerna ser positivt på den strukturen.

Naturvetenskapliga fakultetens ledningsgrupp (DLG): I DLG har studentkårerna ingen rätt att utse representanter och ingen dialog sker annat än rapportering på ledningsrådet.

När det kommer till beredning och beslut som görs av en enda person finns det fastställda regler för rektorsbeslut, förvaltningschefens beslut, dekanernas beslut, och till viss mån för prefekters beslut. Beslut tagna inom förvaltningen av andra än förvaltningschefen saknar dock studentinflytande och rutiner för detta. Studentkårerna och förvaltningschef samt avdelningschefer har påbörjat ett arbete för att ta fram ett arbetssätt för detta.

Universitetskanslersämbetets bedömning

Studentinflytande genom medverkan i beredande och beslutande organ

Studenterna har rätt att vara representerade i alla beslutande och beredande organ inom ett lärosäte, om organets verksamhet har betydelse för utbildningen och studenternas situation. För att säkerställa de bästa förutsättningarna för studentinflytande bör lärosätena ha fastlagda principer för hur inflytandet ska förverkligas på alla nivåer inom lärosätet. Detta anges i propositionen *Frihet och inflytande – kårobligatoriets avskaffande*.¹

I propositionen *Studentinflytande och kvalitetsutveckling i högskolan* anges att studenterna bör ha rätt att vara representerade i beredande organ av stadigvarande natur och alltid i beredande organ och utredande organ av större betydelse för studenterna, exempelvis ledningsgrupper, översynsgrupper och utredningar. I propositionen anges också att även

¹ Prop. 2008/09:154 *Frihet och inflytande – kårobligatoriets avskaffande*, s. 41.

frågor om till exempel budget, resurser och administration är av stor betydelse för utbildningen och studenternas situation.²

Rätten till representation ska gälla alla beslut och all beredning som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation, och inte bara vid sådant beslutsfattande som omfattas av kravet på vetenskaplig eller konstnärlig kompetens. Detta anges i propositionen *En akademi i tiden – ökad frihet för universitet och högskolor*. Vidare betonar regeringen att det bör vara naturligt för ett lärosäte att inte låta rätten till deltagande i en grupp vara avhängig av vilka frågor som behandlas i gruppen vid olika tillfällen.³

Mittuniversitetet har uppgett att universitetet har ett antal styrdokument för att säkerställa att reglerna om studentrepresentation följs, bland annat Mittuniversitetets arbetsordning och arbetsordningar för respektive fakultet och förvaltningen. Enligt Mittuniversitetet säkras fakulteternas arbetsordningar att studenterna har rätt till studentrepresentation i samtliga kollegiala organ (fakultetsnämnd och underliggande beredande råd, ämnes- och forskarkollegium, programråd).

UKÄ konstaterar att Mittuniversitetet har skickat in fyra arbetsordningar som innehåller viss information om studentrepresentation. I arbetsordningarna återges bland annat delar av författningstexten i 1 kap. 4 a § och 2 kap. 7 § HL, 2 kap. 14 § HF och 7 § studentkårsförordningen (2009:769), samt hur studenterna ska representeras i de olika organen.

Vidare har Mittuniversitetet uppgett att det mellan Mittuniversitetet och studentkårerna i Östersund och Sundsvall finns samverkansavtal som reglerar samarbetet inom universitetets verksamhetsområde.

UKÄ konstaterar att Mittuniversitetet har skickat in riktlinjer för beslut om utseende av studentkårer vid Mittuniversitetet samt två avtal med studentkårerna. I avtalen framgår bland annat att förutsättningen för en väl fungerande studentmedverkan är att studenterna finns representerade i beslutande och beredande organ, samt arbetsgrupper i den utsträckning som framgår av högskolelagen och högskoleförordningen såtillvida inte annat överenskommit. Vidare framgår att Mittuniversitetet ska tillhandahålla en uppdaterad förteckning över samtliga varaktiga beslutande och beredande organ där studentrepresentation ska finnas, och att studentkårerna ska utse representanter till samtliga organ och arbetsgrupper.

² Prop. 1999/2000:28 s. 28–29.

³ Prop. 2009/10:149 s. 39.

Efter en genomgång av Mittuniversitetets svar och inskickade dokument bedömer UKÄ att Mittuniversitetet, utifrån ett rättsligt perspektiv, har förutsättningar för att säkerställa att reglerna om studentrepresentation följs på alla nivåer i enlighet med vad som uttalats i ovan nämnda förarbeten. UKÄ har dock följande synpunkter.

UKÄ noterar att det av Mittuniversitetets svar, studentkårernas svar samt inskickad förteckning över samtliga varaktiga och beslutande organ inom Mittuniversitetet, framgår att det saknas studentrepresentation i vissa ledningsgrupper. Mot bakgrund av vad som har uttalats i de ovan redovisade propositionsuttalandena anser UKÄ att det kan ifrågasättas att studentkårerna inte är representerade i vissa ledningsgrupper.

Enligt Mittuniversitetet har det förts en dialog med studentkårerna om den inskickade förteckningen. Detta bekräftas i studentkårernas svar. Med hänsyn till att det har förts en dialog om förteckningen och att studentkårerna har möjlighet att göra en anmälan till UKÄ, stannar ämbetet vid det uttalande som gjorts ovan.

Avslutningsvis noterar UKÄ att studentkårerna har påpekat att det inte finns något styrdokument som tydliggör Mittuniversitetets syn på studentinflytande och studentrepresentation samt beskriver studentrepresentanters funktion samt rättigheter och skyldighet. UKÄ anser att det kan vara lämpligt att Mittuniversitetet efter dialog med studentkårerna ser över möjligheten att ta fram ett sådant övergripande styrdokument om studentinflytande och studentrepresentation.

Studentinflytande när en enda person bereder eller fattar beslut

Högskoleförfattningarnas bestämmelser ger även studentrepresentanterna rätt till information och samråd när en person vid lärosätet bereder eller fattar beslut som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation. Syftet med regeln om samråd med studentrepresentanter är att garantera studenternas inflytande när ärenden inte hanteras i någon grupp, utan bereds eller beslutas av en ensam befattningshavare. Det är ledningarna för lärosätena som ansvarar för att de har rutiner för hur samrådet med studentrepresentanter ska gå till i sådana fall. UKÄ anser att lärosätena i samverkan med studentkåren bör ta fram rutiner eller riktlinjer för att säkerställa att även enskilda befattningshavare samråder med studentrepresentanter i god tid före slutförandet av beredningen eller före beslutet. Om det finns utrymme för

anteckningar om samråd på lärosätenas beslutsblanketter, är risken mindre för att samrådet glöms bort.⁴

Mittuniversitetet har uppgett att det vid ärendeberedning inför rektorsbeslut och förvaltningsbeslut kontrolleras att studenter varit med i beredningen när det gäller beslut som har betydelse för utbildningens eller studenternas situation. Detta sker genom direktkontakt med föredraganden om det inte framgår av underlaget. Vilka studentrepresentanter som varit med vid själva beslutet framgår av besluts-mallen. Det finns även upprättade rutiner för dekanbeslut respektive prefektbeslut.

Mittuniversitetet har skickat in dokumenten *Handledning inför beslut hos rektor* och *Handledning inför beslut hos förvaltningschef*. I dokumenten anges följande under rubriken Studentinflytande. Studenterna har rätt att vara representerade när beslut fattas eller beredning sker som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation (2 kap. 7 § HL). Om beslut ska fattas eller beredning ska genomföras av en enda person ska information lämnas till och samråd ske med en studentrepresentant i god tid före beslutet eller slutförandet av beredningen (2 kap. 14 § HF). Information om kommande beslut skickas till studentkårerna senast kl. 13.00 torsdagen innan beslutsmötet. Om ett beslut, som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation, bereds av en enda person ska e-post skickas till studentkårernas ordförande innan ärendeberedningen inför rektorsbeslut, cirka 1,5 vecka. Ansvarig för ärendet ansvarar för att de beslutsunderlag som bereds utformas i enlighet med fastställd struktur och att studentrepresentanter getts möjlighet att delta i beredningen.

Vidare har Mittuniversitetet skickat in tre dokument som avser dekans respektive prefekts beslutsmöten vid de två fakulteterna.

I dokumentet *Rutiner för dekanens beslutsmöten vid fakulteten för humanvetenskap* anges bland annat följande. En fast dag och tid för dekanens beslutsmöte ska finnas, mötet sker fysiskt eller via telefon/Skype varje onsdag kl. 11.30. Underlag till mötet ska skickas till deltagande (dekan, prodekan och kårer) senast måndag samma vecka kl. 16.00. Kårerna i Sundsvall och Östersund ska båda ges möjlighet att delta vid dekanens beslutsmöten. I undantagsfall ska dekanbeslut kunna fattas vid annan tid än fast beslutsdag.

I dokumentet *Rekommendation till rutiner för prefektbeslut inom fakulteten för humanvetenskap* anges bland annat följande. Kårerna i

⁴ Högskolans regler i praktiken – erfarenheter från Högskoleverkets tillsynsbesök 1998–2012, s. 11.

Sundsvall och Östersund ska båda delges underlag, förslag till beslut samt eventuella bilagor minst 48 timmar före det att prefekten fattar sitt beslut. Av underlaget ska det framgå när prefekten avser att fatta sitt beslut. Kårerna har från det att underlag skickades 48 timmar (2 arbetsdagar – lördag/söndag räknas inte) på sig att återkoppla till prefekten om eventuella synpunkter. Om ingen återkoppling sker kan prefekten fatta beslut. När beslut är fattat ska beslutet delges berörda samt diarieföras. I undantagsfall ska prefektbeslut kunna fattas inom kortare tid än de 48 timmarna.

I dokumentet *Rutiner för dekans beslutsmöte vid fakulteten för naturvetenskap, teknik och medier* anges bland annat följande. Mötet genomförs digitalt en gång i veckan på fastställd tid, måndagar kl. 9.00. Underlag skickas ut senast kl. 16.00 på torsdagar till mötets fyra ordinarie ledamöter (dekan, prodekan och studentrepresentanter, en från vardera studentkåren). Föredragningslista skickas för kännedom till ordföranden i ST och SACO, ordförande och viceordförande i båda studentkårerna samt kanslichefen på HUV. I undantagsfall kan beslut av brådskande karaktär behöva fattas mellan ordinarie möten.

Dessutom anges följande i dokumentet *Rutiner för dekans beslutsmöte vid fakulteten för naturvetenskap, teknik och medier*. På fakulteten för naturvetenskap, teknik och medier tillämpas vid behov en utökad form av beslutsmöte där även andra beslutsfattare bjuds in att fatta sina beslut i närvaro av studentrepresentanterna. Underlagen till dessa beslut skickas då ut i förväg på samma sätt och i samma tid som underlagen till dekanbeslutet. De funktioner som har en stående inbjudan att fatta sina beslut vid mötet är kanslichef, prefekter och rådsordförandena.

UKÄ konstaterar att Mittuniversitetet har handledningar och rutiner som innehåller information om studentrepresentanternas rätt till information och samråd när rektor, förvaltningschef, dekan och prefekter fattar beslut som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation. UKÄ ser positivt på detta. Ämbetet har dock följande synpunkter på innehållet i dokumenten.

I rutinerna för dekanernas beslutsmöten samt prefektbeslut anges att underlag ska skickas till studentrepresentanterna cirka två arbetsdagar före beslutsmötet respektive minst 48 timmar före det att prefekten fattar sitt beslut. UKÄ ifrågasätter om denna tid kan anses vara tillräcklig för att uppfylla kravet i 2 kap. 14 § HF om information och samråd i god tid. I nämnda bestämmelse anges att om beslut ska fattas eller beredning ska genomföras av en enda person, ska information lämnas till och samråd ske med en studentrepresentant i god tid före beslutet eller slutförandet av beredningen.

UKÄ noterar vidare att det i handledningarna för beslut hos rektor respektive förvaltningschef anges att information om kommande beslut skickas till studentkårerna senast kl. 13.00 torsdagen innan beslutsmötet. I handledningarna anges dock inte vilka dagar rektors respektive förvaltningschefs möten äger rum. I delningssvaret har Mittuniversitetet uppgett att rektors beslutsmöte äger rum på tisdagar kl. 8.30 och att förvaltningschefens beslutsmöte äger rum på tisdagar kl. 8.00, samt att information om detta finns på universitetets webbplats. UKÄ ifrågasätter om denna tid kan anses vara tillräcklig för att uppfylla kravet i 2 kap. 14 § HF Om information och samråd i god tid.

Mot bakgrund av ovanstående anser UKÄ att Mittuniversitetet bör genomföra de åtgärder som är nödvändiga för att kravet i 2 kap. 14 § HF om information och samråd i god tid ska vara uppfyllt.

I handledningarna inför beslut hos rektor respektive förvaltningschef finns en beskrivning av hur studentrepresentanterna ska få information och samrådas med när en person bereder ett ärende som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation. UKÄ konstaterar att motsvarande beskrivning saknas i rutinerna för dekanernas beslutsmöten samt prefektbeslut. UKÄ anser att det är lämpligt att Mittuniversitetet vidareutvecklar rutinerna i detta avseende.

UKÄ noterar att studentkårerna har påpekat att det saknas rutiner för studentinflytande i samband med beslut tagna av andra personer inom förvaltningen än förvaltningschefen. Enligt studentkårerna har ett arbete påbörjats för att ta fram ett arbetssätt för detta. UKÄ vill i detta sammanhang påminna om att rätten till information och samråd gäller när en person inom Mittuniversitetet, oavsett befattning, bereder eller fattar beslut som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation. UKÄ anser att det är lämpligt att Mittuniversitetet ser över nämnda förhållande och genomför de åtgärder som kan behövas.

Stickprov

Mittuniversitetet har kommit in med underlag för de 15 efterfrågade stickproven.

Av Mittuniversitetets svar framgår att universitetet anser att samtliga beslut har betydelse för utbildningen eller studenternas situation. UKÄ delar denna uppfattning. I det följande redogör UKÄ för ämbetets bedömning av Mittuniversitetets svar och inskickat material.

För tre ärenden, där beslut har fattats av prefekt vid fakulteten för naturvetenskap, teknik och media, har Mittuniversitetet uppgett att

information och samråd med studentrepresentanterna inte har skett innan beslut. Av Mittuniversitetets svar framgår följande.

- I ett ärende (MIUN 2020/2457) anges att det uteblivna studentinflytandet är ett undantag, och att efterföljande beslut kring anpassning av undervisning vid institutionen har förankrats via studentkåren.
- Ett ärende (MIUN 2021/87) innehåller sex beslut. I ett beslut av prefekt saknas information och samråd med studentrepresentanter eftersom justeringen ansågs som mindre. I ett annat beslut av prefekt saknas information och samråd med studentrepresentanter eftersom det fanns behov av skyndsamhet.
- I ett ärende (MIUN 2021/1000) har information eller samråd med studentrepresentanten inte skett innan beslut. Normalt skickas prefektbesluten för kännedom till studentkårerna men just detta har missats. Detta på grund av den mänskliga faktorn då det missades under stressade förhållanden.

Av Mittuniversitetets svar och inskickat material bedömer UKÄ att information inte har lämnats till och samråd inte har skett med en studentrepresentant i god tid före beslut i ovanstående tre ärenden.

Ett ärende (MIUN 2021/181), där beslut har fattats av prefekt vid fakulteten för naturvetenskap, teknik och media, gäller tillgång till lokaler med anledning av Coronavirus, Covid-19. Av Mittuniversitetets svar framgår följande.

- I ärendet finns två beslut. Beslutet är taget utifrån bland annat rektorsbeslut (MIUN 2020/2647) gällande coronaanpassning samt Folkhälsomyndighetens rekommendationer. Vid rektorsbeslutet var studentrepresentanter med i själva beredningen av beslutet samt vid beslutet. Beslutet har för avsikt att begränsa möjligheten till smittspridning bland medarbetare och studenter. Lokaler diskuterades vid samordningsgruppens möte den 12 november 2020. I samordningsgruppen ingår två studentrepresentanter.

Av Mittuniversitetets svar och inskickat material konstaterar UKÄ att information inte har lämnats till och samråd inte har skett med en studentrepresentant i god tid före beslutet i det ovan aktuella ärendet.

För sex ärenden, där beslut har fattats av prefekt vid fakulteten för humanvetenskap, har Mittuniversitetet uppgett att information och

samråd har skett med studentrepresentanter innan beslut och att studentrepresentanter har närvarat vid beslut.

- För två ärenden (MIUN 2020/2651, MIUN 2021/94) anges på beslutsblanketterna att studentkåren har getts möjlighet att inkomma med synpunkter på förslag till beslut. UKÄ noterar dock att det av inskickat material inte framgår att underlag har skickats till studentrepresentanterna minst 48 timmar före det att prefekten fattade sitt beslut. Det framgår alltså inte att Mittuniversitetets rekommendationer till rutiner för prefektbeslut inom fakulteten för humanvetenskap har följts.
- För fyra ärenden (MIUN 2020/955, MIUN 2020/2858, MIUN 2021/412, MIUN 2021/1077) framgår av inskickat material att studentrepresentanterna har fått minst 48 timmar på sig att lämna synpunkter på förslaget före det att prefekten fattade sitt beslut. UKÄ konstaterar att Mittuniversitetets rekommendationer till rutiner för prefektbeslut inom fakulteten för humanvetenskap har följts.

För fem ärenden har Mittuniversitetet uppgett att information och samråd har skett med studentrepresentanter innan beslut.

- För två ärenden (MIUN 2021/149, MIUN 2021/709), där beslut har fattats av prefekt vid fakulteten för naturvetenskap, teknik och medier, bedömer UKÄ att det av inskickat material inte framgår att underlag har skickats till studentrepresentanterna senast kl. 16 torsdagen före beslutsmötet. Det framgår alltså inte att Mittuniversitetets rutin för dekans beslutsmöte vid fakulteten för naturvetenskap, teknik och medier, som även avser prefektbeslut, har följts. UKÄ noterar att de aktuella besluten är fattade den 27 januari 2021 respektive den 28 april 2021, och att rutinen är daterad den 14 juni 2021.
- För tre ärenden (MIUN 2020/2877, MIUN 2021/485, MIUN 2021/867), där beslut har fattats av prefekt vid fakulteten för humanvetenskap, framgår av inskickat material att studentrepresentanterna har fått minst 48 timmar på sig att lämna synpunkter på förslaget före det att prefekten fattade sitt beslut. UKÄ konstaterar att Mittuniversitetets rekommendationer till rutiner för prefektbeslut inom fakulteten för humanvetenskap har följts.

När det gäller den tid som studentrepresentanterna har på sig att lämna synpunkter som anges i rutinerna, det vill säga minst 48 timmar före det att prefekten fattar sitt beslut respektive cirka två arbetsdagar före

beslutsmötet, påminner UKÄ om ämbetets uttalande ovan. I uttalandet ifrågasätter UKÄ om denna tid kan anses vara tillräcklig för att uppfylla kravet i 2 kap. 14 § HF om information och samråd i god tid. I nämnda bestämmelse anges att om beslut ska fattas eller beredning ska genomföras av en enda person, ska information lämnas till och samråd ske med en studentrepresentant i god tid före beslutet eller slutförandet av beredningen.

Avslutningsvis noterar UKÄ att det i flera granskade ärenden anges på beslutsblanketterna att studentkåren getts möjlighet att inkomma med synpunkter på förslag till beslut. UKÄ ser positivt på detta. UKÄ noterar dock att detta inte anges på samtliga beslutsblanketter. Som nämnts ovan är risken mindre för att samråd inför beslut glöms bort om det även finns utrymme för anteckningar om samråd på beslutsblanketten. UKÄ anser därför att Mittuniversitetet bör se över utformningen av beslutsblanketterna i detta avseende. Särskilt mot bakgrund av att information och samråd med studentrepresentanterna inte har skett innan beslut i samtliga granskade ärenden.⁵

Mot bakgrund av vad UKÄ uttalat ovan förutsätter ämbetet att Mittuniversitetet genomför de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att högskoleförfattningarnas bestämmelser om studentinflytande följs framöver.

⁵ I delningssvaret har Mittuniversitetet uppgett att det i augusti 2021 har tagit fram en ny mall för beslut, vilken också bifogats. UKÄ har inte bedömt den nya mallen.

Kurs- och utbildningsplaner

Bakgrund

All utbildning på grundnivå och avancerad nivå ska bedrivas i form av kurser. Kurser får sammanföras till utbildningsprogram. För varje kurs ska det finnas en kursplan och i den ska följande anges: kursens nivå, antal högskolepoäng, mål, krav på särskild behörighet, formerna för bedömning av studenternas prestationer och övriga föreskrifter som behövs. För ett utbildningsprogram ska det finnas en utbildningsplan. I utbildningsplanen ska anges vilka kurser som programmet omfattar, kraven på särskild behörighet och övriga föreskrifter som behövs. Det framgår av 6 kap. 13–17 §§ högskoleförordningen (1993:100), HF.

Före den 1 januari 2011 innehöll högskoleförordningen mer detaljerade krav på innehållet i kurs- och utbildningsplanerna. Planerna skulle utöver nuvarande krav även bland annat ange när planen eller en ändring av den skulle börja gälla och de övergångsbestämmelser som behövdes.

Sveriges universitets- och högskoleförbund (SUHF) fastställde med anledning av avregleringen 2011 rekommendationer om bland annat innehållet i kurs- och utbildningsplaner för sina medlemmar, REK 2011:1, dnr 10/118. De uppgifter som högskolorna tidigare varit skyldiga att skriva in i sina kurs- och utbildningsplaner skulle enligt SUHF:s rekommendation även ingå i planerna efter förordningsändringen.

Kursplaner och utbildningsplaner är grundläggande styrdokument för ett lärosäte och viktiga i såväl pedagogiskt som rättsligt hänseende.

De regler som anges i kurs- och utbildningsplaner är föreskrifter i den mening som avses i 8 kap. regeringsformen. Reglerna i planerna är alltså av samma karaktär som lagar beslutade av riksdagen och förordningar beslutade av regeringen. Det innebär att reglerna är bindande, gäller generellt och måste följas av såväl lärosätens personal som studenter.

I ESG standard 1.2 om utformning och inrättande av utbildningar anges bland annat att lärosätena ska ha processer för utformningen och inrättandet av utbildningar. Den examen som en utbildning leder till ska vara tydligt specificerad. Av riktlinjerna till standarden framgår bland annat att utbildningarna ska innehålla uppgifter om studenternas förväntade arbetsinsats, till exempel uttryckt i poäng enligt European Credit Transfer System (ECTS).

Underlaget från lärosätet

UKÄ har bett lärosätet att besvara ett antal frågor om kurs- och utbildningsplaner:

1. Har lärosätet beslutat om egna regler för vad kurs- och utbildningsplaner ska innehålla utöver vad som anges i högskoleförordningen? Bifoga i så fall dessa regler.
2. Hur har beslut om fastställande av kurs- och utbildningsplaner delegerats inom lärosätet? Bifoga arbetsordningen.
3. Hur säkerställer lärosätets ledning att kursplaner och utbildningsplaner innehåller de uppgifter som anges i högskoleförordningen och eventuella lokala regler?

UKÄ har upplyst lärosätet om att granskningen kommer att göras genom att UKÄ stickprovsvis väljer ut ett antal kurser och program, för att undersöka hur lärosätet följer bestämmelserna om kurs- och utbildningsplaner för kurserna och programmen. Ämbetet har bett lärosätet att bifoga listor över samtliga kurser och utbildningsprogram som genomfördes under vårterminen 2021.

Stickprov

Utifrån lärosätets listor har UKÄ valt ut tio kurser och fem program.

UKÄ har upplyst om att granskningen avser att

- planerna har fastställts i god tid innan utbildningen startar
- tidpunkt för ikraftträdande anges i planerna
- planerna innehåller det som anges i HF och eventuella lokala regler
- det går att utläsa av utbildningsplanen vilken examen utbildningen leder till
- examinationsformerna regleras tydligt i kursplanerna.

Lärosätets svar

Mittuniversitetet har kommit in med följande dokument:

- *Mittuniversitetets besluts- och delegationsordning* (MIUN 2019/657)
- *Fakulteten för naturvetenskap, teknik och mediers besluts- och delegationsordning* (MIUN 2019/1140)
- *Fakulteten för humanvetenskaps besluts- och delegationsordning* (MIUN 2019/658)
- *Mittuniversitetets arbetsordning* (MIUN 2019/580)
- *Arbetsordning för fakulteten för naturvetenskap, teknik och medier* (MIUN 2019/1139)
- *Arbetsordning för fakulteten för humanvetenskap* (MIUN 2019/658)
- *Regler för kursplaner* (MIUN 2021/795)
- *Regel för kursplan* (MIUN 2009/830)
- *Regler för utbildningsplaner* (MIUN 2021/795)
- *Regel för utbildningsplan* (MIUN 2009/830)
- *Handläggningsordning för byte av betygsskala på kurs* (MIUN 2019/1223)
- *Handläggningsordning för nedläggning av kursplan/avveckling av kurs på grund- och avancerad nivå* (MIUN 2020/2780)
- *Rollbeskrivningar Atlas*

Universitetet har svarat i huvudsak följande.

Utöver det som anges i högskoleförordningen har universitetet bland annat tagit inspel från Sveriges universitets- och högskoleförbund. Vad kurs- och utbildningsplaner ska innehålla regleras av *Regler för kursplaner* (MIUN 2021/795) och *Regler för utbildningsplaner* (MIUN 2021/795). Dessa styrdokument beslutades under våren 2021 och gäller för utbildningar som startar från sommaren 2022. Tidigare styrdokument *Regel för kursplan* (MIUN 2009/830) och *Regel för utbildningsplan* (MIUN 2009/830) gäller därmed för den tidsperiod som tillsynen avser.

Inrätta och avveckla kurs- och utbildningsplan samt fastställa och revidera kursplan och utbildningsplaner har delegerats från rektor till fakultetsnämnd enligt Mittuniversitetets besluts- och delegationsordning.

Vidaredelegering har skett gällande beslut om revidering av kursplan och utbildningsplan från fakultetsnämnd till ordförande i rådet för utbildning på grund- och avancerad nivå enligt besluts- och delegationsordningen för Fakulteten för naturvetenskap, teknik och mediers. Rådet ger förslag till fakultetsnämnden om fastställande av utbildningsplan för nytt utbildningsprogram. Enligt beslut- och delegationsordningen har rådet för utbildning på forskarnivå rätt att besluta om innehåll i kurser och fastställa kursplaner i utbildning på forskarnivå. Beslut fattas utifrån förslag från ämneskollegium. Vid fakulteten ansvarar kanslichef för att

säkerställa att kvalitetsgranskning och godkännande av reviderade kursplaner sker av utsedd handläggare i utbildningsdatabasen.

Vid fakulteten för humanvetenskap fastställer fakultetsnämnd utbildningsplaner utifrån förslag från råd för utbildning på grund- och avancerad nivå enligt fakulteten för humanvetenskaps besluts- och delegationsordning. När det gäller beslut om revidering av utbildningsplan har detta delegerats till råd för utbildning på grund- och avancerad nivå. Fastställa och revidera kursplan har delegerats från fakultetsnämnd till ämneskollegium respektive forskarkollegium.

I *Arbetsordning för fakulteten för naturvetenskap, teknik och medier* samt *Arbetsordning för fakulteten för humanvetenskap* beskrivs även organ och roller inom respektive fakultet som har ett ansvar kopplat till kursplaner och utbildningsplaner.

Vid eventuellt byte av betygsskalor finns *Handläggningsordning för byte av betygsskalor på kurs*. Handläggningsordningen anger berednings- och beslutsprocess för byte av betygsskala samt vilket underlag som ska tas fram inför beslut.

Vid nedläggning av kursplan/avveckling av kurs på grund- och avancerad nivå tillämpas *Handläggningsordning för nedläggning av kursplan/avveckling av kurs på grund- och avancerad nivå*. Handläggningsordningen tydliggör ansvarsfördelning, beslutsprocess samt arbetsgång vid nedläggning av kursplan/avveckling av kurs på grund- och avancerad nivå, samt inom behörighetsgivande eller högskoleintroducerande utbildning.

Att kurs- och utbildningsplaner innehåller de uppgifter som anges i regler för kursplaner och regler för utbildningsplaner säkerställs genom tydliga besluts- och delegationsordningar samt den granskningsprocess som finns i utbildningsdatabasen Atlas. Granskningsprocessen består av ett antal olika steg och roller på olika nivåer och inom olika funktioner i organisationen. Dokumentet *Rollbeskrivning i Atlas*, beskriver de olika rollerna och vilket ansvar som ligger på respektive roll. Dokumentet uppdateras regelbundet för att kvalitetssäkra rollerna. Universitetet har även kontinuerliga träffar med ämnesföreträdare inom respektive fakultet där samtal och diskussioner förs om kvalitet i kurs- och utbildningsplaner.

Mittuniversitetet genomförde även 2019 ett projekt som finansierades av allmänna lärosätessprojektmedel (ALP), Kursplan 2.0. Syftet var bland annat att uppnå en hög och likvärdig kvalitet på universitetets kursplaner. Arbetet ingår sedan projektslut i avdelningen för forsknings- och utbildningsstöds ordinarie verksamhet. I arbetet ingår bland annat

workshops om att skriva kursplaner. I de högskolepedagogiska kurser som finns vid Mittuniversitetet finns även kursplaner med som moment.

Studentkårens svar

Studentkåren i Östersund och Studentkåren i Sundsvall har svarat bl.a. följande.

Studentkårerna har deltagit i universitetets arbete med att ta fram nya regler avseende tiderna för fastställande av kurs- och utbildningsplaner under det gångna året. Hur bra de fungerar rent praktiskt är dock svårt att säga då de ännu inte prövats.

Studentkårerna ser att det inom förvaltningen finns stor kunskap om behovet av rättssäkerhet och kvalitet avseende kurs- och utbildningsplaner. Även om *Kursplan 2.0* har goda föresatser behöver mer göras för att den kunskapen sprids och förankras bland den akademiska personalen.

Studentkårerna anser vidare att lärosätet behöver förtydliga kurs- och utbildningsplanernas betydelse för studenterna så de kan tillvarata sina rättigheter samt uppfylla sina skyldigheter. Lärare och studenter behöver också få tydlig information om skillnaderna mellan studieguider, läsanvisningar etc. och kursplanerna. Det är vanligt med motstridiga uppgifter mellan dessa dokument.

Studentkårerna ser det också som en brist att universitetet saknar rutiner för hur avvikelser från planerna ska dokumenteras och hanteras när de inträffat. Studentkårerna ser sådana rutiner som en förutsättning för ett bra kvalitetsarbete.

Studentkårens mening är också att det trots många rutiner för granskning fortfarande finns många kursplaner som inte uppfyller lokala och nationella krav.

Ett exempel på en bidragande orsak är att det inte finns en enhetlig lista på examinationsformer, varför beskrivningar som ”skriftlig examination” förekommer och lämnar för stort tolkningsutrymme.

Sättet som lärosätet presenterar kursplaner på rent tekniskt via sin hemsida har i dagsläget brister som kan inverka negativt på studenters rättssäkerhet då det kan råda osäkerhet om vilken version av kursplanen som faktiskt är gällande.

När kurs- och utbildningsplaner skapas eller revideras (motsvarande beredning av ärendet) sker det ofta i lärarlag eller liknande utan

studenters medverkan. Studenterna är istället hänvisade till det beslutande organet.

Universitetskanslersämbetets bedömning

Lärosätet har kommit in med de tio begärda kursplanerna och de fem utbildningsplanerna.

Planerna har fastställts i god tid innan utbildningen startat

Regler i kursplaner och utbildningsplaner syftar bland annat till att informera om vad som gäller för en kurs respektive ett program. Av högskoleförordningen framgår att kraven på särskild behörighet ska anges i kurs- och utbildningsplaner. Utgångspunkten är därför att kursplaner och utbildningsplaner ska beslutas och finnas tillgängliga i god tid innan utbildningen startar, men några regler för när planerna ska vara beslutade finns inte.

För att få ett bredare underlag vid bedömningen av om kurs- och utbildningsplaner är beslutade och finns tillgängliga i god tid innan utbildningen startar har UKÄ skickat en remiss till samtliga universitet och högskolor med statlig huvudman samt till Sveriges förenade studentkårer (SFS). UKÄ har därefter redogjort för sitt ställningstagande i en tillsynsprotokoll (reg.nr 32-00481-17). I protokollan anger UKÄ bland annat följande.

UKÄ konstaterar att en stor majoritet av remissinstanserna anser att kursplaner för fristående kurser samt utbildningsplaner för program bör vara fastställda och tillgängliga för studenterna senast den dag som den fristående kursen eller programmet öppnar för anmälan. UKÄ delar denna uppfattning och menar att detta är en viktig rättssäkerhetsfråga för studenterna, särskilt vad gäller den särskilda behörigheten och urvalsreglerna till utbildningen, men även för att studenterna ska få kunskap om innehållet i den utbildning de anmäler sig till. UKÄ gör därför bedömningen att kursplaner för fristående kurser och utbildningsplaner för program bör vara fastställda och tillgängliga för studenterna senast den dag som den fristående kursen eller programmet öppnar för anmälan.

Vad gäller kurser som ingår i ett program har några remissinstanser påpekat att utbildningsprogram ofta sträcker sig över flera år och att det därför i vissa situationer kan finnas behov av att revidera kursplanen för de kurser som ingår i programmet. Vissa remissinstanser har egna riktlinjer om att kursplaner för kurser inom program ska vara fastställda senast två månader innan kursstart, en synpunkt som även framförts av

Myndigheten för tillgängliga medier. UKÄ anser att viss flexibilitet bör kunna medges vad gäller till exempel kursinnehåll och kurslitteratur för kurser inom program, om det av kvalitetsskäl konstateras ett behov av revidering av kursen. UKÄ anser mot denna bakgrund att det bör vara möjligt att fastställa revideringar av detta slag senast åtta veckor innan kursstart. Även beträffande kurser inom ett program kan det dock vara aktuellt att beakta de rättssäkerhetsaspekter som gör sig gällande i frågor om behörighet och urval till kurserna. Detta talar för att revideringar av kursplanernas föreskrifter i sådana frågor kan behöva fastställas och göras tillgängliga för studenterna tidigare än åtta veckor innan kursstart. Vad som då kan anses som en lämplig tidpunkt beror bland annat på när på året kursen startar, varför frågan om god tid innan kursstart får avgöras från fall till fall.

Mittuniversitetet har gett in det nu gällande styrdokumentet *Regel för kursplaner* som anger att en kursplan ska vara fastställd senast den 1 februari för kurs som startar på sommaren, senast den 1 april för kurs som startar en hösttermin och senast den 1 oktober för kurs som startar en vårtermin (avsnitt 3.2). Motsvarande datum gäller även för fastställande av reviderade kursplaner (avsnitt 3.3). UKÄ konstaterar att de angivna fastställandedatumerna för kurser som startar på vår- och hösttermin inte är förenliga med de tidsfrister som ämbetet angett i sin tillsynspromemoria. UKÄ utgår från att universitetet ser över sina riktlinjer i detta hänseende.

Ämbetet noterar i detta sammanhang att universitetet antagit ett nytt styrdokument, *Regler för kursplaner*, som enligt universitetet börjar gälla för utbildningar som startar från sommaren 2022. I det senare dokumentet anges bland annat följande.

4.2.1 Fristående kurs samt kurs i program termin 1

Kursplan (ny och reviderad) ska vara fastställd senast när ansökan öppnar för den antagningsomgång vari kursen/programmet ska annonseras.

[...]

4.2.2 Kurs i program, termin 2 eller senare

Kursplan (ny eller reviderad) för kurs som endast ges inom program termin 2 eller senare, fastställs senast nedanstående datum, inför kommande termin. Datum för kurs som startar en:

- sommar, senast den 15 februari
- hösttermin, senast den 15 mars
- vårtermin, senast den 15 september

Dekan har, efter samråd med chefen för Avdelningen för studieadministration (STUA) möjlighet att fatta beslut om dispens för en annan tidpunkt för kurser i program termin 2 eller senare. Under samråd beaktas bland annat tidpunkt för revidering av litteratur (se p.

4.2.3 nedan) samt UKÄ:s rekommendationer vad gäller tidpunkt för fastställande av kursplan [...].

4.2.3 Revidering av litteraturlista

Det är möjligt att revidera litteraturen för kurs inför kommande termin.

Reviderad litteraturlista fastställs senast för kurs som startar en:

- sommar, senast den 1 april
- hösttermin, senast den 1 juni
- vårtermin, senast den 15 november

UKÄ bedömer att det som anges i avsnitt 4.2.1 i *Regler för kursplaner* om att kursplanen ska vara fastställd senast när ansökan till kursen öppnas, stämmer överens med vad ämbetet uttalat i ovan angivna tillsynspromemoria. Även de tidsangivelser för fastställande som anges i avsnitt 4.2.2 om fastställande av kurs i program på termin 2 eller senare får anses förenligt med vad som anges där. När det gäller styrdokumentets bestämmelse om dekans möjlighet att fatta beslut om dispens för annan tidpunkt för fastställande av programkurser på termin 2 eller senare framgår att universitetet vid sådana beslut ska beakta de tidpunkter som anges i ämbetets tillsynspromemoria. UKÄ ser positivt på detta.

Däremot har UKÄ synpunkter på vad som anges om revidering av kurslitteraturen i styrdokumentets avsnitt 4.2.3. UKÄ konstaterar att kurslitteraturen enligt *Regler för kursplaner* ska ingå i kursplanen (avsnitt 2.26). Såvitt framgår innebär universitetets regler dock att kurslitteraturen kan revideras efter det att kursen har öppnats för anmälan, vilket inte är förenligt med vad ämbetet uttalat i sin tillsynspromemoria. UKÄ vill i detta sammanhang framhålla att vad ämbetet där uttalar om att viss flexibilitet bör kunna medges vad gäller t.ex. kursinnehåll och kurslitteratur endast gäller för kurser inom program. UKÄ utgår från att universitetet ser över styrdokumentet i detta hänseende.

När det gäller utbildningsplaner har Mittuniversitet bifogat det nu gällande styrdokumentet *Regel för utbildningsplan*. I dokumentet anges att utbildningsplan ska vara beslutad senast den 15 oktober inför kommande läsår (avsnitt 6.2). Eftersom det av styrdokumentet (avsnitt 6.1) framgår att ett läsår avser höst- och vårtermin har UKÄ inga synpunkter på detta. När det gäller revideringar av utbildningsplaner anges i dokumentet att dessa ska vara beslutad senast den 1 april för utbildningar som startar en hösttermin och senast den 1 oktober för utbildningar som startar en vårtermin (avsnitt 6.3). UKÄ konstaterar att de angivna tidpunkterna för revidering av utbildningsplaner inte är förenligt med vad ämbetet uttalat om att utbildningsplaner bör vara fastställda och tillgängliga för studenterna senast den dag som programmet öppnar för anmälan.

UKÄ utgår från att universitetet beaktar vad ämbetet uttalat när den ser över innehållet i sina riktlinjer. UKÄ noterar att det i universitetets *Regler för utbildningsplaner*, som börjar gälla för utbildningar från sommaren 2022, anges att ny eller reviderad utbildningsplan ska vara fastställd senast när ansökningsperioden öppnar för den antagningsomgång vari programmet ska annonseras (avsnitt 5.2). UKÄ finner att detta är förenligt med vad ämbetet uttalat i sin tillsynsprotokoll.

UKÄ har granskat om de inskickade kurs- och utbildningsplanerna har fastställts i god tid. Vid granskningen har UKÄ utgått från det fastställsdatum, alternativt datum för revidering, som anges i kurs- och utbildningsplanen. Bedömningen har gjorts i förhållande till antagningen till vårterminen 2021.

UKÄ konstaterar att 8 av de 10 granskade kursplanerna har fastställts eller reviderats i god tid. För tre av dessa kurser – *Pedagogik GR (B)*, *Utbildningsvetenskaplig kärna II, Grundlärare, åk 4–6 (PE22G)*, *Turismvetenskap GR (C)*, *Vetenskapligt arbetsätt och undersökningsmetodik II (TR071G)* och *Samhällskunskap AV, Samhällskunskap 91–120 hp (SH011A)* – har kursplanerna såvitt framgår visserligen reviderats efter det att kurserna öppnades för anmälan. Av universitetets svar framgår dock att det är fråga om kurser inom program. UKÄ bedömer att revideringarna har skett inom den tidsram som ämbetet anger för kurser inom program i sin tillsynsprotokoll.

I två fall finner ämbetet att kursplanerna inte har fastställts i god tid. För de fristående kurserna *Psykologi GR (B) (PS078G)* och *Datateknik AV, tillämpad nätverkssäkerhet (DT072A)* har kursplanerna reviderats den 28 september 2020 respektive den 1 oktober 2020. UKÄ anser att kursplanerna inte har fastställts i god tid, eftersom de har ändrats efter den dag som kurserna öppnade för anmälan inför vårterminen 2020.

När det gäller de 5 granskade utbildningsplanerna konstaterar UKÄ att 4 av utbildningsplanerna har fastställts eller reviderats i god tid.

I utbildningsplanen för *Läroplan för lärutbildning – Förskollärare (ULFÖG)* anges att senaste revidering gjordes den 6 oktober 2020. UKÄ bedömer att utbildningsplanen inte har fastställts i god tid, eftersom den ändrats efter den dag programmet öppnade för anmälan inför vårterminen 2021.

UKÄ utgår från att universitetet genomför de åtgärder som behövs för att säkerställa att alla kurs- och utbildningsplaner framöver fastställs i god tid.

Tidpunkt för när planerna börjar gälla

UKÄ instämmer i SUHF:s rekommendationer att det i kurs- och utbildningsplaner bör anges när planen eller ändringen av den börjar gälla, så som tidigare också krävdes enligt högskoleförordningen (före den 1 januari 2011).

I universitetets *Regel för kursplaner* (avsnitt 2.13) och *Regel för utbildningsplan* (avsnitt 5.10) anges att det i kurs- och utbildningsplanerna ska anges från och med vilket datum planen gäller. Motsvarande gäller enligt de nya versionerna av dessa dokument *Regler för kursplaner* (avsnitt 2.14) och *Regler för utbildningsplaner* (avsnitt 3.10) som universitetet antagit.

UKÄ konstaterar att universitetets styrdokument i detta hänseende är i överensstämmelse med SUHF:s rekommendationer.

Vidare konstaterar UKÄ att det i de kurs- och utbildningsplaner som ämbetet har granskat i samtliga fall anges när planerna börjar gälla. UKÄ har dock synpunkter på en av utbildningsplanerna.

I utbildningsplanen för *Sjuksköterskeutbildning* (VSSKG) anges att planen är fastställd den 4 april 2018, senast reviderad den 21 juni 2021 och giltig fr.o.m. den 15 augusti 2020. Utbildningsplanen har alltså reviderats efter det datum från det att den anges börjar gälla. Mittuniversitetet har i delningssvar uppgett att ändringen gällt retroaktivt. UKÄ anser att detta kunde ha framgått tydligare av utbildningsplanen. UKÄ utgår från att universitetet genomför de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att det framgår av samtliga utbildningsplaner när ändringen av planen börjar gälla.

Planerna innehåller det som anges i högskoleförordningen och eventuella lokala regler

I en kursplan ska anges kursens nivå, antal högskolepoäng, mål, krav på särskild behörighet, formerna för bedömning av studenternas prestationer och de övriga föreskrifter som behövs. Det framgår av 6 kap. 15 § HF.

UKÄ finner att de tio granskade kursplanerna innehåller det som krävs enligt 6 kap. 15 § HF i fråga om kursens nivå, antal högskolepoäng, mål och krav på särskild behörighet.

När det gäller formerna för bedömning av studenternas prestationer bedömer UKÄ att detta inte anges på ett tydligt sätt i en av kursplanerna, se avsnittet ”Examinationsformerna ska regleras tydligt i kursplanerna” nedan.

UKÄ bedömer att kursplanerna i övrigt huvudsakligen är i enlighet med SUHF:s rekommendationer och universitetets styrdokument.

I utbildningsplanen ska anges de kurser som programmet omfattar, kraven på särskild behörighet och de övriga föreskrifter som behövs. Det framgår av 6 kap. 17 § HF.

UKÄ har granskat de fem utvalda utbildningsplanerna. Ämbetet har följande synpunkter på en av utbildningsplanerna.

I utbildningsplanen för *Magisterprogram i socialt arbete* (SSARA) anges under beskrivningen av innehållet på termin 1 att "[k]urser på termin 1 kan väljas utifrån det utbud som erbjuds av avdelningen aktuellt period. Innehållsligt svarar dessa alltid mot examensmålen och samtliga kurser på avancerad nivå är inom ämnet socialt arbete". Därefter ges i utbildningsplanen fyra exempel på kurser som kan förekomma.

UKÄ bedömer att utbildningsplanen brister i tydlighet när det gäller att ange de kurser som programmet omfattar. Ämbetet anser att universitetet bör se över hur kurserna på programmen anges i utbildningsplanerna.

UKÄ konstaterar vidare att universitetet i *Regel för kursplaner* och *Regel för utbildningsplan* har bestämmelser för utformningen av både kursplaner och utbildningsplaner. Motsvarande gäller för de därefter beslutade dokumenten *Regler för kursplaner* och *Regler för utbildningsplaner*. UKÄ bedömer att reglerna är i enlighet med bestämmelserna i högskoleförordningen och att de i huvudsak motsvarar SUHF:s rekommendationer.

Det går att utläsa av utbildningsplanen vilken examen utbildningen leder till

Enligt 6 kap. 17 § HF ska det i utbildningsplanen anges de övriga föreskrifter som behövs. I ESG standard 1.2 om utformning och inrättade av utbildningar anges bland annat att den examen som en utbildning leder till ska vara specificerad.

UKÄ konstaterar att utbildningsplanerna anger vilken examen utbildningarna leder till.

Examinationsformerna ska regleras tydligt i kursplanerna

Enligt 6 kap. 15 § HF ska formerna för bedömningen av studenternas prestationer anges i kursplanen. Regler i kursplaner om bland annat

examinationsform utgör grunden för examinatorns myndighetsutövning, när hon eller han fattar beslut om betyg. Reglerna har också till syfte att informera studenten om vad som gäller för en särskild kurs. Mot denna bakgrund är det viktigt att kursplanens regler om examinationsformer är tydliga.

UKÄ har granskat examinationsformerna i de tio utvalda kursplanerna och har följande synpunkt på en av kursplanerna.

I kursplanen för *Psykologi GR (B)* anges att två delmoment – DK1, moment 3 och DK4, moment 3 – examineras genom tentamen. Det anges dock inte vilken form tentamen har. UKÄ utgår från att universitetet justerar kursplanen så att det tydligt framgår vilken examinationsform som gäller för de aktuella delmomenten.

Kursvärderingar

Bakgrund

Kvalitetsarbetet är en gemensam angelägenhet för högskolornas personal och studenter. Högskolorna ska verka för att studenterna tar en aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen. Det framgår bland annat av 1 kap. 4 och 4 a §§ högskolelagen (1992:1434), HL.

Lärosätet ska ge de studenter som deltar i eller har avslutat en kurs en möjlighet att framföra sina erfarenheter av och synpunkter på kursen genom en kursvärdering som anordnas av lärosätet. Lärosätet ska sammanställa kursvärderingarna samt informera om resultaten och eventuella beslut om åtgärder som föranleds av kursvärderingarna. Resultaten ska hållas tillgängliga för studenterna. Det framgår av 1 kap. 14 § högskoleförordningen (1993:100), HF.

I ESG standard 1.9 anges följande. Lärosätet ska kontinuerligt följa upp och regelbundet granska utbildningarna för att säkerställa att studenterna uppnår uppsatta mål och att utbildningarna motsvarar studenternas och samhällets behov. Granskningarna ska leda till kontinuerlig förbättring av utbildningarna. Åtgärder som planeras eller genomförs till följd av en granskning ska kommuniceras till samtliga berörda.

Av riktlinjerna till standard 1.9 framgår att regelbunden uppföljning, granskning och revidering av utbildningarna innefattar utvärdering av bland annat studenternas förväntningar, behov och nöjdhet när det gäller utbildningen.

Underlaget från lärosätet

UKÄ har bett lärosätet att besvara ett antal frågor om kursvärderingar.

A. Genomförande och sammanställning av kursvärderingar

A.1 Vilka åtgärder vidtar lärosätet för att säkerställa att kursvärderingar genomförs och sammanställs? Finns rutiner, riktlinjer eller liknande dokument om kursvärderingar som är gemensamma för hela lärosätet? Bifoga i så fall dokumentet.

A.2 Genomför lärosätet kursvärderingar för verksamhetsförlagda kurser?

A.3 Genomför lärosätet kursvärderingar för examensarbetskurser?

B. Information om resultatet och eventuella beslut om åtgärder

B.1 Vilka åtgärder vidtar lärosätet för att säkerställa att studenterna informeras om resultatet och eventuella beslut om åtgärder som föranleds av kursvärderingar? Finns rutiner, riktlinjer eller liknande dokument om information om resultat som är gemensamma för hela lärosätet? Bifoga i så fall dokumentet.

B.2 Redogör för hur studenterna som utvärderat kursen informeras om resultaten och eventuella beslut om åtgärder som föranleds av kursvärderingarna. Redogör för hur studenterna ges samma information i samband med kursstarten.

B.3 Redogör för hur resultaten hålls tillgängliga för studenterna.

C. Utveckling av utbildningar

Syftet med kursvärderingarna är att de ska leda till förbättringar och utveckling av utbildningarna. Ge om möjligt exempel där studenternas erfarenheter och synpunkter lett till åtgärder för kursens utveckling och förbättring.

UKÄ har upplyst om att ämbetet kommer att stickprovsvis undersöka hur lärosätet har följt reglerna om kursvärderingar för de kurser som valts ut för granskning inom granskningsområdet Kurs- och utbildningsplaner.

Stickprov

UKÄ har bett lärosätet bifoga resultat och eventuella beslut om åtgärder med anledning av kursvärderingarna för de utvalda tio kurserna. UKÄ har även bett lärosätet redogöra för hur reglerna om kursvärderingar har följts för de tio kurserna genom att svara på

- om resultat och eventuella beslut om åtgärder saknas för någon kurs, och i så fall ge en förklaring till det
- hur lärosätet har informerat om resultaten och eventuella beslut om åtgärder som föranletts av kursvärderingarna samt vilka studenter som informerats

- hur resultaten och eventuella beslut om åtgärder har hållits tillgängliga för studenterna.

Lärosätets svar

Mittuniversitetet har kommit in med följande dokument.

- *Riktlinjer för kursvärderingar inom grundutbildningen vid Mittuniversitetet* (MIUN 2006/448)
- *Arbetsordning för fakulteten för naturvetenskap, teknik och medier* (MIUN 2019/1139)
- *Arbetsordning för fakulteten för humanvetenskap* (MIUN 2019/658)
- *Mittuniversitetets kvalitetssystem för utbildning på grund-, avancerad och forskarnivå* (MIUN 2018/1820)
- *Handläggningsordning för kvalitetsuppföljning av forskarutbildning* (MIUN 2021/1316)
- *Kursansvar på MKV*
- Exempel på mallar för rapporter

Universitetet har i huvudsak svarat följande.

Genomförande och sammanställning av kursvärderingar

Sedan 2006 finns det av rektor beslutade riktlinjer för kursvärderingar inom grundutbildning vid Mittuniversitetet. Kursvärderingar ingår även som en del i Mittuniversitetets kvalitetssystem för utbildning på grund-, avancerad-, och forskarnivå.

Som ett led i arbetet med att säkerställa att kursvärderingar genomförs på grund- och avancerad nivå, sammanställs och är en del i utvecklingsarbetet ingår arbetet med kursvärderingar i Mittuniversitetets egeninitierade Treklöverutvärderingar. Treklövern är ett gemensamt utvärderingssystem för att stärka utbildningskvaliteten vid Karlstads universitet, Linnéuniversitetet och Mittuniversitetet. Arbetet med kursvärderingar ingår i bedömningskriteriet studenterna ska ha inflytande i planering, genomförande och uppföljning av utbildningen.

I de Treklöverutvärderingar som genomförts har det framgått att Mittuniversitetet behöver förbättra arbetet med kursvärderingar. Det gäller främst analysarbetet, återkopplingen och tillgängliggörandet. En förstudie genomfördes därför 2019 och ett antal rekommendationer lyftes fram. Utifrån förstudien har dialog förts vid flertalet tillfällen vid Mittuniversitetets utbildningsråd och inom fakulteterna. En

universitetsövergripande aktivitet har definierats i Mittuniversitetets verksamhetsplan för 2021; Starta projekt med syfte att öka svarsfrekvensen på kursvärderingar, utarbeta metodstöd och gemensamma riktlinjer för resultatanalys och synliggörande på webben. En arbetsgrupp har utsetts till projektet under våren 2021. Projektet inkluderar flera långsiktiga arbeten men vissa aktiviteter beräknas färdigställas under hösten 2021. Det gäller bland annat uppdatering av riktlinjerna från 2006.

Kursvärderingarnas roll i utvecklingsarbetet har även lyfts i projektet Kurshjul som finansieras av ALP. Syftet har varit att utveckla ett universitetsövergripande verktyg för kursutveckling med målsättningen att skapa en bättre arbetsmiljö tillsammans med högre kvalitet på lärosätets kurser. Ett utkast har utarbetats och i det ingår blocket Genomföra och utvärdera kurs där arbetet med kursvärderingar har en central roll.

I riktlinjerna från 2006 framgår bland annat att en kursvärdering ska genomföras för samtliga kurser, vilket inkluderar verksamhetsförlagda kurser och examensarbetskurser (självständigt arbete). Kursvärderingarna ska sammanställas och beaktas i utvecklingsarbetet.

Av riktlinjerna framgår även att kursvärderingar ska utformas på sådant sätt att bedömningen inriktas på sakliga frågor kopplade till kursplanen och att såväl studenters som lärares insatser beaktas. Hänsyn ska tas till enskilda personers integritet och kursvärderingar ska därför vara anonyma. För att säkerställa att kursvärderingar genomförs efter varje kurs, att frågorna är sakliga och kopplar mot kursplanen samt att studenternas integritet beaktas har universitetet sedan 2012 ett universitetsövergripande verksamhetssystem för kursvärderingar, EvaSys.

Kursvärderingen vid Mittuniversitetet består totalt av tre delar. Del ett omfattar universitetets centrala frågor och del två kursrelaterade standardfrågor. Lärarna har i del tre möjlighet att lägga till egna frågor innan utskick. Dessa frågor kan vara specifikt anknutna till kursen, programmet, fakulteten eller annat. Egna frågor kan t.ex. användas vid verksamhetsförlagda kurser och examensarbetskurser för att göra kursvärderingen mer kursspecifik. Frågorna kan formuleras fritt eller så kan man ta hjälp av exempelfrågor som finns i systemet.

Kursvärderingen skickas ut både på svenska och engelska. För att studenterna även ska kunna få en aktiv länk till kursvärderingen i lärplattformen Moodle, går utskicket till studenternas miun e-postadress. Studenterna har därmed möjlighet att komma åt enkäten via e-posten och via länken i Moodle. När svarstiden, 13 dagar, gått ut stängs

kursvärderingen i Evasys. En påminnelse går automatiskt ut till de studenter som inte svarat cirka sju dagar innan kursvärderingen stängs. Sedan hösten 2020 har lärarna, via Moodle, möjlighet att löpande följa svarsfrekvensen och har därmed möjlighet att påminna om enkäten. Innan pandemin hade även vissa kurser som rutin att lämna ut kursvärderingen på papper för att öka svarsfrekvensen.

När kursvärderingen stängs genereras en sammanställning som skickas till prefekt som i sin tur får distribuera den vidare till kursansvariga och andra intressenter. Sammanställningen finns även tillgängliga för lärare på aktuell kurssida i Moodle där de även kan lägga till kommentarer.

Det praktiska genomförandet av kursvärdering åligger kursansvarig enligt *Mittuniversitetets kvalitetssystem för utbildning på grund-, avancerad-, och forskarnivå* men ämneskollegierna har ett uttalat ansvar kopplat till kursvärderingar, vilket framgår av fakulteternas arbetsordningar. I *Arbetsordning för Fakulteten för humanvetenskap* framgår att ämneskollegierna ska kvalitetsgranska kurser, inklusive analysera kursutvärderingar på grund och avancerad nivå. För kurser på forskarnivå ligger detta ansvar på forskarkollegiet. I *Arbetsordning för fakulteten för naturvetenskap, teknik och medier* framgår att ämneskollegierna har till uppdrag att vara beredande vid kursvärderingar. Dialog kring kursvärderingsresultatet sker i olika former och på olika nivåer där olika funktioner är inblandade. Inom vissa huvudområden genomför ämnesansvarig själva analysen, inom vissa kurser är det lärare och ämnesansvarig som gör den tillsammans. Resultaten inklusive eventuell analys presenteras vid ämneskollegier, vid programträffar och lärargrupper. Protokoll förs från ämneskollegernas möten och som diarieförs.

Inom Fakulteten för humanvetenskap använder man förutom enkäten från EvaSys även egna kursvärderingar. De egna kursvärderingarna genomförs för att utvärdera större kurser med momentindelningar som uppfattas som separata kurser bland lärare. Det kan vara en kurs om 30 högskolepoäng där momenten skapar fyra delkurser om 7,5 högskolepoäng. En sådan kurs utvärderas bara en gång i EvaSys. Motsvarande stora momentindelade kurser finns inte vid Fakulteten för naturvetenskap, teknik och medier.

EvaSys går tyvärr inte att koppla till kurser på forskarnivå då dessa kurser varken har kurstillfällen eller samlad antagning. Kursansvariga för kurser på forskarnivå kan därför välja att genomföra utvärderingar på olika sätt t.ex. via olika enkätverktyg eller i diskussionsforum. För kurser på forskarnivå har Fakulteten för humanvetenskap en handläggningsordning för kvalitetsuppföljning av forskarutbildning som

anger att kursvärderingar för ämneskurser och fakultetsgemensamma kurser ska följas upp av ämnet och fakulteten efter genomförande. Kursvärderingar kan också ingå i de dialoger som rådet för utbildning genomför med forskarutbildningsämnena enskilt och i grupp.

Som framgår ovan har Mittuniversitetet sedan 2006 beslutade *Riktlinjer för kursvärderingar inom grundutbildning vid Mittuniversitetet*. Kursvärderingar ingår även som en del i Mittuniversitetets kvalitetssystem för utbildning på grund-, avancerad-, och forskarnivå. I riktlinjerna framgår bland annat att en kursvärdering ska genomföras för samtliga kurser, vilket inkluderar verksamhetsförlagda kurser och examensarbetskurser (självständigt arbete).

I EvaSys kan egna frågor användas vid verksamhetsförlagda kurser och examensarbetskurser för att göra kursvärderingen mer kursspecifik.

Information om resultatet och eventuella beslut om åtgärder

Av *Mittuniversitetets kvalitetssystem för utbildning på grund-, avancerad-, och forskarnivå* framgår att kursansvarig ansvarar för att resultaten kommuniceras till studenterna och förs in i det systematiska kvalitetsarbetet. Enligt *Riktlinjer för kursvärderingar inom grundutbildning vid Mittuniversitetet* framgår att studenterna på ett lättillgängligt sätt ska ges möjlighet att följa i vilken mån deras synpunkter beaktas, och även göras uppmärksamma på de förändringar som föranletts av tidigare studenters kursvärderingar.

Vissa institutioner har även upprättat egna rutiner där kursvärderingar berörs. Ett exempel är institutionen för Medie- och kommunikationsvetenskap (MKV) som tagit fram en folder som beskriver kursansvaret. I foldern framgår arbetsuppgifter före, under och efter kurs.

Som framgår ovan genomfördes en förstudie 2019 kopplat till kursvärderingar som synliggjorde att återkopplingen och tillgängliggörandet av kursvärderingar behöver förbättras. Hur resultatet, analysen och eventuella åtgärder presenteras för studenter ser väldigt olika ut inom universitetet. Respektive lärare väljer när och på vilket sätt de återkopplar, vilket gör att skillnaden är stor mellan ämnen. Några exempel när resultatet och eventuella förändringar återkopplas till studenter är vid:

- Kursstart/programstart för nästa kurs/program,
- Kurslut/programslut genom riktade mail,
- Programråd,

- Programträffar

Resultaten inklusive eventuell analys presenteras även vid ämneskollegier, programträffar och lärarlagsmöten. Protokoll förs från ämneskollegernas möten och som diarieförs.

I de uppdaterade riktlinjerna kommer momenten återkopplingen till studenterna som läst kursen och information till nya studenter i samband med kursstart att tydliggöras.

Enligt *Riktlinjer för kursvärderingar inom grundutbildning vid Mittuniversitetet* framgår att sammanställningar av kursvärderingar ska i skriftlig form bevaras och göras tillgängliga på kursorten samt på huvudområdets kansli för de studenter och lärare som önskar ta del av resultaten. Sedan införandet av EvaSys har riktlinjerna frångåtts och systemets autogenererade rapport bevaras i digitalt format i systemet. Studenter som vill ta del av en sammanställning har möjlighet till det på förfrågan.

Utöver rapporten som genereras i Evasys har många kurser/ämnen även egna rapporter. Några exempel är så kallade:

- Kurssjälvvärderingsrapporter
- Kursutvecklingsrapporter
- A3-rapporter

Inledande diskussioner har förts gällande sammanställningen av kursvärderingar och tillgängliggörande i något format på studentwebben. Arbetet med sammanställningen och tillgängliggörandet sker inom projektet som framgår av Mittuniversitetets verksamhetsplan 2021. Var sammanställningen ska tillgängliggöras kommer att framgå av de reviderade riktlinjerna.

Utveckling av utbildningar

Som nämnts ovan är kursvärderingarna en viktig del vid kursutveckling. Några exempel där studenters erfarenheter och synpunkter har lett utveckling och förbättring är följande kurser.

Kursen MK071G: Studenterna efterfrågade en annan examinationsordning av de obligatoriska uppgifterna. Detta för att hinna arbeta sig igenom fler delar tidigt i kursen och på sätt få en extra skjuts med inläsningen inför salstentamen. Detta justerades enligt studenternas önskemål.

Kursen MK096G: I början av pandemin så låg en del föreläsningar som inspelade filmer och andra gavs live i Zoom. Studenterna gjorde det

tydligt i kursutvärderingar att de ville ha föreläsningar live i Zoom. Vårterminen 2021 genomfördes alla föreläsningar i kursen på det sättet.

Kursen MK083G: Studenterna uttryckte två gånger i rad att ett par av föreläsningarna till stor del täcktes in av andra kurser och att de inte riktigt hängde ihop med den andra helheten. De önskade också mer information om ett annat område inför en kommande kurs. Utifrån inkomna synpunkter har de två föreläsningarna som upplevdes överflödiga tagits bort. En annan föreläsning och en övning har lagts till som förhoppningsvis kommer att bli en bättre övergång till efterföljande kurs.

Kurserna OMV0936 och OM077G: På grund av pandemin genomfördes samtliga föreläsningar digitalt via Zoom och samläsning skedde mellan Östersund och Sundsvall. Samtliga föreläsare var lärare från Sundsvall. I kursvärderingen efterfrågande studenterna mer seminarier och praktiska övningar. Utifrån inkomna synpunkter har föreläsningarna kortats av och kompletteras med problemformuleringsseminarier, fler praktiska övningar i artikelgranskningar och analys samt övningar i kvantitativa data. Övningar och seminarier kommer att genomföras i grupp under handledning. I kursvärderingen kunde man även utläsa att studenterna upplevde att tillgången till lärarna vid behov varierade väldigt mycket beroende på studieorterna och kursansvarig hade uppmärksammat att studenter som hörde av sig under kursen främst var från Sundsvall. Utifrån synpunkterna kommer lärare och handledare från båda orterna att närvara vid föreläsningar och seminarier.

Studentkårens svar

Studentkåren i Östersund och Studentkåren i Sundsvall har svarat i huvudsak följande.

Studentkåren delar universitetets uppfattning att kursvärderingarnas roll och betydelse för utveckling av utbildningarna i princip är tydlig på papperet. Bristerna ligger huvudsakligen i genomförandet, som inte präglas av enhetlighet och konsekvens. Istället är det tydligt att på de kurser och program där kursvärderingar används aktivt och som avsett är det huvudsakligen till följd av enskilda lärares eller kursansvarigas personliga engagemang. Studentkårens uppfattning är att det fram till i dag har saknats åtgärder för riktlinjernas efterlevnad.

Problemen med hur universitetet hanterar kursvärderingarna är ur ett studentperspektiv flera. Dels är den enda kontakten som de flesta studenter på de flesta kurser har med kursvärderingen det mejl som skickas ut med en länk till enkäten i EvaSys. Att enkäten sällan används

aktivt blir tydligt för studenten redan vid ifyllandet, eftersom få lärare aktivt lägger till kursspecifika frågor. Att återkoppling från kursvärderingarna ges är undantag snarare än norm. Dels är också deltagandet, sannolikt som en konsekvens av ovanstående, i kursvärderingarna lågt på flertalet kurser. När studentrepresentanter vid möten med ansvariga har frågat om resultaten av kursvärderingarna har svaret ofta varit att deltagandet ändå är så litet att resultaten inte säger något om hur studenterna har upplevt kursen. Vid tillfällen har också studenter kommit till kåren efter information att det är hos kåren som sammanställningarna görs.

Kursvärderingar används på de flesta kurser inte aktivt och på ett genomtänkt sätt. Studentkårerna har fått rapporter om att kursvärderingar för verksamhetsförlagda kurser är utformade på samma sätt som vid campusförlagda kurser, vilket i vissa avseenden gör dem svåra att fylla i.

Universitetet har misslyckats med att erbjuda en grundläggande tillgänglighet kring resultaten av kursvärderingarna. Studenten behöver själv begära ut en sammanställning för att få ta del av kursvärderingens resultat. Studentkårerna anser att detta står i strid med kursvärderingsinstrumentets själva syfte. Lärosätet ska på eget initiativ presentera genomförd kursvärderings resultat och vidtagna åtgärder. Kursvärderingsprocessen bör präglas av öppenhet, studenternas medverkan och aktiv utveckling.

Studentkårerna känner inte till att universitetet har vidtagit några åtgärder för att öka regelefterlevnaden vad gäller kursvärderingar, trots påpekanden i olika fora från studentrepresentanter.

Studentkårerna ser därför positivt på att universitetet nu säger sig ha påbörjat ett arbete med att förbättra rutinerna kring kursvärderingar. Enligt studentkårerna krävs en kulturförändring varigenom kursvärderingarna tillmäts större betydelse. Det finns goda exempel där kursvärderingar används genom att resultaten redovisas tydligt, samtidigt som kursplaner revideras och utvecklas. Att utveckla och sprida goda arbetssätt inom hela universitetet är en förutsättning för att förbättra utbildningarnas kvalitet.

Universitetskanslersämbetets bedömning

Genomförande och sammanställning av kursvärderingar

Av 1 kap. 14 § HF framgår bland annat att ett lärosäte ska ge de studenter som deltar i eller har avslutat en kurs en möjlighet att framföra sina erfarenheter av och synpunkter på kursen genom en kursvärdering som anordnas av lärosätet. Lärosätet ska sammanställa kursvärderingarna.

Mittuniversitetet har fastställt *Riktlinjer för kursvärderingar inom grundutbildningen vid Mittuniversitet*. I riktlinjerna anges bland annat att kursvärderingar ska genomföras för samtliga kurser som ges vid Mittuniversitetet. Det anges även att kursvärderingarna ska utföras av undervisande lärare och genomföras vid kursens slut och att det åligger ämnesföreträdare att se till att kursvärderingarna genomförs, sammanställs och beaktas i utvecklingsarbetet. Enligt riktlinjerna ska kursvärderingen, utöver att innehålla en sammanställning av synpunkter från studenter och lärare, innehålla en angivelse av i vilket sammanhang kursen ges samt en analys av de synpunkter och förbättringsförslag som kommit fram och konsekvenserna av detta inför nästa kurstillfälle.

Av Mittuniversitetets svar framgår vidare att lärosätet har ett universitetsövergripande verksamhetssystem för kursvärdering för att bland annat säkerställa att kursvärderingar genomförs efter varje kurs. Verksamhetssystemet generar också en sammanställning av studenternas svar på kursvärderingarna. Av universitetets riktlinjer och svar framgår vidare att kursvärderingar genomförs även efter verksamhetsförlagd utbildning och examensarbete i enlighet med riktlinjerna.

Efter genomgång av Mittuniversitetets svar och de dokument universitetet hänvisat till bedömer UKÄ att lärosätet har vidtagit åtgärder för att säkerställa att kursvärderingar genomförs och sammanställs. Universitetet har samtidigt uppgett att det behöver förbättra sitt arbete med kursvärderingar, vilket också ämbetets granskning visar på. UKÄ ser därför positivt på att universitetet avser att utveckla sitt metodstöd och sina riktlinjer för kursvärderingar.

Information om resultaten och eventuella beslut om åtgärder

Av 1 kap. 14 § HF framgår bland annat att ett lärosäte ska informera om resultaten och eventuella beslut om åtgärder som föranleds av kursvärderingarna. Resultaten ska hållas tillgängliga för studenterna.

De förarbetsuttalanden som har legat till grund för den aktuella bestämmelsen i högskoleförordningen återfinns i propositionen *Studentinflytande och kvalitetsutveckling i högskolan*. I propositionen intog regeringen ståndpunkten att högskolan bör hålla sammanställningar av resultaten av kursvärderingar och besluten om åtgärder tillgängliga för studenterna.⁶ Som skäl för denna inställning uttalade regeringen bland annat följande.

En bra utbildning ska resultera i att studenterna lärt sig kritiskt granska sitt eget lärande och sin arbetsmiljö. Därigenom skapas förutsättningar för deras medverkan i kvalitetsarbetet både i utbildningen och senare i arbetslivet. Alla studenter ska därför vara delaktiga i utvärderingen och informeras om uppföljningen av dess resultat. [...] De studenter som deltar i en kursvärdering i slutet av kursen kan emellertid inte själva tillgodogöra sig resultatet. Förbättringar kommer i bästa fall den följande studentkullen på den aktuella kursen till del. Enkäter av detta slag har ofta låga svarsfrekvenser och riskerar att reduceras till en ritual, om studenterna inte involveras i uppföljningen av resultaten. En förändring av praxis tycks vara nödvändig på denna punkt. [...] Studenternas ansvar att medverka i kursvärderingen måste förenas med en rättighet att få information om resultaten och att få delta i diskussionen om förbättringar. Alla studenter ska ha rätt att dra fördelar av kursvärderingen för sina studier och sin utveckling. Det är viktigt att erfarenheter från kursvärderingarna verkligen tas till vara och vid behov leder till förändringar. Genom möjligheten att ta del av sammanställningarna blir kursvärderingarna ett mer effektivt instrument. Om studenterna ser att kursvärderingarna kommer till användning kommer engagemanget för att aktivt delta i dem öka, vilket ytterligare stärker deras funktion.⁷

Mot den bakgrunden anser UKÄ att lärosätet, efter att det har sammanställt kursvärderingarna, ska informera studenterna om resultaten och eventuella beslut om åtgärder som föranleds av kursvärderingarna. Resultaten och besluten ska därefter hållas tillgängliga för studenterna. De studenter som avses är såväl de som fått möjlighet att svara på en kursvärdering som de nya studenterna på kursen. För att resultaten och besluten ska kunna hållas tillgängliga måste detta ske i dokumenterad form. Lärosätet måste därmed på eget initiativ tillhandahålla dokumentationen. Av detta följer att lärosätet inte kan frånhända sig det ansvaret

⁶ Prop. 1999/2000:28 *Studentinflytande och kvalitetsutveckling i högskolan*, s. 30.

⁷ Prop. 1999/2000:28 *Studentinflytande och kvalitetsutveckling i högskolan*, s. 31–32.

och överlämna det till exempelvis studentrepresentanter, studentkår eller studentombudsman.

I universitetets *Riktlinjer för kursvärderingar inom grundutbildningen vid Mittuniversitetet* anges att ”[s]tudenterna ska på ett lättillgängligt sätt ges möjlighet att följa i vilken mån deras synpunkter beaktas, och även göras uppmärksamma på de förändringar som föranletts av tidigare studenters kursvärderingar”. I styrdokumentet *Kvalitetssystem för utbildning på grund-, avancerad- och forskarnivå* förtydligas att kursansvarig ansvarar för att resultaten av kursvärderingarna kommuniceras till studenterna, både de som genomfört kursvärderingen och nya studenter på kursen.

UKÄ konstaterar att universitetets styrdokument inte ger några närmare besked om *hur* studenterna ska informeras om resultaten och eventuella beslut som föranleds av åtgärderna. Av universitetets svar framgår också att sättet för detta varierar. De stickprov som UKÄ har granskat visar också på brister i universitetets information, vilket studentkårerna också har pekat på i sitt svar. UKÄ anser mot denna bakgrund att universitetet bör förtydliga sina bestämmelser om hur studenterna ska informeras om resultaten och eventuella beslut som föranleds av kursvärderingarna.

Enligt högskoleförordningen ska resultaten av kursvärderingarna även hållas tillgängliga för studenterna.

I universitetets *Riktlinjer för kursvärderingar inom grundutbildningen vid Mittuniversitetet* anges att sammanställningar av kursvärderingarna ska göras tillgängliga på kursorten och huvudområdets kansli. Av universitetets svar framgår dock att riktlinjernas bestämmelser om hur kursvärderingarna ska hållas tillgängliga inte längre tillämpas. Universitetet har uppgett att en autogenererad rapport av kursvärderingarna i stället bevaras i digital form och att studenter har möjlighet att få ta del av sammanställningen på förfrågan. Att en handling hålls tillgänglig genom att den kan hämtas ut på förfrågan skiljer sig dock inte från hur andra allmänna handlingar vid universitetet ska hanteras. Det kan därför ifrågasättas om resultaten av kursvärderingarna hålls tillgängliga för studenterna i den mening som avses i högskoleförordningen.

Universitetet har i sitt svar även uppgett att många kurser och ämnen har egna rapporter kopplade till kursvärderingar. Det framgår dock inte av universitetets svar om dessa rapporter avser att redovisa resultaten av kursvärderingar och hur rapporterna i så fall hålls tillgängliga för studenterna.

Enligt UKÄ bör universitetet mot denna bakgrund även förtydliga sina riktlinjer när det gäller hur resultaten av kursvärderingarna ska hållas tillgängliga för studenterna.

UKÄ konstaterar att universitetet har uppgett att det behöver förbättra sitt arbete med kursvärderingarna, bland annat vad avser återkoppling och tillgängliggörande, och att universitetet därför avser att uppdatera sina riktlinjer. UKÄ ser positivt på detta och utgår från att universitetet beaktar de synpunkter som ämbetet framfört i denna rapport.

Utveckling av utbildningar

UKÄ konstaterar att Mittuniversitetet har gett flera exempel där studenternas kommentarer i kursvärderingarna har resulterat i åtgärder som utvecklat och förbättrat utbildningen. UKÄ ser positivt på detta.

Stickprov

Mittuniversitetet har lämnat in sammanställningar av kursvärderingar i 3 av de 10 granskade ärendena.

När det gäller kurserna *Företagsekonomi GR (C)*, *koncernredovisning och revisionsteknik (FÖ099G)*, *Omvårdnad AV*, *Verksamhetsförlagd utbildning II inriktning psykiatri (OM134A)* och *Samhällskunskap AV*, *Samhällskunskap 91–120 hp (SH011A)* framgår av universitets svar att inga studenter har svarat på kursvärderingarna. UKÄ har därför inga synpunkter på dessa ärenden.

Beträffande de övriga 4 kurser där sammanställningar saknas har universitetet uppgett att det varit för få studenter som svarat på kursvärderingarna för att en rapport skulle genereras. Eftersom underlag därmed saknats har, enligt universitetet, inga studenter informerats om resultaten och inga resultat har heller gjorts tillgängliga för studenterna när det gäller kurserna *Datateknik AV*, *Tillämpad nätverkssäkerhet (DT072A)*, *Elektroteknik AV*, *teoretisk fördjupning (EL054A)* och *Turismvetenskap GR (C)*, *Vetenskapligt arbetsätt och undersökningsmetodik II (TR071G)*. När det gäller kursen *Miljövetenskap AV*, *självständigt arbete (MX001A)* har universitetet uppgett att det skett en muntlig program- och kursvärdering och att universitetet informerar om resultaten och eventuella beslut av åtgärder i samband med kursintroduktion och programintroduktion för nya studenter. Det framgår dock inte om de studenter som getts möjlighet att svara på kursvärderingen informerats om resultaten. Enligt universitetet har inte heller något resultat tillgängliggjorts för den aktuella kursen.

UKÄ anser att den omständigheten att få studenter svarar på kursvärderingarna inte är en godtagbar förklaring till att underlåta att sammanställa kursvärderingarna och inte heller till att underlåta att informera om resultaten och eventuella beslut och att hålla resultaten tillgängliga för studenterna.

För tre kurser har Mittuniversitetet gett in sammanställningar av kursvärderingarna i form av kursrapporter. Detta gäller *Industridesign GR (C)*, *Digital skissteknik (IU152G)*, *Pedagogik GR (B)*, *Utbildningsvetenskaplig kärna II, Grundlärare, åk 4–6 (PE222G)* och *Psykologi GR (B) (PS078G)*. UKÄ gör beträffande dessa kurser följande bedömning.

De kursrapporter som universitetet har gett in anger för samtliga tre kurser ett indexmedelvärde för respektive indexområde och som för varje kursvärderingsfråga bland annat innehåller ett stapeldiagram över vilka svar studenterna har lämnat. Redovisningarna innehåller även ett antal frågor som ger möjlighet till fritextsvar. UKÄ anser att det kan ifrågasättas om redovisningarna är tillräckliga för att anses utgöra ett resultat av kursvärderingarna. Ämbetet noterar att det i universitetets *Riktlinjer för kursvärderingar inom grundutbildningen vid Mittuniversitetet* anges att kursvärderingen, utöver att innehålla en sammanställning av studenternas synpunkter, även ska innehålla en analys av de synpunkter och förbättringsförslag som kommit fram och konsekvenserna av detta inför nästa kurstillfälle. Några sådana analyser eller förbättringsförslag framgår inte av kursrapporterna.

När det gäller kursen *Psykologi GR (B) (PS078G)* framgår av universitetets svar att nya studenter muntligen informerats om resultaten. När det gäller de studenter genomfört kursvärderingen framgår att dessa kan ta del av resultaten via lärplattformen Moodle. Universitetet har dock inte uppgett att det skulle ha gett någon riktad information om när resultaten finns tillgängliga för dessa studenter. Det framgår därmed inte att universitetet har informerat de studenter som har getts möjlighet att svara på kursvärderingarna om resultaten.

För de övriga två kurserna – *Industridesign GR (C)*, *Digital skissteknik (IU152G)*, *Pedagogik GR (B)*, *Utbildningsvetenskaplig kärna II, Grundlärare, åk 4–6 (PE222G)* – har universitetet uppgett att nya studenter informeras om resultatet av kursvärderingarna. Däremot framgår inte av universitetets svar att även de studenter som genomfört kursvärderingarna skulle ha informerats om dessa.

Vad därefter gäller frågan om resultaten har hållits tillgängliga har universitetet uppgett att inget resultat har tillgängliggjorts för kursen *Industridesign GR (C)*, *Digital skissteknik (IU152G)*, eftersom underlag

från kursvärderingen saknas. Eftersom universitetet har gett in en kursrapport av studenternas svar, ställer sig UKÄ frågande till denna förklaring.

När det gäller kurserna *Pedagogik GR (B)*, *Utbildningsvetenskaplig kärna II, Grundlärare, åk 4–6 (PE222G)* och *Psykologi GR (B) (PS078G)* har universitetet svarat att beslut om åtgärder tas och protokollförs i ämneskollegiet där studentrepresentant finns med. Universitetet har även hänvisat till att fastställd kursplansändring publiceras på lärosätets hemsida och att den reviderade kursplanen finns tillgänglig för både nya och gamla studenter.

UKÄ anser att den omständigheten att beslutade förändringar protokollförs och framgår av ändringar i kursplanerna inte innebär att resultaten och eventuella beslut som föranleds av kursvärderingarna hålls tillgängliga i den mening som avses i högskoleförordningen.

UKÄ förutsätter att Mittuniversitet vidtar de åtgärder som behövs för att både de studenter som getts möjlighet att delta i kursvärderingarna och nya studenter informeras om resultaten och eventuella beslut om åtgärder som föranleds av kursvärderingarna. UKÄ förutsätter även att universitet ser över hur resultaten hålls tillgängliga för studenterna, så att reglerna om kursvärderingar följs.

Anställning av personal

Bakgrund

Förutom de allmänna arbetsrättsliga reglerna gäller för anställning inom staten bestämmelserna i regeringsformen, lagen om offentlig anställning (1994:260) och anställningsförordningen (1994:373), AF. Dessutom gäller vid anställning som lärare på universitet eller högskola 4 kap. högskoleförordningen (1993:100), HF. Lärosätets styrelse ska själv besluta om en anställningsordning (2 kap. 2 § första stycket 9 HF).

När det gäller information om lediga anställningar gäller bestämmelserna i AF. Bland annat ska en myndighet som avser att anställa en arbetstagare på något lämpligt sätt informera om detta så att de som är intresserade av anställningen kan anmäla det till myndigheten inom en viss tid. Någon information behöver inte lämnas, om särskilda skäl talar mot det (6 § AF). Information om myndighetens beslut om anställning ska, med några undantag, lämnas på myndighetens anslagstavla. Sådan information ska bland annat innehålla uppgifter om vad som gäller i fråga om överklagande. Det framgår av 7 och 8 §§ AF.

Om en grupp personer ska lämna förslag på sökande som bör komma i fråga för en anställning som lärare, ska kvinnor och män vara jämställt representerade i gruppen. Det gäller dock inte om det finns synnerliga skäl. Detta anges i 4 kap. 5 § HF.

Vid anställning av en professor ska sakkunnigbedömning av de sökandes skicklighet hämtas in, om det inte är uppenbart obehövt för prövningen av skickligheten. Om en bedömning hämtas in från två eller fler personer, ska kvinnor och män vara jämställt representerade. Det gäller dock inte om det finns synnerliga skäl. Detta framgår av 4 kap. 6 § HF.

En högskola får kalla en person till anställning som professor om anställningen av personen är av särskild betydelse för en viss verksamhet vid högskolan. Om en högskola kallar en person till anställning ska skälen för varför anställningen är av särskild betydelse för högskolan dokumenteras. Endast den som är behörig att anställas som professor får anställas genom kallelse. Beslutet ska fattas av rektor. Vid anställning genom kallelse behöver information enligt 6 § AF inte lämnas, men bestämmelserna om sakkunnigbedömning ska tillämpas. Detta framgår av 4 kap. 7 § HF.

I ESG standard 1.5 om undervisande personal anges bland annat att rättvisa och transparenta processer för rekrytering ska tillämpas. I riktlinjerna för standarden upprepas att lärosätena ska ha och följa tydliga, transparenta och rättvisa processer för rekrytering av personal.

Underlaget från lärosätet

UKÄ har bett lärosätet att besvara följande frågor samt komma in med följande underlag:

1. Hur säkerställer lärosätet att reglerna om anställning tillämpas på ett rättssäkert och likvärdigt sätt inom lärosätet?
2. Bifoga den senast beslutade anställningsordningen och redogör för hur den hålls tillgänglig.
3. Bifoga en lista över samtliga anställningsbeslut avseende professorer (förutom anställningar som avser seniora professorer, gästprofessorer samt befordran av professorer) som fattats under perioden 1 maj 2019–30 april 2021.
4. Bifoga en lista över samtliga övriga anställningsbeslut som fattats under perioden 1 november 2020–30 april 2021.
5. Hur säkerställer lärosätet att reglerna om kallelse tillämpas på ett rättssäkert och likvärdigt sätt inom lärosätet?
6. Bifoga en lista över samtliga beslut om anställning av en professor genom kallelse som fattats under perioden 1 maj 2019–30 april 2021.

UKÄ har upplyst om att granskningen kommer att avse att reglerna i lärosätets anställningsordning är förenliga med reglerna om information i 6–8 §§ AF och om jämställdhet i 4 kap. 5 och 6 §§ HF, samt att anställningsärendena har hanterats i enlighet med bestämmelserna i nämnda regler.

Beträffande anställningar genom kallelse har det upplysts om att granskningen avser dokumenteringen av skälen för varför anställningen är av särskild betydelse, tillämpningen av bestämmelserna om sakkunnigbedömning samt vem som fattat anställningsbeslutet.

Stickprov

Från de listor lärosätet har bifogat har UKÄ valt ut 20 anställningsärenden: 10 lektorsanställningar, 5 professorsanställningar och 5 övriga anställningar.

I samtliga ärenden har lärosätet ombetts besvara följande frågor:

1. Hur lärosätet har informerat om de lediga anställningarna. Lärosätet ska om möjligt bifoga dokumentation som stöder det, exempelvis annonsen. Om lärosätet i något ärende inte har informerat om den lediga anställningen ska lärosätet motivera varför det inte gjorts.
2. Om lärosätet har informerat om anställningsbesluten på lärosätets anslagstavla, ska lärosätet bifoga det dokument som anslagits. Om lärosätet inte har informerat om anställningsbesluten ska lärosätet motivera det.
3. Kvinnor och män ska vara jämställt representerade i de ärenden där lärosätet har haft en grupp personer som lämnat förslag på sökande som bör komma i fråga för anställningen.
 - a) Lärosätet ska redogöra för hur lärosätet har gjort i de olika anställningsärendena, det vill säga ange när man haft en beslutsgrupp och hur många kvinnor och män som ingått i gruppen.
 - b) För de fall kvinnor och män inte är jämställt representerade i gruppen, ska lärosätet ange de synnerliga skälen till det.
4. Vid anställning av en professor ska sakkunnigbedömning om de sökandes skicklighet hämtas in, om det inte är uppenbart obehövt för prövningen av skickligheten. Om en bedömning hämtas in från två eller flera personer, ska kvinnor och män vara jämställt representerade. Det gäller dock inte om det finns synnerliga skäl.
 - a) Redogör för hur lärosätet har gjort i ärendena om anställning av professor, det vill säga i de fall lärosätet haft sakkunniga, ange hur många sakkunniga som har ingått och könsfördelningen bland dem.
 - b) Om kvinnor och män inte varit jämställt representerade, ange de synnerliga skälen för det.

Lärosätets svar

Mittuniversitetet har kommit in med följande dokument.

- *Anställningsordning Mittuniversitetet (MIUN 2020/2642)*

Mittuniversitetet har i huvudsak svarat följande.

Mittuniversitetet har under 2020 arbetat fram en ny anställningsordning som beslutades den 15 december 2020. I anställningsordningen finns regler om anställning samt anställningsprocessen beskriven. Mittuniversitetet säkerställer att reglerna om anställning tillämpas på ett rättssäkert sätt både genom utbildningsinsatser och rådgivning från HR-avdelningen utifrån gällande anställningsordning. I samband med implementeringen av den nya anställningsordningen arrangerade Mittuniversitetet i samarbete med Arbetsgivarverket, en utbildning för universitetets samtliga chefer samt även handläggarna i de två anställningsråden. Syftet med utbildningen var bland annat att ge cheferna baskunskaper i arbetsrätt med särskilt fokus på regelverket kring att anställa i staten samt innehållet i den nya anställningsordningen. Ytterligare utbildningsinsats är planerad för hösten 2021. HR-avdelningen finns som stöd och bollplank till universitetets chefer vid samtliga anställningsärenden.

I samband med att den nya anställningsordningen beslutades har fakulteterna påbörjat ett arbete med att utarbeta en handläggningsordning för anställning och befordran till lärare för att säkerställa att handläggningen följer upprättad anställningsordning. Handläggningsordningen planeras att bli klar under hösten 2021.

Mittuniversitetets anställningsordning finns publicerad på universitetets webbplats under styrdokument. Alla medarbetare vid Mittuniversitetet och externa kommer åt dokumentet.

Reglerna för kallelse till anställning som professor finns beskrivna i Mittuniversitetets anställningsordning. Rutinen för kallelse till anställning som professor kommer att vara beskriven ytterligare i fakulteternas gemensamma handläggningsordning som beräknas vara klar under hösten 2021.

Under perioden 1 maj 2019–30 april 2021 har inga beslut om anställning av professor genom kallelse skett.

Studentkårernas svar

Studentkåren i Östersund och Studentkåren i Sundsvall har inte lämnat några synpunkter.

Universitetskanslersämbetets bedömning

Rättssäker och likvärdig hantering av anställnings- ärenden

Mittuniversitetet har hänvisat till styrdokumentet *Anställningsordning Mittuniversitetet*. Mittuniversitetet har uppgett att universitetet säkerställer att reglerna om anställning tillämpas på ett rättssäkert sätt både genom utbildningsinsatser och rådgivning från HR-avdelningen utifrån gällande anställningsordning. HR-avdelningen finns som stöd och bollplank till universitetets chefer vid samtliga anställningsärenden. Mittuniversitetet har vidare uppgett att fakulteterna har påbörjat ett arbete med att utarbeta en handlägningsordning för anställning och befordran till lärare för att säkerställa att handläggningen följer anställningsordningen. Handlägningsordningen planeras bli klar under hösten 2021.

UKÄ har inga synpunkter på Mittuniversitetets redovisade hantering av anställningsärenden. Ämbetet ser positivt på att Mittuniversitetet håller på att utarbeta en handlägningsordning för anställning och befordran till lärare.

Anställningsordningen ska beslutas av styrelsen och finnas tillgänglig

Enligt 2 kap. 2 § första stycket 9 HF ska lärosätets styrelse själv besluta om en anställningsordning.

Den nuvarande regleringen i högskoleförordningen om anställningsförfarandet vid anställning av lärare är inte lika omfattande och detaljerad som den som gällde före den 1 januari 2011. Då fanns det en uttrycklig bestämmelse i högskoleförordningen om högskolans anställningsordning. Enligt bestämmelsen skulle en högskolas anställningsordning finnas tillgänglig, och med anställningsordning avsågs de regler för anställning av lärare som högskolan tillämpade.

I förarbetena till den nämnda regleringen framhåller dock regeringen att lärosätena i sina anställningsordningar bör samla de regler som ska gälla vid anställning av lärare och att anställningsordningen bör finnas tillgänglig vid högskolan.⁸

⁸ Prop. 2009/10:149 *En akademi i tiden – ökad frihet för universitet och högskolor*, s. 70.

UKÄ konstaterar att Mittuniversitetets anställningsordning är beslutad av universitetets styrelse den 15 december 2020 och att den finns tillgänglig på Mittuniversitetets webbplats, där alla medarbetare vid universitetet och externa kommer åt dokumentet. Mittuniversitetet uppfyller därmed bestämmelsen i 2 kap. 2 § första stycket 9 HF om att styrelsen själv ska besluta om anställningsordningen. Mittuniversitetet har även agerat i enlighet med regeringens uttalande om att anställningsordningen ska finnas tillgänglig.

Upplysningsvis kan nämnas att det i Mittuniversitetets anställningsordning anges att enligt 2 kap. 2 § HL är det högskolans styrelse som fattar beslut om anställningsordningen (avsnitt 2 Inledning). UKÄ noterar att hänvisning ska vara till 2 kap. 2 § HF.

Anställning av professor genom kallelse

Beträffande kallelseförfarandet gjorde regeringen följande bedömning i propositionen *En akademi i tiden – ökad frihet för universitet och högskolor*:⁹

Befattningsutredningen har föreslagit att ett kallelseförfarande ska införas primärt som en åtgärd för jämställdhet. Regeringen anser dock att det kan ifrågasättas om det är förenligt med EU-rätten att införa ett sådant förfarande som föreslås i jämställdhetssyfte. Däremot delar regeringen utredningens uppfattning om att ett kallelseförfarande utformat som ett verktyg för strategiska rekryteringar bör införas vid anställning av professorer.

Universitet och högskolor kan därigenom kalla framstående personer genom ett snabbt och enkelt förfaringsätt. Förfarandet innebär att svenska lärosäten kan konkurrera om internationellt mycket framstående personer som de annars skulle riskera att gå miste om på grund av ett alltför långdraget anställningsförfarande. Vid anställning genom kallelse bör enligt regeringens mening inte någon föregående information om en ledig professorsanställning behöva lämnas.

Några av de remissinstanser som har varit negativa till förslaget, däribland Överklagandenämnden för högskolan, har framhållit att kallelseförfarandet kan äventyra rättssäkerheten och minska transparensen. Det är enligt regeringen viktigt att ett kallelseförfarande inte strider mot kravet i 11 kap. 9 § andra stycket regeringsformen om att det vid tillsättning av statlig tjänst endast ska fästas avseende vid sakliga grunder. De personer som enligt regeringen bör vara aktuella för anställning genom ett kallelseförfarande är sådana personer som uppfyller behörighetskraven för anställning som professor samt i övrigt besitter den kompetens som lärosätet behöver. Innan ett kallelseförfarande blir aktuellt bör en kravprofil för anställningen upprättas. Som regeringen har angett bör ett sakkunnigutlåtande hämtas in även vid anställning av professor genom ett kallelseförfarande. Ett sakkunnigutlåtande bör dock inte hämtas in om det är uppenbart

⁹ Prop. 2009/10:149 s. 69 – 70.

obehövt, t.ex. i de fall en person som kallas redan är professor. Kallelseförfarandet bör användas restriktivt. Beslut om kallelse bör beslutas av rektor och det bör inte få delegeras. Rättssäkerhetsaspekterna bör mot denna bakgrund bli tillgodosedda. Regeringen avser att följa utvecklingen noga.

Mittuniversitetet har uppgett att reglerna för kallelse till anställning som professor finns beskrivna i Mittuniversitetets anställningsordning. Rutinen för kallelse till anställning som professor kommer även att vara beskriven ytterligare i fakulteternas gemensamma handlägningsordning som beräknas vara klar under hösten 2021.

I Mittuniversitetets anställningsordning anges följande (avsnitt 8 Kallelseförfarande). Mittuniversitetet får om särskilda skäl föreligger kalla en person till anställning som professor om anställningen är av särskild betydelse för en viss verksamhet vid universitetet. Om Mittuniversitetet kallar en person till anställning, ska skälen till varför anställningen är av särskild betydelse dokumenteras enligt 4 kap. 7 § HF. Endast den som har behörighet för anställningen enligt 4 kap. 3 § HF får anställas genom kallelse. Beslut att kalla en person till anställning fattas av rektor och får inte delegeras. Vid anställning genom kallelse behöver inte någon sådan information som avses i 6 § första stycket AF lämnas. Bestämmelserna om sakkunnigbedömning i 4 kap. 6 § HF ska tillämpas.

UKÄ konstaterar att Mittuniversitetets anställningsordning har korrekt information om kallelseförfarandet i enlighet med vad som anges i 4 kap. 7 § HF. Dock framgår det inte att kallelseförfarandet bör användas restriktivt. Mot bakgrund av vad som uttalas i förarbetena anser UKÄ att det är lämpligt att anställningsordningen innehåller även sådan information.

Information i anställningsordningen

Lediga anställningar och beslut om anställning

I 6 § AF anges att en myndighet som avser att anställa en arbetstagare på något lämpligt sätt ska informera om detta så att de som är intresserade av anställningen kan anmäla det till myndigheten inom en viss tid. Någon information behöver inte lämnas, om särskilda skäl talar mot det.

Information om myndighetens beslut om anställning ska lämnas på myndighetens anslagstavla. Det behöver inte tillämpas vid anställning som beräknas vara i högst sex månader eller vid anställning av dem som redan är aspiranter hos myndigheten. Ett anslag ska innehålla uppgifter om vilken dag som det sattes upp på anslagstavlan, vad som gäller i

fråga om överklagande och de avvikande meningar som har antecknats i protokollet eller i någon annan handling. Det framgår av 7 och 8 §§ AF.

I Mittuniversitetets anställningsordning anges bland annat följande (avsnitt 7.4 Kravprofil och annonsering). Mittuniversitetet ska som arbetsgivare, på lämpligt sätt, informera om alla lediga anställningar enligt 6 § första stycket AF, så att de som är intresserade av anställningen kan anmäla det till myndigheten inom viss tid. Annonsering sker på Mittuniversitetets webbplats och Arbetsförmedlingen, samt förslagsvis på externa webbplatser och sociala medier. Annonseringen bör genomföras internationellt för en breddad rekrytering som främjar internationalisering. Om det finns särskilda skäl som talar mot ett sådant förfarande, enligt 6 § AF, gäller inte skyldigheten att informera. Undantag i enlighet med särskilda skäl ska alltid stämmas av med HR-avdelningen. Som statlig myndighet är Mittuniversitetet skyldig att anmäla samtliga lediga tjänster till Arbetsförmedlingen, enligt 2 § förordningen (1984:819) om statliga platsanmälningar. Undantag från anmälningsskyldigheten kan medges av Arbetsförmedlingen om det finns särskilda skäl. Ansökningstiden vid rekrytering ska vara minst tre veckor. Vid anställning av personer från tredje land ska tjänsten ha annonserats i Sverige och EU/EES samt Schweiz under minst tio dagar.

Vidare anges bland annat följande (avsnitt 7.7 Anslå anställningsbeslut). Information om beslut av anställning ska alltid anslås på Mittuniversitetets fysiska anslagstavla i enlighet med 7 § AF. Informationen ska innehålla uppgifter om vilket datum informationen sattes upp på anslagstavlan, vad som gäller vid överklagande samt de eventuella avvikande meningar som har antecknats i protokollet eller i någon annan handling, enligt 7 § AF. Undantag från denna regel är om anställningen beräknas vara kortare än sex månader.

UKÄ bedömer att innehållet i Mittuniversitetets anställningsordning i dessa avseenden överensstämmer med bestämmelserna i AF.

Jämställd representation i förslagsgruppen

Om en grupp personer ska lämna förslag på sökande som bör komma i fråga för en anställning som lärare, ska kvinnor och män vara jämställt representerade i gruppen. Det gäller dock inte om det finns synnerliga skäl. Det anges i 4 kap. 5 § HF.

I Mittuniversitetets anställningsordning anges bland annat följande (avsnitt 7.2 Beredning av anställningsärende). Enligt 4 kap. 5 § HF ska kvinnor och män vara jämställt representerade i den grupp av personer som lämnar förslag på sökande och som bör komma i fråga för en

anställning som lärare. Detta dock inte gäller om det finns synnerliga skäl.

UKÄ konstaterar att Mittuniversitetets anställningsordning innehåller uppgifter om jämställd representation i grupp som lämnar förslag om anställning som lärare, och att uppgifterna stämmer med vad som anges i 4 kap. 5 § HF.

Jämställd representation bland de sakkunniga

Vid anställning av en professor ska sakkunnigbedömning av de sökandes skicklighet hämtas in, om det inte är uppenbart obehövligt för prövningen av skickligheten. Om en bedömning hämtas in från två eller fler personer, ska kvinnor och män vara jämställt representerade. Det gäller dock inte om det finns synnerliga skäl. Det framgår av 4 kap. 6 § HF.

I propositionen *En akademi i tiden – ökad frihet för universitet och högskolor* har regeringen bland annat uttalat följande.¹⁰

Vid anställning av professorer bör huvudregeln vara att ett sakkunnigutlåtande om de sökandes skicklighet hämtas in. [...] Hur själva förfarandet ska gå till bör dock inte föreskrivas utan det bör universiteten och högskolorna själva få avgöra. Det innebär att lärosätena bör få bestämma hur många personer utlåtandet ska hämtas in från, om dessa ska avge gemensamma eller individuella utlåtanden, i vilken utsträckning de sakkunniga ska vara särskilt förtrogna med anställningens ämnesområde, utformningen av utlåtandet och liknande frågor.

I vissa fall kan ett sakkunnigutlåtande vara uppenbart obehövligt, t.ex. om en sökandes skicklighet redan har prövats i annat sammanhang. Det bör därför enligt regeringens bedömning finnas en möjlighet för universitet och högskolor att avstå från att hämta in ett sakkunnigutlåtande. Detsamma bör gälla vid ett kallelseförfarande.

Vid anställning av övriga lärarkategorier är det regeringens åsikt att det är universitet och högskolor som själva bör avgöra hur kvalitetssäkringen av beslutsunderlaget ska ordnas. På så sätt öppnas möjligheter till flexibilitet och effektivitet i anställningsförfarandet. Regeringen ser inte att det skulle finnas någon risk för att universitet och högskolor skulle välja att förenkla anställningsförfarandet på ett sådant sätt att kvaliteten på de anställdas meriter sjunker. Det ligger i varje lärosätes intresse att rekrytera de bästa individerna i syfte att vara en attraktiv och konkurrenskraftig arbetsgivare, utbildningsanordnare och forskningsutförare.

I Mittuniversitetets anställningsordning anges bland annat följande (avsnitt 7.5 Urvalsförfarande). Enligt 4 kap. 6 § HF ska vid anställning

¹⁰ Prop. 2009/10:149 *En akademi i tiden – ökad frihet för universitet och högskolor*, s. 68–69.

av professor (inklusive adjungerad professor och gästprofessor) sakkunnigbedömning om de sökandes skicklighet hämtas in, om det inte är uppenbart behövt för prövningen av skickligheten. Kvinnor och män ska vara jämställt representerade hos sakkunniga, om inte synnerliga skäl föreligger (4 kap. 6 § HF).

UKÄ konstaterar att Mittuniversitetets anställningsordning innehåller uppgifter om jämställd representation när sakkunnigbedömning hämtas in vid anställning som professor, och att uppgifterna stämmer med vad som anges i 4 kap. 6 § HF.

Stickprov

Utifrån Mittuniversitetets svar och inskickat material konstaterar UKÄ följande angående de 20 stickproven.

Information om lediga anställningar

Av Mittuniversitetets svar och inskickat material får anses framgå att universitetet har lämnat information om lediga anställningar i 19 av de 20 granskade ärendena.

Beträffande 18 ärenden har Mittuniversitetet uppgett att anställningarna har annonserats på Mittuniversitetets anslagstavla, externa webb och intranät samt Arbetsförmedlingen (Platsbanken). UKÄ har inga synpunkter på hur Mittuniversitetet har informerat om de lediga anställningarna i dessa 18 ärenden.

Vad gäller det nittonde ärendet (MIUN 2020/2646), som rör en förlängning av anställning som adjungerad professor, har Mittuniversitetet uppgett följande. Mittuniversitetet har informerat om den lediga tjänsten på universitetets anslagstavla. Mittuniversitetet har tagit fram ett dokument som tydliggör undantagen från annonsering vid särskilda skäl, detta dokument beslutades den 7 september 2021. Tydliggörandet beskriver även i vilka fall verksamheten kan göra ett förenklat förfarande genom att endast informera via Mittuniversitetets anslagstavla.

När det gäller det tjugonde ärendet (MIUN 2019/1950), som rör en anställning som adjungerad professor, framgår av Mittuniversitetets svar och inskickat material att universitetet inte har informerat om den lediga anställningen. Mittuniversitetet har uppgett följande. Att ingen annonsering gjorts beror på att Mittuniversitetets tidigare anställningsordning var otydlig i sin beskrivning av hanteringen vid anställning av adjungerade- och gästprofessorer. Under 2020 arbetades en ny anställningsordning fram där universitetet tydliggjort hanteringar kring anställningar. Mittuniversitetet har dessutom tagit fram ett dokument som tydliggör undantagen från annonsering vid särskilda skäl.

Justitieombudsmannen (JO) har i ett beslut uttalat följande (se JO dnr 6299-2014). Huvudregeln är att statliga myndigheter ska informera om lediga anställningar. En myndighet kan dock avstå från att informera om en ledig anställning om det finns särskilda skäl som talar mot ett sådant förfarande. Särskilda skäl kan föreligga till exempel om en arbetstagare omplaceras till en ledig anställning enligt 7 § andra stycket lagen om anställningsskydd (1982:80) eller om en myndighet vill anställa en uppsagd arbetstagare som omfattas av avtalet om trygghetsfrågor eller en person som har återanställningsrätt. JO hänvisar till Arbetsgivarverkets skrift *Att anställa*, 2014, s. 54 (numera *Anställning i staten*, 2018, s. 44). Jämför även JO dnr 7470-2016.

Vad som är sådana särskilda skäl kan även avgöras vid en prövning i Överklagandenämnden för högskolan (ÖNH) efter ett överklagande av ett anställningsbeslut. UKÄ tar därför normalt inte ställning till om ett lärosäte haft sådana skäl för att inte informera om en ledig anställning. Ämbetet finner mot denna bakgrund inte anledning att uttala sig om de två ovan angivna anställningarna som adjungerade professorer. UKÄ utgår dock från att Mittuniversitetet beaktar de uttalanden som JO gjort och de avgöranden som publicerats på ÖNH:s webbplats när det gäller att informera om lediga anställningar.

När det gäller det nittonde ärendet (MIUN 2020/2646) vill UKÄ dock påminna om bestämmelserna i förordningen (1984:819) om statliga platsanmälningar. Om Mittuniversitetet informerar om en ledig anställning, t.ex. på universitetets anslagstavla, ska universitetet även anmäla den lediga anställningen till Arbetsförmedlingen i enlighet med bestämmelserna i den ovan angivna förordningen. UKÄ förutsätter att Mittuniversitetet genomför de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att tillämpliga bestämmelser om information om lediga anställningar följs framöver.

Information om beslut om anställning ska lämnas på högskolans anslagstavla

Information om myndighetens beslut om anställning ska som regel lämnas på myndighetens anslagstavla. Anslaget ska innehålla uppgifter om vilken dag som det sattes upp på anslagstavlan, vad som gäller i fråga om överklagande och de avvikande meningar som har antecknats i protokollet eller i någon annan handling. Det följer av bestämmelserna i anställningsförordningen.

Någon information behöver inte lämnas på myndighetens anslagstavla om anställning av dem som redan är aspiranter hos myndigheten. Någon information behöver inte heller lämnas på myndighetens anslagstavla om anställningen beräknas vara i högst sex månader (7 § 2 stycket AF).

UKÄ konstaterar att det av Mittuniversitetets svar och inskickat material får anses framgå att Mittuniversitetet har lämnat information om anställningsbesluten på universitetets anslagstavla i samtliga granskade ärenden.

För en redogörelse av den rättsliga regleringen kring överklagande-hänvisningar, se avsnittet *Överklagande och klagomål* nedan.

Jämställd representation bland dem som bereder anställningsärenden

I 14 av de 20 granskade ärendena har det förekommit ett anställningsråd eller en beslutsgrupp som lämnat förslag på sökande som bör komma ifråga för anställningen. Dessa 14 ärenden har rört anställning som professor, adjungerad professor eller universitetslektor. Mittuniversitetet har redovisat anställningsrådets eller beslutsgruppernas sammansättning i ärendena.

Mot bakgrund av Mittuniversitetets redovisning bedömer UKÄ att det får anses framgå att anställningsrådets eller beslutsgruppernas sammansättning uppfyller kravet på jämställd representation enligt 4 kap. 5 § HF i 11 av de 14 ärendena.

För 3 av de 14 ärendena har Mittuniversitetet uppgett följande.

- I två ärenden (MIUN 2020/2546, MIUN 2020/2831) har beslutsgrupperna bestått av tre män och en kvinna. Inom institutionen för humaniora och samhällsvetenskap finns ett beslut om att samtliga deltagare i beslutsgruppen ska vara tillsvidareanställda. När en beslutsgrupp ska tillsättas strävar man alltid efter en jämn könsfördelning, däremot fanns det inte alltid tillräckligt med tillsvidareanställda kvinnor inom ämnet vilket gjorde att könsfördelningen inte blev helt jämn i dessa ärenden.
- I ett ärende (MIUN 2021/732) har beslutsgruppen bestått av fyra män. Inom institutionen för humaniora och samhällsvetenskap finns ett beslut om att samtliga deltagare i beslutsgruppen ska vara tillsvidareanställda. Ämnet har endast en tillsvidareanställd kvinna vilken delvis var frånvarande och inte hade möjlighet att delta i beslutsgrupp under denna period då denna anställning var aktuell.

UKÄ konstaterar att kravet på jämställd representation enligt 4 kap. 5 § HF inte har varit uppfyllt i de tre ovan angivna ärendena. UKÄ noterar att Mittuniversitetet har uppgett skäl för att beslutsgrupperna inte varit jämställda. UKÄ kan inte överpröva Mittuniversitetets bedömning men

vill samtidigt framhålla att det enligt 4 kap. 5 § HF krävs synnerliga skäl för att göra avsteg från jämställd representation.

Jämställd representation om bedömning görs av flera sakkunniga

Regeringen har anfört att huvudregeln vid anställning av professorer bör vara att sakkunnigutlåtande om de sökandes skicklighet inhämtas. Hur själva förfarandet ska gå till bör dock inte föreskrivas, utan det bör lärosätena själva avgöra. Det innebär att lärosätena bör få bestämma hur många personer utlåtandet ska hämtas in från, om dessa ska avge gemensamma eller individuella utlåtanden, i vilken utsträckning de sakkunniga ska vara särskilt förtrogna med anställningens ämnesområde, hur utlåtandet ska utformas och liknande frågor.¹¹

Mittuniversitetet har för de fem granskade ärendena som rör anställning av professor eller adjungerad professor redovisat antalet sakkunniga och könsfördelningen bland de sakkunniga. UKÄ konstaterar att det har varit jämn könsfördelning i samtliga fem ärenden. UKÄ bedömer därför att kravet på jämställd representation enligt 4 kap. 6 § HF är uppfyllt.

Anställning av professor genom kallelse

En högskola får kalla en person till anställning som professor om anställningen av personen är av särskild betydelse för en viss verksamhet vid högskolan. Högskolan ska dokumentera skälen för varför anställningen är av särskild betydelse för lärosätet. Beslutet ska fattas av rektor. Bestämmelserna om sakkunnigbedömning ska tillämpas. Detta framgår av 4 kap. 7 § HF. Regeringen har anfört att kallelseförfarandet bör tillämpas restriktivt.¹²

Enligt Mittuniversitetet har det under den aktuella granskningsperioden inte fattats några beslut om anställning av professor genom kallelse.

¹¹ Prop. 2009/10:149 s. 68–69.

¹² Prop. 2009/10:149 s. 69–70.

Överklagande och klagomål

Bakgrund

I 2 kap. högskolelagen (1992:1434), HL, om de statliga högskolornas organisation anges att en högskola beslutar om sin interna organisation (utöver styrelse och rektor), om inte något annat är föreskrivet (2 kap. 5 § HL). Styrelsen ska själv besluta om en arbetsordning med viktigare föreskrifter om högskolans övergripande organisation, delegering av beslutanderätt, handläggning av ärenden och formerna i övrigt för verksamheten, om inte annat är föreskrivet i lag eller förordning. Detta anges i 2 kap. 2 § första stycket 8 högskoleförordningen (1993:100), HF.

För prövning av överklaganden av vissa beslut på högskoleväsendets område svarar en särskild överklagandenämnd. Nämndens beslut får inte överklagas. Det anges i 5 kap. 1 § HL och 12 kap. 5 § HF. Nämnden som avses är Överklagandenämnden för högskolan (ÖNH) och flertalet beslut av en högskola som får överklagas till ÖNH räknas upp i 12 kap. 2 § HF.

Av 33 § i förvaltningslagen (2017:900), FL, framgår att om parten får överklaga beslutet ska han eller hon även underrättas om hur det går till. En underrättelse om hur man överklagar ska innehålla information om vilka krav som ställs på överklagandets form och innehåll samt vad som gäller i fråga om ingivande och överklagandetid. Enligt 41 § FL får ett beslut överklagas om beslutet kan antas påverka någons situation på ett inte obetydligt sätt. Enligt 42 § FL får ett beslut överklagas av den som beslutet angår, om det har gått honom eller henne emot. Enligt 43 § FL ska ett överklagande av ett beslut göras skriftligen till den högre instans som ska pröva överklagandet (överinstansen). Överklagandet ska dock ges in till den myndighet som har meddelat beslutet (beslutsmyndigheten). I överklagandet ska den som överklagar ange vilket beslut som överklagas och på vilket sätt han eller hon vill att beslutet ska ändras. Enligt 44 § FL ska ett överklagande av ett beslut ha kommit in till beslutsmyndigheten inom tre veckor från den dag då den som överklagar fick del av beslutet genom den myndigheten. Vad gäller överklagande av anställningsbeslut räknas dock tiden från den dag då informationen lämnades på myndighetens anslagstavla, se 22 § anställningsförordningen (1994:373).

När det gäller examination finns det i högskoleförordningen en särskild bestämmelse om omprövning av betyg. Finner en examinator att ett beslut om betyg är uppenbart oriktigt på grund av nya omständigheter eller av någon annan anledning, ska examinatorn ändra beslutet, om det

kan ske snabbt och enkelt och om det inte innebär att betyget sänks (6 kap. 24 § HF). En examinator har alltså en skyldighet att ändra ett betygsbeslut om det är uppenbart oriktigt. För andra typer av beslut finns motsvarande regel i 38 § FL.

I ESG:s riktlinjer för standard 1.3 anges att det vid genomförande av studentcentrerat lärande och undervisning ska finnas lämpliga rutiner för att hantera klagomål från studenterna. Vidare anges att kvalitetssäkringsprocesser bland annat bör ta hänsyn till att det finns en fastställd rutin för studentöverklagande.

Underlaget från lärosätet

UKÄ har bitt lärosätet att besvara ett antal frågor om överklagande och klagomål.

A Överklagande

A.1 Har lärosätet riktlinjer för hur överklaganden ska hanteras? Om så är fallet, var vänlig bifoga dessa.

A.2 Bifoga de överklagandehänvisningar (mallar) som förekommer i följande ärenden: behörighet, tillgodoräknande, examensbevis, anstånd, studieuppehåll, disciplinära åtgärder och anställning. Bifoga en lista över överklaganden som kom in till lärosätet under perioden 1 november 2020–30 april 2021.

B Klagomål

B.1 Har lärosätet skriftliga rutiner, regler, riktlinjer eller liknande dokument för hantering av klagomål från studenter?

B.2 Informerar lärosätet studenterna om eventuella rutiner och i så fall på vilket sätt?

UKÄ har upplyst om att granskningen kommer att avse lärosätets överklagandehänvisningar och eventuella riktlinjer för hantering av klagomål från studenter.

Vidare har lärosätet informerats om att ämbetet kommer att granska handläggningen av ett antal överklaganden, och att UKÄ därför kommer att välja ut ett antal överklaganden och ställa frågor till lärosätet.

Stickprov

UKÄ har valt ut 15 överklagade ärenden från listan och bett lärosätet bifoga besluten med överklagandehänvisningar. Lärosätet har också ombetts att ange handläggningstid och bifoga utdrag från ärendehanteringssystemet för respektive ärende.

Lärosätets svar

Överklagande

Mittuniversitetet har kommit in med följande dokument.

- *Riktlinjer för överklaganden (MIUN 2021/1354)*
- *Mallar för överklagandehänvisningar (behörighet, tillgodoräknande, examensbevis, anstånd, studieuppehåll, disciplinära åtgärder och anställning)*

Universitetet har uppgett följande.

Vid Mittuniversitetet finns riktlinjer för överklaganden (MIUN 2021/1354). Riktlinjerna behandlar de viktigaste bestämmelserna som styr universitetets hantering av överklaganden. Riktlinjerna är avsedda att vara ett stöd i det dagliga arbetet på universitetet. De används även vid introduktion och utbildning av personal.

Universitetet har i delningssvar tillagt att information om överklaganden av anställningsärenden finns i dokumentet *Anställningsordning Mittuniversitetet (MIUN 2020/2642)*.

Klagomål

Mittuniversitetet har kommit in med följande dokument.

- *Mittuniversitetets besluts- och delegationsordning (MIUN 2019/657)*
- *Besluts- och delegationsordning för fakultetsnämnd respektive dekan vid fakulteten för naturvetenskap, teknik och medier (MIUN 2019/1140)*
- *Fakulteten för humanvetenskaps besluts- och delegationsordning (MIUN 2019/658)*
- *Förvaltningens beslut- och delegationsordning (MIUN 2019/657)*
- *Arbetsordning för fakulteten för naturvetenskap, teknik och medier (MIUN 2019/1139)*

- *Arbetsordning för fakulteten för humanvetenskap* (MIUN 2019/658)
- *Arbetsordning Mittuniversitetets förvaltning* (MIUN 2019/1439)
- *Riktlinje mot kränkande särbehandling, diskriminering, trakasserier, sexuella trakasserier och repressalier* (MIUN 2021/1596)
- *Handlägningsordning för hantering av kränkande särbehandling, diskriminering, trakasserier, sexuella trakasserier eller repressalier* (MIUN 2021/1613)

Universitetet har uppgett följande.

Mittuniversitetet har inga särskilda skriftliga rutiner, regler, riktlinjer eller liknande dokument för hantering av klagomål från studenter. Ansvaret för att hantera klagomål ligger inom det chefsmandat som regleras av besluts- och delegationsordningar samt arbetsordningar. Klagomål som inkommer är huvudsakligen en fråga som berör kärnverksamheten även om det också förekommer inom stödverksamheten. När det gäller klagomål som gäller stödverksamheten finns Helpdesk och servicecenter (kontakt@miun.se) som mottagarkanalerna på klagomål.

Enligt respektive fakultets arbetsordning har kurs- och programansvariga ansvar att vara kontaktperson till studenterna i kursen/programmet. Inom fakulteten för humanvetenskap har även studierektor ett särskilt ansvar att hålla kontakten med studenten vid komplicerade studentärenden.

Det är ofta via kurs- eller programansvarige som studenterna för fram klagomål. Mycket hör samman med kursen men även annat. Beroende på problemställning involveras andra parter som prefekt och ämnesföreträdare samt jurist. Det förekommer att studenter tar kontakt med dekan men denne för frågan åter till kurs- eller programansvarige eller prefekt.

Studenter och presumtiva studenter tar kontinuerligt kontakt med kansliets handläggare om frågor rörande lärandekontakt, registrering på kurs, rapportering av resultat, överklagan av betyg och publicering schema. Handläggarna hanterar frågor som de själva kan svara på och resten hänvisar de till rätt person vilket vanligen är kurs- eller programansvariga eller i vissa fall prefekt, eller studierektor om denna hanterar sådana frågor på institutionen. Handläggarna tar även kontakt med undervisande lärare för den kurs/berörd programansvarig som det berör. Kansliet har inga fastställda rutiner men följer vid kontakt de ansvarsroller som är satt i fakultetens arbetsordning.

Många klagomål förs fram via kursvärderingar och dessa hanteras enligt processen som beskrivs i bedömningsområdet Kursvärderingar.

De klagomål som berör kränkande särbehandling, diskriminering med mera hanteras enligt *Riktlinje mot kränkande särbehandling, diskriminering, trakasserier, sexuella trakasserier och repressalier* (MIUN 2021/1596) samt *Handläggningsordning vid kränkande särbehandling, diskriminering, trakasserier, sexuella trakasserier eller repressalier* (MIUN 2021/1613).

Rutinerna enligt arbetsordningarna fungerar men i samband med tillsynen har det förts fram att vilka regelverk som gäller och vilken information student respektive personal har att utgå ifrån är utspridd och uppdelad. I och med detta inleddes ett utvecklingsarbete under våren 2020 för att samla informationen gällande klagomål inkl. överklaganden på en informationssida på Mittuniversitetets medarbetarwebb och studentwebben.

Sedan tidigare har det även framgått på universitetets webb att man kan kontakta servicecenter med frågor och funderingar. Då via kontakt@miun.se.

Studentkårernas svar

Studentkåren i Östersund och Studentkåren i Sundsvall har svarat i huvudsak följande.

Studentkårernas uppfattning är att rutinerna för att hantera överklaganden såväl gällande informationen om vilka beslut som kan överklagas samt mottagande och vidarebefordran av dem är god. Det finns dock fortfarande en del att önska vad gäller hur spridd kunskapen är bland personalen om hur beslut som går att överklaga ska fattas och motiveras samt hur studenterna informeras om beslutet. Vi anser även att det finns skäl att se över informationen om hur en överklagan görs rent praktiskt. För studenter som fällts i disciplinnämnden framgår inte mer än så här gällande hur överklagan går till:

“Beslut om avstängning eller varning kan överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Överklagandet ska vara skriftligt och ställs till Förvaltningsrätten i Härnösand men ges in till Mittuniversitetet, Universitetsledningens stab, i Sundsvall. Överklagandet ska ha kommit till Mittuniversitetet senast tre veckor efter att studenten fått del av beslutet.

I överklagandeskriften ska den som överklagar beskriva vilket beslut som överklagas, anledningen till att den överklagar med de skäl som finns samt vilken ändring av beslutet som begärs.”

och i besluten från disciplinnämnden finns en snarlik text:

“Beslutet kan överklagas inom tre veckor från den dag N.N fick del av detta beslut. Överklagan ska vara skriftlig och ställs till Förvaltningsrätten i Västernorrlands län men lämnas in till Mittuniversitetet, Universitetsledningens stab, i Sundsvall.”

Det saknas adress till Universitetsledningens stab och formuleringen kan leda en till att tro att handlingen skall lämnas in personligen på plats i Sundsvall och inte kan postas.

Avseende klagomål och rutiner för desamma är det studentkårernas uppfattning att det finns en nära nog outtömlig möjlighet till utveckling för lärosätet. Vi efterlyser rutiner och vägledning för såväl personal som studenter liksom rutiner för dokumentering och uppföljning av klagomål.

Studentkårerna uppskattar att lärosätets jurist i maj innevarande år meddelade en avsikt att ta fram gemensamma riktlinjer och rutiner för hantering av studenters klagomål och ser fram emot att delta i det arbetet. I dagsläget är det varierande kvalitet på hur institutionerna tar emot och hanterar klagomål.

Universitetskanslersämbetets bedömning

Överklagande

Riktlinjer

Vissa beslut som lärosätena fattar i studentärenden och anställningsärenden får överklagas till ÖNH. Andra beslut får överklagas till allmän förvaltningsdomstol, exempelvis beslut om disciplinära åtgärder. För att den klagande ska kunna ta tillvara rätten att få saken prövad i högre instans är det viktigt att lärosätena hanterar överklaganden rätt och lämnar korrekt information. I ESG:s riktlinjer anges att kvalitetssäkringsprocesser bör ta hänsyn till att det finns en fastställd rutin för studentöverklagande.

UKÄ konstaterar att Mittuniversitetet har lärosättesgemensamma riktlinjer för överklaganden. I riktlinjerna finns information om vilka

beslut som kan överklagas, information om överklagandehänvisningar och hur överklaganden ska hanteras.

UKÄ ser positivt på att universitetet har rutiner för hantering av överklaganden. UKÄ noterar dock att när det gäller överklagande av beslut att inte bevilja anstånd med att påbörja studierna, det hänvisas till 12 kap 2 § 7 HF (avsnitt 2.3.6.). Detta ska rätteligen vara 12 kap. 2 § 8 HF. UKÄ anser att Mittuniversitetet bör se över informationen i riktlinjerna i denna del.

Överklagandehänvisningar

Av förvaltningslagen framgår att myndigheter är skyldiga att underrätta parten om hur beslut överklagas, om beslutet går parten emot och kan överklagas. Myndigheter måste därför lämna en överklagandehänvisning. Överklagandehänvisningen måste överensstämma med vad som föreskrivs i förvaltningslagen om hur ett beslut överklagas, till exempel inom vilken tid man kan överklaga och till vilken instans överklagandet ska skickas. Av överklagandehänvisningen bör det också framgå att överklagandet ska vara ställt till den instans som prövar överklagandet. På så sätt blir det tydligt att det är fråga om ett överklagande och inte en önskan om att beslutsmyndigheten själv ska ompröva sitt beslut. Det är säkrast att lämna en skriftlig hänvisning till ett skriftligt beslut. Man undviker då den risk för rättsförluster som uppkommer genom att muntliga besked lättare kan missuppfattas eller förbises.¹³

I högskoleförordningen finns regler om vilka beslut av en högskola som får överklagas till ÖNH.

Mittuniversitetet har lämnat in mallar för överklagandehänvisningar i ärenden om behörighet, tillgodoräknande, examensbevis, anstånd, studieuppehåll, disciplinära åtgärder och anställning. UKÄ har granskat de mallar som universitetet har bifogat och har följande synpunkter.

I överklagandehänvisningen för beslut om behörighet (vilka ligger med som en del av antagningsbeskedet från antagning.se) anges att ett överklagande ska ha ”kommit in inom tre veckor efter att du tagit del av ditt antagningsbesked” och i överklagandehänvisningen för beslut om anstånd med studiestart anges att överklagandet ska ha inkommit ”senast tre veckor efter den dag du fick beslutet.” I den engelska versionen av överklagandehänvisningen för beslut om anstånd med studiestart anges att ”[y]our appeal must reach Mid Sweden University within three weeks of when you took part of this rejection decision.” Dessa formuleringar

¹³ Se Hellners och Malmqvist, *Förvaltningslagen med kommentarer*, 3 uppl., 2010, s. 258 och 264.

stämmer inte överens med 44 § FL som anger att överklagandet ska ha kommit in till beslutsmyndigheten inom tre veckor från den dag då den som överklagar fick del av beslutet.

I en av överklagandehänvisningarna för beslut om tillgodoräknande (forskarnivå) anges att överklagandet ska ha inkommit ”senast tre veckor efter dagens datum”. Av 44 § FL följer att det inte är korrekt att ange ett visst datum för när överklagandet senast ska ha getts in till lärosätet om lärosätet inte vet när den klagande fick del av beslutet.

UKÄ konstaterar vidare att det i överklagandehänvisningen för beslut om behörighet anges att den som vill överklaga via post skriftligen ska skicka in bland annat ”vilket beslut du vill överklaga”. UKÄ bedömer att denna formulering är missvisande, eftersom det framstår som att den klagande måste skicka in det beslut som överklagas. Enligt FL ställs inget krav på att man ska skicka in det beslut man vill överklaga. Däremot framgår av 43 § FL att den som överklagar ska ange vilket beslut som överklagas.

UKÄ vill i detta sammanhang framhålla att det förhållandet att Universitets- och högskolerådet (UHR) har tagit fram vissa av texterna i de överklagandehänvisningar som återfinns i antagningsbeskeden via Antagningservice, inte fråntar lärosätet sitt ansvar för att de överklagandehänvisningar som lärosätet lämnar tillsammans med sina beslut är korrekta.

I två av överklagandehänvisningarna för beslut om tillgodoräknade (avslag eller delvis avslag på ansökan respektive avvisning av ansökan) anges att det ska vara ställt till Överklagandenämnden för högskolan ”men skall skickas med post” till Mittuniversitetet. I de nämnda överklagandehänvisningarna anges vidare att ”[i] brevet ska du ange [...]” samt att ”[d]u undertecknar brevet, förtydligar namnteckningen [...]”. Sistnämnda formuleringar finns även i överklagandehänvisningarna för beslut om avslag av examensansökan, beslut om studieuppehåll på program respektive fristående kurs. UKÄ konstaterar att det inte finns något författningsstöd för att ett överklagande ska ges in per post eller att överklagandet ska vara undertecknat och innehålla ett namnförtydligande.

När det gäller överklagandehänvisningen för beslut om anstånd med studiestart konstaterar UKÄ att det varken i den svenska eller den engelska mallen anges att ett överklagande ska ske skriftligt. I mallarna anges inte heller att den som överklagar ska ange vilket beslut som överklagas och på vilket sätt den klagande önskar att beslutet ska ändras.

UKÄ konstaterar vidare att det i överklagandehänvisningen för beslut om disciplinära åtgärder anges att överklagandet ska vara skriftligt, ställas till Förvaltningsrätten i Västernorrlands län och skickas till Mittuniversitetet. I övrigt saknas information om vad ett överklagande till allmän förvaltningsdomstol enligt 3 och 4 §§ förvaltningsprocesslagen (1971:291) ska innehålla.

När det gäller överklagandehänvisningen för beslut om anställning noterar UKÄ att det inte anges att överklagandet ska ställas till Överklagandenämnden för högskolan. I hänvisningen anges vidare att Mittuniversitetet måste ha fått ditt överklagande inom tre veckor från den dag då information lämnades på Mittuniversitetets anslagstavla, ”annars kan överklagandet inte prövas.” UKÄ anser att formuleringen inte stämmer överens med 45 § FL där det står att den som överklagar för sent har rätt att få ett beslut om avvisning av överklagandet.

UKÄ förutsätter att Mittuniversitetet ser över informationen i överklagandehänvisningarna i enlighet med vad som anges ovan och genomför de åtgärder som behövs för att informationen ska stämma överens med förvaltningslagens bestämmelser.

UKÄ vill i detta sammanhang också framhålla fördelen med att utarbeta gemensamma mallar för överklagandehänvisningar. Ett lärosäte kan vid framtagande av sådana mallar utgå från och ta hjälp av UKÄ:s vägledning om högskolornas handläggning av överklaganden.

Stickprov

Överklagandehänvisningar

UKÄ har även granskat de utvalda ärendena för att undersöka om personerna har fått överklagandehänvisningar och om hänvisningarna varit korrekta. UKÄ konstaterar att universitetet har bifogat överklagandehänvisningar i samtliga av de granskade ärendena.

I elva ärenden som rör beslut om antagning finns överklagandehänvisning i antagningsbesked via antagningservice. I åtta av ärendena anges att överklagandet ska ha kommit in inom tre veckor efter att du tagit del av ditt antagningsbesked (2020/2916, 2021/76, 2021/83, 2021/93, 2021/225, 2021/263 och 2021/350) och i ett ärende att överklagandet ska ha kommit in senast tre veckor efter att du fick ditt antagningsbesked (2020/2791). I ett av ärendena där överklagandehänvisningen är på engelska (2021/902) anges att ”[t]he appeals form must reach University Admissions in Sweden no later than three weeks from the date you read your admissions results”. Dessa

formuleringar stämmer inte överens med 44 § FL som anger att ett överklagande ska ha kommit in till beslutsmyndigheten inom tre veckor från den dag då den som överklagar fick del av beslutet. I åtta av ärendena anges i överklagandehänvisningen också att den som vill överklaga via post skriftligen ska skicka in ”vilket beslut du vill överklaga” eller ”what decision you’re appealing”. UKÄ finner att de formuleringarna är missvisande, eftersom det framstår som att den klagande måste skicka in det beslut som överklagas. Enligt FL ställs inget krav på att man ska skicka in det beslut man vill överklaga. Däremot framgår av 43 § FL att den som överklagar ska ange vilket beslut som överklagas. I ett av ärendena (2020/2791) saknas uppgift om att överklagandet ska innehålla uppgift om vilket beslut som överklagas.

I ärende 2020/2791 anges vidare att det bara går att överklaga två typer av beslut: ”beslut om att du inte uppfyller ett behörighetskrav” och ”avslag vid bedömning av reell kompetens eller undantag.” I ärende 2020/2463 anges att ”[t]he right to appeal is restricted to decisions regarding general and specific entry requirements; the selection results as such cannot be appealed.” I ärende 2021/902 anges att ”[y]ou may appeal decisions regarding whether you meet general and specific entry requirements for a specific course or programme.”

UKÄ vill här påminna om att den myndighet som har fattat ett beslut inte ska göra någon prövning av om ett beslut får överklagas. Högskolans uppgift när ett överklagande har kommit in är att först kontrollera om den anser att det överklagade beslutet av någon anledning har blivit uppenbart felaktigt (38–39 §§ FL). Därefter ankommer det på högskolan att pröva om överklagandet har kommit in i rätt tid (45–46 §§ FL). Vidare vill UKÄ framhålla att även beslut om att avvisa t.ex. en ansökan om tillgodoräknande kan överklagas och att högskolan enligt 33 § FL är skyldig att lämna en överklagandehänvisning också vid sådana beslut. Även i den situationen att ett överklagande har kommit in för sent och att högskolan av den anledningen avvisar överklagandet har en student rätt att överklaga avvisningsbeslutet.

I överklagandehänvisningen till antagningsbeskedet i ärende 2020/2463 anges ”Instructions for your appeal can be found at Universityadmissions.se at the following link: www.universityadmissions.se/en/appeals.” UKÄ anser att en överklagandehänvisning alltid ska ges i anslutning till beslutet (se UKÄ:s rapport 2014:16, Högskolans regler i praktiken – erfarenheter från Högskoleverkets tillsynsbesök 1998-2012 sid. 38).

I ärende 2020/2791 anges att ”[o]m universitetet/högskolan inte ändrar ditt beslut skickar de vidare överklagandet till Överklagandenämnden för

högskolan”. UKÄ konstaterar att den formuleringen inte stämmer överens med 46 § FL. I den bestämmelsen anges bland annat att om en myndighet ändrar ett beslut som har överklagats ska den överlämna även det nya beslutet till överinstansen och att överklagandet ska anses omfatta det nya beslutet. Detta gäller såväl i det fall klaganden genom det ändrade beslutet har fått fullt bifall som i det fall klaganden endast fått delvis bifall till sitt överklagande.

I tre ärenden som gäller beslut om tillgodoräknande (MIUN 2020/2843, MIUN 2020/345 och MIUN 2021/346) anges i överklagandehänvisningarna att överklagandet ska vara ställt till Överklagandenämnden för högskolan ”men skall skickas med post” till Mittuniversitetet. I de nämnda överklagandehänvisningarna anges vidare att ”[i] brevet ska du ange [...]” samt att ”[d]u undertecknar brevet, förtydligar namnteckningen [...]”. Som framgår ovan finns det inte något författningsstöd för att ett överklagande ska ges in per post eller att överklagandet ska vara undertecknat och innehålla ett namnförtydligande.

UKÄ förutsätter att universitetet ser över formuleringarna i överklagandehänvisningarna och genomför de åtgärder som behövs för att förhindra att felaktig eller otydlig information lämnas i dem framöver.

Handläggningstider

Riksdagens ombudsmän (JO) har uttalat att tiden för överlämnande av ett överklagande i normalfallet inte bör överstiga en vecka när en omprövning inte företas. JO har vidare uttalat att den omständigheten att beslutsmyndigheten finner det lämpligt att bifoga ett eget yttrande över överklagandet inte får medföra att tiden utsträcks med mer än några dagar.¹⁴ Även Justitiekanslern (JK) har uttalat sig i frågan och anser att om yttrandet inte kan upprättas utan dröjsmål måste ärendet överlämnas till överklagandeinstansen. En annan ordning skulle innebära att det lagts i beslutsmyndighetens hand att avgöra när överklagandemyndigheten ska få del av överklagandet, något som JK inte ansåg godtagbart av rättssäkerhetsskäl.¹⁵

Vad gäller beslut efter omprövning föreskrivs följande i 46 § FL. Om överklagandet inte avvisas, ska beslutsmyndigheten skyndsamt överlämna överklagandet och övriga handlingar i ärendet till överinstansen.

¹⁴ Se JO:s ämbetsberättelse 1998/99 s. 443 och 2003/04 s. 179.

¹⁵ Se JK:s beslut 1999-12-20, dnr 1499-98-21.

Om en myndighet ändrar ett beslut som har överklagats, ska den överlämna även det nya beslutet till överinstansen. Överklagandet ska anses omfatta det nya beslutet.

UKÄ har granskat handläggningstiderna för de utvalda ärendena. Lärosätet har därvid ombetts att ange handläggningstiden och bifoga utdrag från ärendehanteringssystemet för respektive ärende.

Universitetet har kommit in med utdrag från både ärendehanteringssystemet i NyA och universitetets eget ärendehanteringssystem.

UKÄ konstaterar att det när det gäller ett ärende 2021/93 inte framgår av utdragen när överklagandet lämnades över till ÖNH. Detta är en brist. UKÄ utgår från att universitetet ser över sina rutiner för registrering av händelser i sitt ärendehanteringssystem så att det framgår när ett överklagande lämnats över till överinstansen.

UKÄ vill i sammanhanget uppmärksamma lärosätet på vad JO har anfört i ett beslut den 19 september 2018 (dnr 3969-2017) som gällde en anmälan mot Arbetsförmedlingen. Under rubriken *Rättslig reglering* uttalar JO bland annat följande.

Enligt den bestämmelse om myndigheters dokumentationsskyldighet som gällde vid tidpunkten för Arbetsförmedlingens handläggning av Försäkringskassans förfrågan (15 § förvaltningslagen [1986:223]) ska uppgifter som en myndighet får på annat sätt än genom en handling och som kan ha betydelse för utgången i ärendet antecknas av myndigheten, om ärendet avser myndighetsutövning mot någon enskild. En motsvarande bestämmelse finns i 27 § förvaltningslagen (2017:900), som, vilket redan nämnts, från och med den 1 juli 2018 har ersatt 1986 års lag. JO har vid flera tillfällen uttalat att dokumentationsskyldigheten sträcker sig längre än till att gälla ärenden som avser myndighetsutövning mot någon enskild. JO har upprepade gånger också uttalat att det inte är tillräckligt att endast anteckna uppgifter som kan ha betydelse för utgången i ett ärende. Alla beslut och åtgärder som vidtas i ärendet samt faktiska omständigheter och händelser av betydelse bör redovisas. Även uppgifter som enbart rör ärendets gång och som inte direkt tillför ärendet sakuppgifter bör i stor utsträckning dokumenteras. Sådana uppgifter kan t.ex. gälla att det har förekommit kontakter med parter, andra personer eller myndigheter. Se JO 2014/15 s. 330, dnr 3972-2012 och 458-2017.

När det gäller handläggningstiden så har den beräknats utifrån de uppgifter som universitetet har lämnat. Universitetet har angett handläggningstiden genom att ange dagen för när överklagandet inkom och när det lämnades över till överinstansen.

I ett av ärendena (2021/345) har något överlämnande till överinstansen inte skett eftersom överklagandet bedömts ha kommit in för sent. UKÄ har inga synpunkter på detta.

Av underlaget framgår att handläggningstiden i ett ärende uppgått till 11 dagar (2020/2791). UKÄ bedömer att handläggningstiden inte uppfyller kravet på skyndsam handläggning. I två ärenden (32021/346 och 2020/2463) har handläggningstiden uppgått till 18 respektive 20 dagar. UKÄ anser att handläggningstiden inte är acceptabel i de ärendena och förutsätter att universitetet genomför de åtgärder som behövs för att detta inte upprepas.

I ett annat ärende (2021/1054) har handläggningstiden uppgått till 45 dagar. UKÄ ser allvarligt på handläggningstiden i det ärendet och förutsätter att universitetet genomför nödvändiga åtgärder för att förhindra att detta upprepas.

Klagomål

Även när det gäller beslut som inte får överklagas är det viktigt att lärosätena hanterar eventuella klagomål på ett korrekt sätt. I ESG:s riktlinjer för standard 1.3 anges att det vid genomförande av studentcentrerat lärande och undervisning ska finnas lämpliga rutiner för att hantera klagomål från studenterna. I UKÄ:s rapport *Studentkårernas synpunkter på lärosätenas klagomålsrutiner* (rapport 2014:17) efterlyser flera studentkårer riktlinjer för hantering av klagomål. Även tydligare information om vart studenterna ska vända sig med problem eller klagomål efterfrågas. Enligt UKÄ:s uppfattning i rapporten tyder studentkårernas svar på att flera lärosäten kan behöva överväga åtgärder för att förbättra hanteringen av klagomål från studenter.

UKÄ konstaterar att Mittuniversitetet har riktlinjer för kränkande särbehandling, diskriminering, trakasserier, sexuella trakasserier och repressalier, vilket ämbetet ser positivt på. UKÄ konstaterar vidare att universitetet har svarat att det inte har några särskilda skriftliga rutiner, regler, riktlinjer eller liknande dokument för hantering av klagomål från studenter. Universitetet har förklarat att ansvaret för att hantera klagomål ligger inom det chefsmandat som regleras av besluts- och delegationsordningar samt arbetsordningar. Vidare har universitetet uppgett att Helpdesk och servicecenter finns som mottagarkanaler när det gäller klagomål som handlar om stödverksamheten. Det framgår enligt universitetet även på universitetets webb att man kan vända sig till servicecenter med frågor och funderingar. Enligt universitetet har det dock i samband med tillsynen förts fram att vilka regelverk som gäller och vilken information som student respektive personal har att utgå från

är uppdelad och utspridd. Mot den bakgrunden så har universitetet inlett ett arbete under våren 2020 för att samla informationen gällande klagomål och överklaganden på en informationssida på universitetets medarbetarwebb och på studentwebben. UKÄ noterar i sammanhanget att studentkårerna har fört fram att det finns ett stort behov av utveckling inom detta område och att de efterlyser rutiner och riktlinjer. Studentkårerna har också uppgett att de därför ser positivt på att universitetets jurist under 2021 meddelat en avsikt att ta fram gemensamma riktlinjer och rutiner för studenters klagomål och att de ser fram emot att delta i det arbetet. Som framgår ovan anges i ESG:s riktlinjer att det ska finnas lämpliga rutiner för att hantera klagomål från studenterna. Mot den bakgrunden anser UKÄ att universitetet lämpligen bör utarbeta sådana rutiner. UKÄ ser därför positivt på att universitetet, som ämbetet uppfattat det har inlett ett arbete med att ta fram sådana riktlinjer. UKÄ ser det också som lämpligt att det arbetet sker i dialog med studentkårerna.¹⁶

¹⁶ Mittuniversitetet har i delningssvar uppgett att ”information samlades redan under hösten 2021”. Denna information ingår inte i underlaget och har därför inte bedömts av UKÄ.

Bisysslor

Bakgrund

En lärare vid en högskola får vid sidan av sin anställning som lärare ha anställning eller uppdrag eller utöva verksamhet som avser forskning eller utvecklingsarbete inom anställningens ämnesområde om läraren därigenom inte skadar allmänhetens förtroende för högskolan. En sådan bisyssla ska hållas klart åtskild från lärarens arbete inom ramen för anställningen. Detta framgår av 3 kap. 7 § första stycket högskolelagen, (1992:1434), HL. I paragrafens andra stycke hänvisas till att det i fråga om bisysslor i övrigt finns bestämmelser i lagen (1994:260) om offentlig anställning, LOA.

Följande anges i 7–7 c §§ LOA.

En arbetstagare får inte ha någon anställning eller något uppdrag eller utöva någon verksamhet som kan rubba förtroendet för hans eller någon annan arbetstagares opartiskhet i arbetet eller som kan skada myndighetens anseende (7 §).

Arbetsgivaren ska på lämpligt sätt informera arbetstagarna om vilka slags förhållanden som kan göra en bisyssla otillåten enligt 7 § (7 a §).

En arbetstagare ska på arbetsgivarens begäran lämna de uppgifter som behövs för att arbetsgivaren ska kunna bedöma arbetstagarens bisysslor (7 b §).

En arbetsgivare ska besluta att en arbetstagare som har eller avser att åta sig en bisyssla som inte är förenlig med 7 § ska upphöra med eller inte åta sig bisysslan. Beslutet ska vara skriftligt och innehålla en motivering (7 c §).

Det finns även särskilda regler i högskoleförordningen (1993:100), HF.

En högskola ska på lämpligt sätt informera sina lärare om vilka bisysslor eller slag av bisysslor som inte är förenliga med 3 kap. 7 § HL. En högskola ska ge sina lärare råd vid bedömningen av om en viss bisyssla är förenlig med den bestämmelsen. Om en lärare begär det, ska högskolan lämna skriftligt besked i en sådan fråga. Av 7 a § LOA följer att en hög-

skola på lämpligt sätt ska informera sina anställda om vilka slags förhållanden som kan göra en bisyssla otillåten enligt 7 § LOA (4 kap. 14 § HF).

En lärare är skyldig att hålla högskolan informerad om de bisysslor som han eller hon har och som har anknytning till anställningens ämnesområde. Högskolan ska dokumentera informationen. Dokumentationen ska hållas ordnad så att det går att fortlöpande följa vilka bisysslor varje lärare har (4 kap. 15 § HF).

Underlaget från lärosätet

UKÄ har bett lärosätet att besvara följande frågor samt komma in med följande underlag:

1. Hur informerar lärosätet de anställda om vilka bisysslor som är otillåtna?
2. Hur lämnar de anställda de uppgifter som behövs för att lärosätet ska kunna bedöma deras bisysslor? Hur ofta ska de anställda lämna sådana uppgifter? Bifoga eventuella styrdokument beslutade av lärosätet.
3. Bifoga en lista över anställda med efternamn som börjar på bokstäverna A-F.

UKÄ har upplyst lärosätet om att ämbetet kommer granska lärosätets information till de anställda och lärosätets system för inhämtande och dokumentation av bisysslor. Vidare har ämbetet uppgett att ett antal anställda kommer att väljas ut för att granska om de har lämnat uppgifter om bisysslor och om lärosätet har bedömt bisysslorna.

Stickprov

UKÄ har valt ut 20 anställda från listan och bett lärosätet att redogöra för om den anställda har lämnat uppgifter om bisyssla och om lärosätet har bedömt bisysslan. Lärosätet har även ombetts att bifoga eventuell dokumentation av uppgifterna och bedömningen.

Lärosätets svar

Mittuniversitetet har kommit in med följande dokument.

- *Regler för bisysslor vid Mittuniversitetet* (MIUN 2013/1643)

Universitetet har uppgett i huvudsak följande.

Mittuniversitetet informerar om vilka bisysslor som är otillåtna genom *Regler för bisysslor för anställda vid Mittuniversitetet* (MIUN 2013/1643).

Alla anställda med längre varaktighet än timarvodering på Mittuniversitetet lämnar uppgifter om bisysslor via personalsystemet Primula. Uppgift om bisyssla ska enligt universitetets rutin lämnas senast mars månad varje år oavsett om den anställde har bisyssla eller inte. Information kring rutin för lämnandet av uppgift om bisyssla finns på universitetets medarbetarwebb och informationen finns tillgänglig för samtliga anställda både på svenska och engelska. På medarbetarwebben finns också instruktionsfilm med kortfattad information kring regelverket och hur rapportering av bisyssla i Primula går till. Filmen finns med engelsk textning. Vid introduktion informerar personalansvarig chef den nya medarbetaren om reglerna kring bisyssla. I samband med medarbetarsamtalen ingår också att informera om regelverket kring bisyssla, vilket finns med i Mittuniversitetets mallar för medarbetarsamtal. Enligt Mittuniversitetets rutin för anmälan av bisyssla lägger medarbetaren själv in sin information om bisyssla i personalsystemet Primula.

Studentkårernas svar

Studentkårerna har inte lämnat några synpunkter när det gäller området bisysslor.

Universitetskanslersämbetets bedömning

Information om otillåtna bisysslor

UKÄ konstaterar att Mittuniversitetet under avsnitt 4 i styrdokumentet *Regler för bisysslor för anställda vid Mittuniversitetet* har information om otillåtna bisysslor. I avsnitt 5 finns också information om att det finns särskilda regler för lärare om forskning och utvecklingsarbete inom anställningens område. I avsnitt 6 och 11.2 anges att det är personalavdelningen som ansvarar för att universitetets anställda får den information de behöver för att på ett korrekt sätt kunna hantera sina bisysslor. Det anges också att information om reglerna ska lämnas i samband med introduktion av nyanställda. I avsnitt 6 informeras också om att universitetet har en skyldighet att informera sina lärare om vilka

bisysslor som inte är förenliga med 3 kap. 7 § HF, och att lärare har rätt att begära skriftligt besked om en bisyssla är tillåten eller inte. Universitetet har i sitt svar lagt till att ansvaret för information i samband med introduktionen ligger på den personalansvarige chefen för den nye medarbetaren. Universitetet har också uppgett att det i samband med medarbetarsamtalen ingår att informera om regelverket kring bisyssla och att detta finns med i universitetets mallar för medarbetarsamtal. Vidare har universitetet uppgett att information om otillåtna bisysslor finns på svenska och engelska på universitetets medarbetarwebb och att det på medarbetarwebben finns en instruktionsfilm (filmen finns med engelsk textning) med kortfattad information kring regelverket och hur rapportering av bisyssla i Primula går till.

UKÄ konstaterar att Mittuniversitetet har regler om otillåtna bisysslor. Reglerna innehåller även bestämmelser om hur de anställda ska informeras om otillåtna bisysslor. Universitetet har också ett system för att se till att anställda får del av reglerna. UKÄ bedömer sammantaget att Mittuniversitetet har skapat förutsättningar för att säkerställa att de anställda vid universitetet informeras om otillåtna bisysslor enligt 4 kap. 14 § HF och 7 a § LOA.

Inhämtande och dokumentation om bisysslor

UKÄ noterar att Mittuniversitetet i *Regler för bisysslor för anställda vid Mittuniversitetet* (avsnitt 7) redogör för innehållet i 7 b § LOA och 4 kap. 15 § HF. Universitetets regler anger även att skyldigheten att på arbetsgivarens begäran lämna de uppgifter som behövs för att arbetsgivaren ska kunna bedöma arbetstagarens bisysslor gäller alla anställda oavsett anställningens art eller omfattning. Det anges vidare att det som föreskrivs i 4 kap. 15 § HF innebär att lärare på eget initiativ snarast ska lämna besked när dennes bisysslor förändras i jämförelse med tidigare inlämnad redovisning. Det anges också att redovisningen ska innefatta uppgifter om bisysslornas art och omfattning.

I första stycket i avsnitt 10 anges vidare följande.

”Som framgått av avsnitt 7 ska lärarpersonal underrätta arbetsgivaren om bisysslor enligt avsnitt 5. Detta gäller även om bisysslorna är av sådan art att de kan förväntas bli godkända. För övrig personal föreligger inte någon skyldighet att på eget initiativ redovisa bisysslor, däremot en skyldighet att lämna sådan redovisning på arbetsgivarens uppmaning. Anmälan ska göras via ett särskilt formulär i egenrapporteringen. Dessa regler gäller all personal, som har anställningar med längre varaktighet än timarvodering.”

Det tas i avsnitt 10 även upp att Mittuniversitetet en gång per år ska påminna att lärarpersonal innan mars månads utgång ska anmäla sina bisysslor. Universitetet har i sitt svar lagt till att uppgift om bisyssla enligt universitetets rutin ska lämnas senast mars månad varje år oavsett om den anställde har bisyssla eller inte. I avsnittet anges också att universitetet ska dokumentera underrättelserna samt att universitetet ska hålla dokumentationen så ordnad att det fortlöpande går att följa vilka bisysslor varje medarbetare har. Av Mittuniversitetets svar framgår att uppgifterna lämnas i personalsystemet Primula.

UKÄ konstaterar att universitet har ett system för att hämta in och dokumentera lärares ämnesanknutna bisysslor enligt 3 kap. 7 § HL.

Som redovisats ovan anges i avsnitt 10 bland annat att "[d]essa regler gäller all personal, som har anställningar med längre varaktighet än timarvodering." UKÄ anser att meningens innebörd med hänsyn till vad som anges i övrigt i det första stycket i avsnitt 10 framstår som oklar. Enligt UKÄ:s uppfattning kan den läsas som att skyldigheten att anmäla i egenrapporteringen med särskilt formulär endast gäller de anställda som inte är timarvoderade. I så fall saknar reglerna för bisysslor en rutin för hur timarvoderade anställda inklusive lärare ska anmäla uppgift om bisysslor. Men den kan enligt UKÄ också läsas som att timarvoderade anställda inklusive lärare inte behöver anmäla uppgift om bisysslor och att det i så fall utgör ett avsteg från vad som anges under avsnitt 7 om bland annat lärares skyldigheter enligt 4 kap. 15 § HF. UKÄ förutsätter att universitetet ser över innehållet i reglerna om bisysslor i nämnda avseende.

Stickprov

UKÄ har granskat om 20 anställda lärare vid lärosätet har lämnat uppgift om bisysslor och om lärosätet har bedömt bisysslorna.

Universitetet har i sitt svar uppgett att de i stickproven utvalda anställda har granskats i Primula. Universitetet har också förklarat att den bilaga om anmälda bisysslor som universitetet gett in är hämtad ur Primula, att det är den enskilde medarbetaren själv som lägger in information om bisyssla i Primula och att ingen övrig dokumentation finns att tillgå än det som finns i Primula eftersom att allt hanteras där.

UKÄ konstaterar att det av den dokumentation som universitetet gett in framgår att anställda i två av de utvalda stickproven har anmält att de har bisyssla och att universitetet bedömt bisysslorna. Vidare har universitetet i delningsvaret förtydligat att fem anställda har anmält att de inte har någon bisyssla.

Universitetet har i delningsvaret också förklarat att de anställda i de resterande 13 stickproven inte anmält om de har eller inte har bisyssla. UKÄ utgår från att Mittuniversitetet genomför nödvändiga åtgärder så att reglerna om inhämtande av information om bisysslor följs fullt ut.

Oredlighet i forskning

Bakgrund

Enligt 1 kap. 3 a § högskolelagen (1992:1434), HL, ska vetenskapens trovärdighet och god forskningssed värnas i lärosätenas verksamhet.

Från och med den 1 januari 2020 gäller lagen (2019:504) om ansvar för god forskningssed och prövning av oredlighet i forskning. Av 2-3 §§ framgår bland annat att statliga universitet och högskolor som bedriver forskning omfattas av lagen (forskningshuvudmän). Vidare framgår av 2 § att med oredlighet i forskning avses ”en allvarlig avvikelse från god forskningssed i form av fabricering, förfalskning eller plagiering som begås med uppsåt eller av grov oaktsamhet vid planering, genomförande eller rapportering av forskning”.

Forskningshuvudmannen har det övergripande ansvaret för att forskning utförs i enlighet med god forskningssed (5 §). Av lagen framgår att ärenden som inte bedöms röra oredlighet i forskning men kan gälla andra avvikelser från god forskningssed hanteras av den berörda forskningshuvudmannen (se 11 §).

Av lagen framgår vidare att frågor om oredlighet i forskning prövas av en särskild nämnd (7 §) och att forskningshuvudmän ska överlämna handlingar för prövning till denna nämnd om det kan misstänkas att oredlighet i forskning har förekommit i verksamheten (6 §).

Forskningshuvudmannen har en återrapporteringskyldighet till nämnden, bland annat när nämnden beslutat att det förekommit oredlighet i forskning (13 §). I sådana fall ska forskningshuvudmannen även informera forskningsfinansiärer, vetenskapliga tidskrifter m.fl. om beslutet (se 14 §).

Enligt 1 kap. 17 § högskoleförordningen (1993:100) ska en högskola pröva andra misstänkta avvikelser från god forskningssed än de som ska prövas särskilt enligt ovan nämnda lag. En högskola ska fastställa riktlinjer för sin prövning av misstänkta avvikelser från god forskningssed.

Underlaget från lärosätet

UKÄ har bitt lärosätet att redogöra för om lärosätet har beslutat om styrdokument för hanteringen av ärenden om allvarliga avvikelser från god forskningssed och andra avvikelser från god forskningssed.

UKÄ har även bitt lärosätet att bifoga en lista över samtliga ärenden om avvikelser från god forskningssed som registrerats eller avgjorts under perioden 1 januari 2020–30 april 2021. Det gäller både ärenden som handläggs av lärosätet och ärenden som överlämnas till den särskilda nämnden.

UKÄ har upplyst om att ämbetet kommer att granska lärosätets handläggning av ärenden om avvikelser från god forskningssed.

Stickprov

UKÄ har valt ut två ärenden från den lista lärosätet har bifogat. Lärosätet har ombetts bifoga vissa handlingar.

Lärosätets svar

Mittuniversitetet har kommit in med följande handlingar.

- *Handlägningsordning för hantering av misstanke om oredlighet i forskning samt avvikelse från god forskningssed (MIUN 2020/2738)*
- *Beslut om inrättande av Rådet för god forskningssed (MIUN 2020/2739)*

Universitetet har uppgett i huvudsak följande.

Den 8 december 2020 beslutade rektor att inrätta ett särskilt råd för god forskningssed med uppgift att bereda ärenden om oredlighet i forskning samt avvikelser från god forskningssed. Rådet arbetar utifrån *Handlägningsordning för hantering av misstanke och oredlighet i forskning samt avvikelser från god forskningssed*.

Syftet med denna handlägningsordning är att säkerställa att misstankar om avvikelse från god forskningssed hanteras i enlighet med gällande reglering och riktlinjer, samt att bidra till transparens i hanteringen av dessa frågor.

Studentkårernas svar

Studentkårerna har inte lämnat in några synpunkter när det gäller området oredlighet i forskning.

Universitetskanslersämbetets bedömning

Lärosätets hantering av ärenden om oredlighet i forskning

Mittuniversitetet har beslutat om *Handlägningsordning för hantering av misstanke om oredlighet i forskning samt avvikelser från god forskningssed*. UKÄ konstaterar att universitetet därigenom har regler som fastställer hur misstanke om avvikelser från god forskningssed ska hanteras.

UKÄ noterar att universitetet under rubriken 2.1.1 Anmälan om avvikelse från god forskningssed i handlägningsordningen anger bland annat att "[a]nmälan ska ställas till rektor och bör vara skriftlig". Universitetet saknar dock bemyndigande att bestämma hur en anmälan ska anhängiggöras och kan alltså inte uppställa krav som att den ska göras till rektor eller ha viss form.

UKÄ noterar vidare att universitetet under samma rubrik anger att "[f]ör att säkerställa efterlevnad av den reglering som hänvisas till ovan är det av stor vikt att konkret och välgrundad misstanke om avvikelse från god forskningssed inom ramen för universitetets verksamhet utan onödigt dröjsmål anmälas och därefter hanteras i enlighet med nedan beskrivna handlägningsordning." UKÄ konstaterar att högskoleförordningen inte ställer upp något krav på att en misstanke om avvikelse från god forskningssed måste vara välgrundad och konkret för att prövas. Inte heller uppställer lagen om ansvar för god forskningssed och prövning av oredlighet i forskning något krav på att en misstanke om oredlighet i forskning måste vara välgrundad och konkret för att den ska överlämnas till nämnden för oredlighet i forskning.

UKÄ utgår från att Mittuniversitetet justerar innehållet i handlägningsordningen i ovanstående avseenden.

Stickprov

UKÄ har inte några synpunkter på handläggningen i de granskade ärendena.

Universitetskanslersämbetet (UKÄ) ska bidra till att stärka den svenska högskolan och Sverige som kunskapssamhälle. Vi granskar kvaliteten på högskoleutbildningarna, vi analyserar och följer upp utvecklingen inom högskolan och vi bevakar studenternas rättssäkerhet.

uka.se

